

2012 lapkričio 27

Nr. 11 / 389

Lietuvos
Katalikų Bažnyčios
informacijos centro
leidinys

ISSN 1392-6098

Bažnyčios žinios

Popiežiaus katechezės

Benediktas XVI APIE VATIKANO II SUSIRINKIMĄ	2
TIKĖJIMO METAI. ĮŽANGA	3
KAS YRA TIKĖJIMAS?	5

Vyskupų sinodas

VYSKUPŲ SINODO 13-OSIOS GENERALINĖS ASAMBLĖJOS (2012 M. SPALIO 7–28 D.) BAIGIAMOJI ŽINIA	7
BENEDIKTAS XVI. PAMOKSLAS PER ŠV. MIŠIAS UŽBAIGIANT VYSKUPŲ SINODĄ	14
VYSK. ARŪNAS PONIŠKAITIS. MUMS REIKIA PATIKIMŲ LIUDYTOJŲ	15

Homilijos

IŠVYTI DIEVO IŠGELBĖJIMĄ / II advento sekmadienis (C)	16
KĄ MUMS DARYTI? / III advento sekmadienis (C)	17
MARIJA IR ELZBIETA / IV advento sekmadienis (C)	18
VISUOMET NAUJAS SLĖPINYS / Kristaus Gimimas (Kalėdos)	19
PO TRIJŲ DIENŲ RADO JĮ ŠVENTYKLOJE / Šventoji Šeima (C)	20
APIE LAIKĄ IR MARIJOS MOTINYSTĘ / Švč. Mergelė Marija, Dievo Gimdytoja	21
TIKĖJIMAS IR BAŽNYČIA / Viešpaties Apsireiškimas (Trys Karaliai)	22

Straipsniai

EVANGELIJŲ PASAKOJIMAI APIE JĖZAUS VAIKYSTĘ – LEGENDOS AR TIKROVĖ?	23
--	----

Bažnyčia Lietuvoje

Aušros Vartų Gailestingumo Motinos Globos atlidai	35
Lietuvos jaunimo sielovados forumas	35
Kauno arkivyskupijos kunigų susirinkimas	37
Telšių vyskupijos kunigų susirinkimas	38
Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas	40
„Švęsti tikėjimą šeimoje“	40
Kunigų konferencijoje aptartos jaunimo sielovados aktualijos	42

Bažnyčia pasaulyje

Seminarijų atskaitomybės pertvarka	44
Ekumenizmas ir naujoji evangelizacija	44

Benediktas XVI

Apie Vatikano II Susirinkimą

2012 m. spalio 10 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Esame išvakarėse tos dienos, kai švęsime Vatikano II Susirinkimo pradžios penkiasdešimtųjų metų jubiliejų ir Tikėjimo metų pradžią. Šia katecheze – keliomis glaustomis mintimis – norėčiau pradėti apmąstymus apie didžiulį Bažnyčios įvykį – Susirinkimą, įvykį, kurio tiesioginis liudytojas buvau aš pats. Susirinkimas prieš akis išskyla kaip, taip sakant, didinga freska, vadovaujant Šventajai Dvasiai sudėliota iš gausybės įvairių elementų. Prisimenant konkrečius tarpsnius, fragmentus bei dalis, ir šiandien, tartum turint priešais akis paveikslą, galima išvysti ypatingą to malonės momento turtingumą.

Prasidedant trečiajam tūkstantmečiui, palaimintasis Jonas Paulius II rašė: „Pasibaigus Jubiliejui, kaip niekada jaučiu pareigą įvardyti Susirinkimą kaip didžiulę malonę, praturtinusią Bažnyčią XX amžiuje: jis yra mums patikimas kompasas prasidedančio naujo amžiaus kelyje“ (Apaštališkasis laiškas *Novo millennio ineunte*, 57). Manau, jog toks apibūdinimas labai taktus. Būtina grįžti prie Vatikano II Susirinkimo dokumentų ir išlaisvinti juos iš daugybės publikacijų, kurios, užuot supažindinusios su juo, jį iš tikrųjų paslėpė. Šie dokumentai ir mūsų dienomis yra kompasas, pagal kurį Bažnyčios laivas per audringą ar ramią atvirą jūrą saugiai plaukia į tikslą.

Gerai pamenu šį laikotarpį. Anuomet buvau jaunas fundamentinės teologijos profesorius Bonos universitete, ir Kelno arkivyskupas kardinolas Fringsas, žmogaus ir kunigo pavyzdys man, pasiėmė mane į Romą kaip patarėją teologijos klausimais; vėliau buvau paskirtas Susirinkimo *peritus*. Ta patirtis nepakartojama: po viso uolaus bei karšto pasirengimo laikotarpio išvydau gyvą Bažnyčią – iš visų pasaulio kampų susirinkusius kone tris tūkstančius apaštalo Petro įpėdinio vadovaujamų Susirinkimo tėvų, einančių į Šventosios Dvasios, tikrojo Susirinkimo variklio, mokyklą. Labai retai istorijoje nutinka, kai galima taip konkrečiai „palytėti“ Bažnyčios visuotinumą jos misijos skelbti Evangeliją visais laikais ir ligi žemės pakraščių didingo įgyvendinimo momentu. Šio didžiojo Susirinkimo atidarymo vaizduose, šiomis dienomis rodomuose per televiziją ar kitas komunikavimo priemones, galite išvysti, kokį džiaugsmą, viltį ir padrąsinimą suteikė mums dalyva-

vimas tame šviesiame įvykyje, kurio šviesa tebešviečia mums iki šiandien.

Bažnyčios istorijoje, kaip žinome, iki Vatikano II Susirinkimo būta įvairių kitų Susirinkimų. Paprastai dideli Bažnyčios susibūrimai sušaukiami pamatiniais tikėjimo elementams apibrėžti, pirmiausia klaidoms, keliančioms grėsmę tikėjimui, ištaisyti. Prisiminkim 325-ųjų metų Nikėjos Susirinkimą, sušauktą arijonybės erezijai atmesti ir Dievo Tėvo viengimio Sūnaus Jėzaus dievystei nedviprasmiškai patvirtinti, arba 431-ųjų Efezo Susirinkimą, apibrėžusį Mariją kaip Dievo Motiną, ar 451-ųjų Chalkedono Susirinkimą, patvirtinusį vienatinio Kristaus asmens dvi prigimtis, žmogiškąją ir dieviškąją. Iš mums artimesnių paminėtinas Tridento Susirinkimas XVI amžiuje: jame nuskaidrinti esminiai katalikų mokymo klausimai protestantų reformos aki-vaizdoje; Vatikano I Susirinkime pradėti įvairių temų apmąstymai, tačiau dėl Romos užėmimo 1870 m. rug-sėji Susirinkimą teko nutraukti priėmus vos du dokumentus – vieną apie Dievo pažinimą, apreiškimą, tikėjimą ir jų santykį su protu ir kitą apie popiežiaus pirmumą ir neklystamumą.

Žvelgdami į Vatikano II Susirinkimą, pamatysime, kad to laikotarpio Bažnyčios kelyje nebūta nei konkrečių taisytinių ar pasmerktinų tikėjimo klaidų, nei ypatingų išaiškintinų mokymo ar drausmės klausimų. Todėl nesunku suprasti 1959 m. sausio 25 d. *San Paolo Fouri le Mura* benediktinų vienuolyne susirinkusios nedidelės kardinolų grupės nuostabą, kai palaimintasis Jonas XXIII paskelbė apie Romos vyskupijos sinodą ir visuotinės Bažnyčios Susirinkimą. Rengiantis šiam didžiam įvykiui pirmiausia iškilo klausimas, nuo ko pradėti, kokią apibrėžtą užduotį jam skirti. Pradėdamas Susirinkimą, palaimintasis Jonas XXIII spalio 11-ąją prieš penkiasdešimt metų pateikė šią bendrąją gairę: dėl sparčių pokyčių pasaulyje tikėjimas turėtų kalbėti „naujaip“, skvarbiau, be jokių nuolaidų ar kompromisų išlaikydamas visą amžiną turinį. Popiežius pageidavo, kad Bažnyčia apmąstytų tikėjimą, ją vedančią tiesą. Tačiau iš tokio rimto, gilaus tikėjimo apmąstymo turėjo naujaip išryškėti santykis tarp Bažnyčios ir šiuolaikinės eros, tarp krikščionybės ir tam tikrų esminių šiuolaikinės minties elementų, siekiant ne prisitaikyti, bet mūsų šiandieniam pasauliui, linkstančiam tolti nuo Dievo, parodyti Evangelijos būtinybę, atskleidžiant jos visą didybę ir grynumą (plg. Popiežiaus Benedikto XVI kreipimasis į Romos kuriją 2005 m. gruodžio 22 d.). Sakydamas homiliją užbaigiant paskutinę Susirinkimo sesiją 1965 m. gruodžio 7-ąją, Dievo tarnas Paulius VI tai labai gerai parodė nepaprastai aktualiais žodžiais. Jis pareiškė: norint tinkamai įvertinti šį įvykį, „į jį reikia žvelgti istoriniame kontekste. Juk, – sako

popiežius, – „jis įvyko laiku, kai, kaip visi pripažįsta, žmonėms labiau rūpi ne dangaus, o žemės karalystė, kai – pridurkime – įprastinė tampa Dievo užmarštis, tarsi peršama mokslo pažangos, kai save bei savo laisvę vis labiau įsisąmoninantis žmogus linksta reikalauti absoliučios autonomijos, kratydamasis bet kurio transcendentinio įstatymo, kai *laicizmas* laikomas teisėtu šiuolaikinės minties padariniu ir išmintingiausia norma laikinajai visuomenės tvarkai... Būtent šiuo laiku švenčiamas Šventosios Dvasios įkvėptas mūsų Susirinkimas Dievo garbei Kristaus vardu.“ Šitaip savo pamokslą užbaigė Paulius VI nurodydamas, kad Susirinkimo šerdis buvo Dievo klausimas, Dievo, „kuris tikrai egzistuoja, yra gyvas, yra Asmuo, viską numatantis, be galo geras; geras ne tik savaime, bet ir neapsakomai geras mums, mūsų Kūrėjas, mūsų tiesa, laimė tokiu lygmeniu, kad žmogus, kontempliacijoje besistengiantis nukreipti savo protą ir širdį į Dievą, atlieka iškiliausią ir pilnatviškiausią savo sielos aktą, kuris ir šiandien gali ir turi būti nesuskaičiuojamų žmogaus veiklos sričių viršūnė, iš kurios šios gauna savo kilnumą“ (AAS 58 [1966], 52–53).

Matome, kad mūsų gyvenamasis laikotarpis ir toliau paženklintas Dievo užmaršties ir kurtumo jam. Todėl, mano nuomone, turime išmokti paprasčiausią ir esmiškiausią Susirinkimo pamoką, kad krikščionybės esmė yra tikėjimas į Dievą, trejybinių Meilę, ir asmeninis bei bendruomeninis susitikimas su Kristumi, kuris teikia mūsų gyvenimui kryptį ir jam vadovauja: visa kita išplaukia iš to. Šiandien svarbu – to troško ir Susirinkimo tėvai – iš naujo aiškiai suvokti, kad Dievas yra mums artimas, mus mato, mums atsako. Ir kai stinga tikėjimo į Dievą, netenkama esminio dalyko, nes žmogus praranda savo gilų kilnumą ir tai, kas daro jo žmogystę didžią, leidžiančią pasipriešinti bet kokiam redukcio-nizmui. Susirinkimas mums primena, jog Bažnyčiai ir visiems jos dėmenims tenka užduotis, pareiga perteikti išganingus Dievo meilės žodžius, kad tas dieviškasis kvietimas, kuriame glūdi mūsų amžinoji palaima, būtų išgirstas ir priimtas.

Į Vatikano II Susirinkimo dokumentų turtingą turinį žvelgdamas tokioje šviesoje, dėmesį norėčiau atkreipti tik į keturias konstitucijas. Jos tarsi sudaro kompasą, padedančio mums orientuotis, keturias pasaulio kryptis. Konstitucijoje apie liturgiją *Sacrosanctum Concilium* nurodoma, kad Bažnyčioje pačioje pirmutinėje vietoje yra šlovinimas, Dievas, Kristaus artumo slėpinio centriškumas. Dogminėje konstitucijoje *Lumen gentium* pabrėžiama, kad Bažnyčios, Kristaus Kūno ir per laiką keliaujančios tautos, pagrindinė užduotis yra šlovinti Dievą. Trečias dokumentas, kurį norėčiau pacituoti, yra konstitucija apie Dievo Apreiškimą *Dei Verbum*: gyva-

sis Dievo žodis sušaukia Bažnyčią ir gaivina ją visame istorijos kelyje. O pagrindinė pastoracinės konstitucijos *Gaudium et spes* tema yra būdas, koku Bažnyčia į visą pasaulį neša iš Dievo gautąją šviesą, kad Jį pašlovintų.

Vatikano II Susirinkimas galingai kviečia mus kasdien iš naujo atrasti mūsų tikėjimo grožį ir tikėjimą giliai pažinti, kad mūsų ryšys su Viešpačiu taptų artimesnis ir mes pilnatviškai gyventume savo krikščioniškuoju pašaukimu. Mergelė Marija, Kristaus ir visos Bažnyčios Motina, tepadeda mums įgyvendinti ir užbaigti tai, ką Susirinkimo tėvai, gaivinami Šventosios Dvasios, puoselėjo savo širdyje, – troškimą, kad visi pažintų Evangeliją ir sutiktų Viešpatį Jėzų kaip kelią, tiesą ir gyvenimą. Dėkoju.

Tikėjimo metai. Įžanga

2012 m. spalio 17 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Šiandien norėčiau pradėti naują katechezė ciklą, kurį tęsiu visus ką tik prasidėjusius Tikėjimo metus, tuo laikotarpiu pertraukdamas maldos mokyklai skirtą ciklą. Apaštališkuoju laišku *Porta fidei* šiuos ypatingus metus paskelbiau tam, kad Bažnyčia atnaujintų užsidedimą tikėti į Jėzų Kristų, vienintelį pasaulio Išganytoją, atgaivintų keliavimo jo nurodytu keliu džiaugsmą ir konkrečiai paliudytą perkeičiančią tikėjimo jėgą.

Vatikano II Susirinkimo pradžios penkiasdešimtųjų metų sukaktis yra rimta proga vėl atsigręžti į Dievą, pagilinti savo tikėjimą bei drąsiau juo gyventi, sustiprinti priklausomybę Bažnyčiai, „žmonijos mokytojai“, kuri Dievo žodžio skelbimu, sakramentų šventimu ir meilės darbais veda į susitikimą su Kristumi, tikru žmogumi ir tikru Dievu, bei Jo pažinimą. Tai susitikimas ne su kokia nors idėja ar gyvenimo projektu, bet su gyvu Asmeniu, kuris mus giliai perkeičia apreiškdamas mūsų kaip Dievo vaikų tikrąją tapatybę. Susitikimas su Kristumi atnaujina mūsų žmogiškuosius santykius, kasdien kreipdamas juos didesnio solidarumo bei broliškumo link laikantis meilės logikos. Tikėjimas į Viešpatį ne tik susijęs su mūsų intelektu, intelektualinio žinojimo sritimi, bet ir yra gyvenimo perkeitimas, apimantis visus mūsų būties aspektus – jausmus, širdį, intelektą, valią, kūniškumą, emocijas, žmogiškuosius santykius. Su tikėjimu mumyse ir mums iš tikro visa pakinta, priešais akis aiškiai iškyla mūsų būsimasis likimas, mūsų pašaukimo istorijoje tiesa,

gyvenimo prasmė, pajuntamas keliavimo į dangiškąją Tėvynę malonumas.

Bet ar tikrai tikėjimas yra ta jėga, kuri gali perkeisti mūsų gyvenimą, mano gyvenimą? O gal tai tik vienas iš tų elementų, kurie, nors ir yra mūsų egzistencijos dalis, jos visos neapėrija? Šių Tikėjimo metų katechezėmis leisimės į kelionę, kuri sustiprintų ar leistų iš naujo atrasti tikėjimo džiaugsmą, suvokdami, kad tikėjimas nėra kažkas svetima, atskirta nuo konkretaus gyvenimo, bet yra jo siela. Tikėjimas į Dievą, kuris yra Meilė, kuris prisiartinio prie žmogaus, tapo kūnu ir atidavė save mirčiai ant kryžiaus, kad mus išgelbėtų ir mums atvertų dangaus vartus, ryškiai rodo, jog žmogus pilnatvę pasiekia tik mylėdamas. Šiandien, kai dabartinės kultūrinės permainos neretai reiškiasi įvairiomis barbariškumo formomis, laikomomis „civilizacijos laimėjimais“, šitai būtina aiškiai pabrėžti: tikėjimas moko, kad tikrasis žmogiškumas aptinkamas tik ten ir tada, tuose veiksmuose ir tais pavidalais, kur žmogų gaivina iš Dievo ateinanti meilė, kur ji reiškiasi kaip dovana, rodo meilės, atjautos, dėmesio ir nesuinteresuoto tarnavimo kitam kupiniais santykiais. Kur viršų ima valdžia, turtas, artimo išnaudojimas bei sukomercinimas siekiant savanaudiškų tikslų, kur vyrauja arogantiškas užsisklendimas savyje, ten žmogus nuskursta, degraduoja, iškrypsta. Krikščioniškasis tikėjimas, veiklus meile ir tvirtas viltimi, gyvenimą ne apriboja, bet sužmogina, padaro jį iki galo žmogišką.

Tikėti reiškia priimti šią mūsų gyvenimą perkeičiančią žinią, priimti Dievo Apreiškimą. Tikėjimas leidžia pažinti Jį, jo veikimą, jo planus mūsų atžvilgiu. Tiesa, Dievo slėpinys visada pranoks mūsų sąvokas ir protą, mūsų apeigas ir maldas. Vis dėlto apsireikšdamas Dievas dovanoja mums save patį, mums atsiveria. Mes tampame gebantys išgirsti jo žodį ir priimti jo tiesą. Štai kas yra tikėjimo stebuklas: savo meile ir Šventosios Dvasios veikimu Dievas sukuria tinkamas prielaidas pažinti jo žodį. Pats Dievas, trokšdamas pasirodyti, užmegzti ryšį su mumis, būti mūsų istorijoje, padaro mus gebančius girdėti ir priimti. Šventasis Paulius džiugiai ir dėkingai šitai taip išreiškė: „Todėl mes be paliovos dėkojame Dievui, kad, priėmę mūsų paskelbtąjį Dievo žodį, jūs priėmėte jį ne kaip žmogaus žodį – bet, kas jis iš tikro yra – kaip Dievo žodį, kuris ir veikia jumyse, tikintieji“ (1 Tes 2, 13).

Visoje draugystės su žmogumi istorijoje, kurios viršūnė yra Dievo Sūnaus įsikūnijimas ir jo mirties bei prisikėlimo slėpinys, Dievas nuolat apreikšdavo save žodžiais ir darbais. Dievas ne tik reiškėsi vienos tautos istorijoje, kalbėjo per pranašus, jis paliko Dangų ir nužengė į žmonių žemę kaip žmogus, kad galėtume jį sutikti ir

išgirsti. Ir iš Jeruzalės išganymo Evangelijos skelbimas pasklido ligi žemės pakraščiu. Iš Kristaus šono gimusi Bažnyčia tapo naujos tvirtos vilties nešėja: nukryžiuotas ir prisikėlęs Jėzus iš Nazareto, pasaulio Išganytojas, sėdi Tėvo dešinėje ir teisia gyvuosius bei mirusiuosius. Tokia yra *kerigma*, tokią pagrindinę ir sukrečiančią žinią skelbia tikėjimas. Tačiau nuo pradžių iškylo „tikėjimo taisyklės“ problema, t. y. tikinčiųjų ištikimybės Evangelijos tiesai, kurios privalu tvirtai laikytis, ištikimybės saugotinai bei perduotinai išganingajai tiesai apie Dievą ir žmogų klausimas. Šventasis Paulius rašo: Evangelija „būsime išgelbėti, – jeigu jos laikotės taip, kaip esu jums paskelbęs; antraip būtumėte veltui įtikėję“ (1 Kor 15, 2).

Bet kur surasti esminę tikėjimo formuluootę? Kur ta sąžiningai perduota tiesa, apšviečianti mūsų kasdienį gyvenimą? Atsakymas paprastas: *Credo*, Tikėjimo išpažinime, arba Tikėjimo simboliuje, atrandame Jėzaus iš Nazareto asmens ir istorijos pirmąjį įvykį. Tada konkretūs tampa tautų apaštalo Korinto krikščionims skirti žodžiai: „Pirmiausia aš jums perdaviau, ką esu gavęs, būtent: Kristus numirė už mūsų nuodėmes, kaip skelbė Raštai; jis buvo palaidotas ir buvo prikeltas trečiąją dieną, kaip skelbė Raštai“ (1 Kor 15, 3–4).

Ir šiandien turime stengtis geriau pažinti, suprasti *Credo* ir juo melstis. Pirmiausia svarbu *Credo*, taip sakant, „atpažinti“. Pažinimas gali reikšti vien intelektinį veiksmą, o „atpažinimas“ nurodo būtinybę atrasti gilųjį ryšį tarp *Credo* išpažįstamos tiesos ir mūsų kasdienės egzistencijos, kad ta tiesa tikrai ir konkrečiai būtų, kaip visada buvo, šviesa mūsų gyvenimo kelyje, vanduo, drėkinantis sausros paženklintus kelio tarpsnius, gyvybė, užkariaujanti šiuolaikinio gyvenimo dykumas. *Credo* yra krikščionio moralinio gyvenimo versmė, pagrindas ir pateisinimas.

Ne be pagrindo palaimintasis Jonas Paulius II panorė, kad Katalikų Bažnyčios katekizmas, patikima tikėjimo mokymo norma ir patikima atnaujintos katechezės versmė, remtųsi *Credo*. Ši esminį tikėjimo tiesos branduolį reikėjo sutvirtinti bei išsaugoti perteikiant jį mūsų laikų žmonėms, mums, suprantamesne kalba. Bažnyčiai tenka pareiga perduoti tikėjimą, skleisti Evangeliją, kad krikščioniškoji tiesa šviestų naujų kultūrinių permainų sukuryje, o krikščionys gebėtų atsakyti apie juose gyvenančią viltį (plg. 1 Pt 3, 15). Šiandien gyvename smarkiai pakitusioje, palyginti su dar visai nesena praeitimi, ir toliau be paliovos kintančioje visuomenėje. Sekuliarizacija ir paplitusi nihilistinė mąstysena, kuriai viskas yra reliatyvu, stipriai paveikė bendrą mąstyseną. Tokioje aplinkoje dažnai gyvenama lengvabūdiškai, be tikrų idealų ir tvirtų vilčių, socialiniai ir šeimyniniai santykiai silpnai, laikini. Pirmiausia

jaunoji karta neugdoma ieškoti tiesos ir egzistencijos giliosios prasmės, pranokstančios tai, kas kontingentiška, neskatinama siekti tvirtų jausmų, pasitikėjimo. O reliatyvizmas, priešingai, griauna tvarius atsparos taškus, skatina įtarumą ir nepastovumą, dėl to santykiai tarp žmonių trūkinėja, gyvenimas kupinas ribotos trukmės eksperimentų, nenoro prisiimti atsakomybę. Individualizmas bei reliatyvizmas atrodo pavergę daugelio amžininkų dvasią, tačiau negalima sakyti, kad ir tikintieji visiškai apsaugoti nuo tų pavojų, su kuriais susiduriame perduodami tikėjimą. Vyskupų sinodo dėl naujosios evangelizacijos proga visuose žemynuose atlikta apklausa kai kurias grėsmes išryškino: tai pasyvus ir privatus tikėjimo gyvenimas, nenoras ugdyti tikėjimą, gyvenimo ir tikėjimo neatitikimas.

Krikščionys dažnai net nepažįsta savo katalikiškojo tikėjimo, Tikėjimo išpažinimo centrinio branduolio, taip atverdami erdvę religiniam sinkretizmui ir reliatyvizmui, kai nebeaišku, kokia tiesa tikėti, ir nebesuokiamas nepakartojamas krikščionybės išganingumas. Šiandien esame netoli nuo pavojaus imti konstruoti religiją, taip sakant, pagal savo matą. O juk, priešingai, turime gręžtis į Dievą, Jėzaus Kristaus Dievą, iš naujo atrasti Evangeliją ir leisti, kad ji giliau įsismelktų į mūsų sąmonę bei kasdienį gyvenimą.

Šių Tikėjimo metų katechezės turėtų padėti žengti šiuo keliu, iš naujo gilintis į tikėjimo tiesas apie Dievą, žmogų, Bažnyčią, visą socialinę ir kosminę tikrovę apmąstant svarbiausias *Credo* ištaras. Norėčiau aiškiai pabrėžti, kad šie tikėjimo turiniai, arba tiesos (*fides quae*), tiesiogiai susiję su mūsų gyvenimu, reikalauja egzistencijos pervartos, kuri įkvėptų naujaip tikėti į Dievą (*fides qua*). Dievo pažinimas, susitikimas su juo, gilesnis jo veido bruožų pažinimas išjudina mūsų gyvenimą, nes Dievas prasiskverbia iki žmogiškosios dinamikos gelmių.

Šių metų kelias tepaskatina visus augti tikėjimu ir meile Kristui, kad išmoktume sprendimais ir kasdieniais veiksmais gyventi gerą ir gražų Evangelijos gyvenimą. Dėkoju.

Kas yra tikėjimas?

2012 m. spalio 24 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Praėjusį trečiadienį Tikėjimo metų pradžios proga pradėjome naują katechezį apie tikėjimą seriją. Šiandien

kartu apmąstykime pamatinį klausimą: kas yra tikėjimas? Ar pasaulyje, kuriame mokslas ir technika atvėrė dar neseniai neišsivaizduojamus horizontus, dar prasminga tikėti? Ką reiškia tikėti šiandien? Mūsų laikais būtina iš naujo ugdyti tikėjimą, gerai pažįstantį savo tiesas bei išganymo įvykius, bet pirmiausia gimstantį iš tikro susitikimo su Dievu Jėzuje Kristuje, iš meilės jam, pasitikėjimo juo bei apimantį visą gyvenimą.

Šiandien greta gausių gerovės ženklų aplink mus didėja ir dvasinė dykuma. Kartais, klausantis dienos naujienų apie tam tikrus įvykius, atrodo, tarsi pasaulis nežengia broliškesnės ir taikesnės bendruomenės statydinimo link; savo šešėlių meta net pažangos ir gerovės idėja. Nepaisant didingų mokslo atradimų bei technologijos laimėjimų, neatrodo, kad žmogus šiandien iš tikrųjų laisvesnis, žmogiškesnis; vis dar išlieka daugybė išnaudojimo, manipuliavimo, smurto, piktnaudžiavimo, neteisingumo formų. Be to, tam tikra kultūra moko judėti vien daikto, to, ką galima padaryti, horizonte, tikėti tik tuo, ką galima pamatyti ir paliesti ranka. Kita vertus, daugėja žmonių, kurie jaučiasi pametę orientyrus ir, siekdami peržengti tikrovės horizontalios žiūros ribas, yra pasirengę tikėti viskuo, net ir tuo, kas vidujai prieštaringa. Šiame kontekste iš naujo išnyra kai kurie pamatiniai klausimai, dažnai konkretesni, negu atrodo iš pirmo žvilgsnio: kokia gyvenimo prasmė? Ar žmogus, mes ir būsimosios kartos, turi ateitį? Kuria linkme kreipti savo laisvės sprendimus, kad gyvenimas būtų geras ir laimingas? Kas mūsų laukia po mirties?

Šie nenumalšinami klausimai liudija, kad planuojamo, tiksliai apskaičiuojamo bei eksperimentuojamo pasaulio, vienu žodžiu – mokslinio pažinimo nepakanka, nors kaip tai būtų svarbu žmogaus gyvenimui. Mums reikia ne tik medžiagiškos duonos, bet ir meilės, prasmės ir vilties, patikimo pamato, tvirto pagrindo, padedančio mums autentiškai įprasminti savo gyvenimą krizių, tamsumos, sunkumų ir kasdienių problemų laikotarpiams. Mums šitai duoda tikėjimas – patiklų klovimąsi „Tu“ – Asmeniu, kuris yra Dievas, dovanojantis man kitokį, bet ne mažiau tvirtą negu tikslų skaičiavimą ar mokslo teikiamą tikrumą. Tikėjimas nėra tiesiog žmogaus intelektualinis pritarimas tam tikrai tiesai apie Dievą; tai – aktas, kuriuo laisvai patikiu save Dievui, kuris yra Tėvas ir mane myli, ir įsikibimas į „Tu“, dovanojantį man viltį ir pasitikėjimą. Žinoma, toks įsikibimas į Dievą nėra be turinio; suvokiame, kad pats Dievas apsiereiškė mums Kristuje, parodė jame savo veidą ir iš tikro prisitartino prie kiekvieno iš mūsų. Dievas taip pat parodė, jog jo meilė žmogui, kiekvienam iš mūsų, yra beribė: Jėzus iš Nazareto, žmogumi tapęs Dievo Sūnus, ryškiausiai parodė, kad ta meilė yra iki savęs atidavimo, iki visiško savęs

paaukojimo. Kristaus mirties ir prisikėlimo slėpiniu Dievas nusileidžia į didžiausias mūsų žmogystės gelmes, kad susigražintų ją, pakeltų iki savo aukštybės. Tikėti reiškia tikėti šita Dievo meile, kuri ne mažta žmogaus piktumo, blogio ir mirties akivaizdoje, bet geba perkeisti bet kurią vergystės formą, suteikdama išganymo galimybę. Tad tikėti reiškia sutikti tą „Tu“, Dievą, kuris mane palaiko ir man žada nesugriaunamą meilę, kuris ne tik žada amžinybę, bet ir ją dovanoja, tai reiškia patikėti save Dievui kaip vaikui, gerai žinančiam, kad visus savo klausimus, visas savo problemas galima ramiai kreipti į motiną. Ir ta išganymo per tikėjimą galimybė yra Dievo visiems žmonėms siūloma dovana. Manau, kad savo kasdieniame gyvenime, kartais paženklintame dramatiškų problemų bei situacijų, turėtume dažniau apmąstyti tą faktą, kad krikščioniškai tikėti reiškia save patikėti giliajai prasmei, grindžiančiai žmogų ir pasaulį, kurios nepajėgiame sau suteikti, bet kurią galime tik priimti kaip dovana. Remdamiesi ta prasme, galime be baimės gyventi. Ir tą išlaisvinantį bei padrašinantį tikėjimo tikrumą turime gebėti skelbti žodžiu ir liudyti krikščionišku gyvenimu.

Tačiau aplink kasdien regime, kad daugelis tam skelbimui abejingi arba atsisako jį priimti. Morkaus evangelijos pabaigoje šiandien skaitome griežtus Prisikėlusiojo žodžius: „Kas įtikės ir pasikrikštys, bus išgelbėtas, o kas netikės, bus pasmerktas“ (Mk 16, 16). Norėčiau pakviesti jus tai apmąstyti. Pasitikėjimas Šventosios Dvasios veikimu visada turėtų akinti mus skelbti Evangeliją, drąsiai liudyti tikėjimą, tačiau šalia galimybės teigiamai atsilipti į tikėjimo dovana taip pat gresia pavojus Evangeliją atmesti, atsisakyti gyvybiškai svarbaus susitikimo su Kristumi. Šventasis Augustinas kėlė šią problemą komentuodamas palyginimą apie sėją: „Kalbėdami metame ir beriame sėklas. Yra tokių, kurie mus niekina, peikia, pašiepia. Jei jų bijosime, nebeturėsime ko sėti ir pajūtis dieną liksime be nieko. Todėl pasiimkime geros žemės sėklą“ (*Discorsi sulla disciplina cristiana*, 13, 14: PL 40, 677–678). Taigi atmetimas neturi priversti mus nuleisti rankas. Mes, krikščionys, privalome būti ta derlinga žemė: mūsų tikėjimas, nors ir ribotas, liudija, kad yra gera dirva, kurioje Dievo žodžio sėkla duoda gausų teisingumo, taikos, meilės, naujos žmonijos, išganymo derlių. Ir visa Bažnyčios istorija, nors ir kupina problemų, irgi liudija, kad yra gera dirva, kad yra gera sėkla, duodanti derlių.

Tačiau paklauskime: kas žmogų paskatina atverti širdį bei protą, kad įtikėtų į Dievą, tapusį regimą numirusiame ir prisikėlusiam Jėzuje Kristuje, ir priimtų savo išganymą taip, kad Jėzus ir Jo Evangelija taptų jo egzistencijos vadovu ir šviesa? Atsakymas: galime

į Dievą tikėti todėl, kad jis prisiartino ir mus palytėjo, kad Prisikėlusiojo dovanta Šventoji Dvasia daro mus gebančius priimti gyvąjį Dievą. Tad tikėjimas pirmiausia yra antgamtinė dovana, Dievo dovana. Vatikano II Susirinkimas teigia: „Šitokiam tikėjimui reikia pirmiau ateinančios ir padedančios Dievo malonės bei Šventosios Dvasios vidinės pagalbos. Toji Dvasia paveikia širdį ir palenkia ją į Dievą, atveria dvasios akis ir teikia malonumą kiekvienam pritarti tiesai ir ja tikėti“ (Dogminė konstitucija *Dei Verbum*, 5). Mūsų tikėjimo kelio pradžia yra Krikštas, sakramentas, kuriuo mums dovanojama Šventoji Dvasia, padaranti mus Dievo vaikais Kristuje, ir kuris ženklina įžengimą į tikėjimo, Bažnyčios bendruomenę: tikima ne iš savęs, ne be Šventosios Dvasios ankstesnės malonės ir tikima ne pavieniui, bet su broliais. Nuo Krikšto dienos kiekvienas tikintysis pašauktas atgaivinti ir išpažinti tikėjimą kartu su broliais.

Tikėjimas yra ne tik Dievo dovana, bet ir iš pagrindų laisvas žmogaus aktas. Katalikų Bažnyčios katekizme aiškiai sakoma: „Tikėti įmanoma tik veikiant malonei ir vidinei Šventosios Dvasios pagalbai. Tačiau tiek pat tikra, kad tikėjimas yra tikrai žmogiškas veiksmas. Nei žmogaus laisvei, nei protui nėra priešinga pasitikėti Dievu ir pritarti Jo apreikštoms tiesoms“ (154). Tikėjimas ir vieną, ir kitą suponuoja bei išaukština gyvenimo lažybose – gyvenimo, kuris yra tartum išėjimas iš savęs, savojo saugumo, mąstymo schemų patikint save Dievo veikimui, rodančiam kelią, kuriuo žengiant pasiekama tikroji laisvė, mūsų žmogiškoji tapatybė, tikrasis širdies džiaugsmas, taika su visais. Tikėti – tai visiškai laisvai ir džiugiai patikėti save Dievo apvaizdingam planui istorijoje taip, kaip tai padarė protėvis Abraomas, kaip patikėjo save Marija iš Nazareto. Tuomet tikėjimas yra pritarimas, kai mūsų protas ir širdis taria „taip“ Dievui, išpažindami, kad Jėzus yra Viešpats. Ir tas „taip“ perkeičia gyvenimą, atveria kelią į prasmės pilnatvę, pripildo gyvenimą naujo, gausaus džiaugsmo ir patikimos vilties.

Brangūs bičiuliai, mūsų epochai reikia Kristaus pagautų krikščionių, kurie augtų tikėjimu pažindami Šventąjį Raštą ir praktikuodami sakramentus. Žmonių, kurie būtų lyg atversta knyga, pasakojanti apie naujo gyvenimo Dvasioje patirtį, mus kelyje palaikančio ir gyvenimą be pabaigos atverčiančio Dievo artumą. Dėkoju.

Vyskupų sinodo 13-osios generalinės asamblėjos (2012 m. spalio 7–28 d.) baigiamoji žinia

Broliai ir seserys!

„Tebūna jums malonė bei ramybė nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Viešpaties Jėzaus Kristaus!“ (Rom 1, 7). Mes, vyskupai iš viso pasaulio, Romos vyskupo popiežiaus Benedikto XVI kvietimu susirinkę apmąstyti „naujosios evangelizacijos krikščioniškajam tikėjimui perduoti“, prieš grįždami į savo dalines Bažnyčias norėtume kreiptis į jus visus, idant palaikytume ir orientuotume tarnystę Evangelijai įvairioje aplinkoje, kurioje šiandien tenka liudyti Bažnyčiai.

1. Kaip samarietė prie šulinio

Leiskimės apšviečiami vieno Evangelijos puslapio – Jėzaus susitikimo su samariete (plg. Jn 4, 5–42). Nėra moters nei vyro, kurie savo gyvenime kaip ta samarietė tuščiu ašochiu nebūtų stovėję prie šulinio vildamiesi numalšinti giliausią širdies troškimą, vienintelį galintį suteikti egzistencijai prasmę. Šiandien daug šulinių siūlosi numalšinti žmogaus troškulį, tačiau reikia būti apdairiam, kad išvengtum užteršto vandens. Norint netapti griaunamą poveikį turinčio nusivylimo auka, paiešką būtina kreipti tinkama linkme.

Kaip Jėzus prie Sicharo šulinio, taip ir Bažnyčia šiandien jaučia pareigą sėdėti šalia mūsų laiko vyrų bei moterų. Ji nori padaryti Viešpatį esamą jų gyvenime, kad jie galėtų jį sutikti, nes vien jo Dvasia yra vanduo, dovanojantis amžinąjį gyvenimą. Vienintelis Jėzus geba perskaityti mūsų širdies gelmes ir apreikšti mums tiesą apie mus: „Jis pasakė man viską, ką esu padariusi“, – išpažįsta moteris savo bendrapiliečiams. Ir šie paskelbti žodžiai, po kurių atsiveriant tikėjimui klausama: „Ar tik jis nebus Mesijas?“, rodo, jog tas, kuris susitikęs su Kristumi priėmė naująjį gyvenimą, negali netapti pats tiesos ir vilties skelbėju kitiems. Atsivertusi nusidėjėlė pasidaro išganyimo šauklė ir pas Jėzų atveda visą miestą. Nuo liudijimo priėmimo žmonės pereina prie asmeninės susitikimo patirties: „Dabar mes tikime ne dėl tavo šnekos. Mes patys išgirdome ir žinome, kad jis iš tiesų yra pasaulio Išganytojas.“

2. Naujoji evangelizacija

Mūsų laikų moteris ir vyrus vesti pas Jėzų, vesti į susitikimą su juo yra neatidėliotina užduotis visuose pasaulio regionuose, ir seniai, ir neseniai evangelizuotuose. Juk visur jaučiamas poreikis gaivinti tikėjimą, kuriam kultūrinėse aplinkose, trukdančiose jam šaknytis asme-

nyse, būti visuomenėje, aiškiai išreikšti turinį ir duoti atitinkamų vaisių, gresia pavojus būti užtemdytam.

Kalbama ne apie pradėjimą iš naujo, bet apie – su apaštališkąja dvasia, būdinga Pauliui, sakydam: „Vargas man, jei neskelbčiau Evangelijos!“ (1 Kor 9, 16), – įsitraukimą į ilgą Evangelijos skelbimo kelią, kuriuo ši nuo pirmųjų krikščionybės amžių iki šiandien nuėjo per istoriją visuose pasaulio kraštuose statydindama tikinčiųjų bendruomenes. Nesvarbu, didelės ar mažos, jos visos yra misionierių ir daugybės kankinių, Jėzaus liudytojų kartų, kurias dėkingi atmename, atsidavimo vaisius.

Bet pakitę socialiniai, kultūriniai, politiniai ir religiniai scenarijai kviečia mus į kai ką nauja: atnaujinti savo tikėjimo bendruomeninę patirtį ir skelbimą vykdant evangelizaciją, „naują savo užsidegimu, metodais, raiška“ (Jonas Paulius II. Kreipimasis į CELAM 19-ąją asamblėją, 3. Port-au-Prince, 1983 03 09). Tokia evangelizacija, kaip mums priminė Benediktas XVI, „pirmiausia skirta žmonėms, kurie, nors ir pakrikštyti, nutolo nuo Bažnyčios ir gyvena nesiremami krikščioniškąja praktika <...>, siekiant padėti tiems žmonėms iš naujo susitikti su Viešpačiu, kuris vienintelis suteikia mūsų gyvenimui giliają prasmę ir pripildo jį džiaugsmo, padėti iš naujo atrasti tikėjimą, malonės šaltinį, teikiančią džiaugsmą ir viltį asmeniniame, šeimyniniame ir socialiniame gyvenime“ (Benediktas XVI. Homilija per šv. Mišias iškilmingai pradedant Vyskupų sinodo 13-ąją ordinarinę asamblėją, 2012 10 07).

3. Asmeninis susitikimas su Kristumi Bažnyčioje

Prieš imdami kalbėti apie šios naujosios evangelizacijos formas, giliai įsitikinę norėtume pareikšti, kad tikėjimą visiškai lemia santykis su Jėzumi, kuris pirmas eina mūsų pasitikti. Naujosios evangelizacijos darbo esmė yra mūsų laikų vyrams ir moterims, kurių protai bei širdys neretai išsiblaškę ir kupini sumaišties, taip pat sau patiems iš naujo parodyti amžiną susitikimo su Kristumi grožį bei naujumą. Visus kviečiame kontempliuoti mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus veidą, įžengti į jo egzistencijos, dovanotos mums ligi kryžiaus, vėl kaip dovanos patvirtintos Tėvo, kuris prikėlė jį iš numirusių, ir duodamos mums per Dvasią, slėpinį. Jėzaus asmeniu atskleidžiamas Dievo Tėvo meilės visai žmonių giminei slėpinys. Jis nepanoro jai leisti nuslysti į negalimą autonomiją, bet vėl suvienijo ją su savimi atnaujinta meilės sutartimi.

Bažnyčia yra erdvė, kur istorijoje siūloma sutikti Kristų, nes jis pats jai patikėjo savo žodį, Krikštą, padarantį mus Dievo vaikais, savo Kūną ir Kraują, nuodėmių atleidimo malonę, pirmiausia Sutaikinimo sakramentu, bendrystės, atspindinčios patį Švenčiausiosios Trejybės

slėpinį, patyrimą ir Šventosios Dvasios, pagimdančios meilę visiems, jėga.

Turime kurti svetingas bendruomenes, kuriose visi išstumtieji į paribį galėtų surasti sau namus ir konkrečiai patirti bendrystę, karšta meilės jėga – „Žiūrėkite, kaip jie myli vienas kitą“ (Tertulijonas. *Apologeticus*, 39, 7) – patraukiančią šiandienų žmonių nusivylusį žvilgsnį. Tikėjimo grožis turi ypač suspindėti šventojoje liturgijoje ir pirmiausia sekmadienio Eucharistijoje. Juk būtent liturginiuose šventimuose Bažnyčia atsiskleidžia kaip Dievo darbas ir žodžiais bei gestais išryškina Evangelijos reikšmę.

Šiandien mums tenka užduotis Bažnyčios patirtis padaryti konkrečiai prieinamas, gausinti šulinių, prie kurių numalšinti troškulio ir sutikti Jėzų būtų kviečiami vyrai ir moterys, siūlyti gyvenimo dykumoje oazių. Už tai atsakingos krikščionių bendruomenės, o jose kiekvienas Viešpaties mokinys. Kiekvienam individui patikėtas nepamainomas liudijimas, kad Evangelija pasiektų visų be išimties gyvenimą. Tam reikia mūsų švento gyvenimo.

4. Susitikimo su Jėzumi progos ir Rašto klausymasis

Kai kas paklaus, kaip tai padaryti. Nebūtina išgalvoti kokių nors naujų strategijų, tarsi Evangelija būtų kažkoks religijų rinkoje siūlomas produktas. Tereikia iš naujo atrasti būdus, kuriais Jėzus prisiartindavo prie žmonių bei juos pašaukdavo, ir juos taikyti mūsų laikų sąlygomis.

Prisiminkime, pavyzdžiui, kaip Petrą, Andriejų, Jokūbą ir Joną Jėzus užkalbina jų darbo aplinkoje, kaip Zachiejaus paprastas smalsumas virto nuoširdžiu valgio pasidalijimu su Mokytoju, kaip romėnų šimtininkas prašė Jėzų išgydyti jam brangų asmenį, kaip neregys nuo prigimimo šaukėsi jo kaip išlaisvintojo iš atskirties, kaip Mortai ir Marijai už jų namų bei širdies svetingumą buvo atlyginta Jėzaus artumu. Vartydami Evangeliją, rastume nežinia kiek įvairių būdų, kuriais žmogaus gyvenimas įvairiausiomis sąlygomis atsivėrė Jėzaus artumui. Tas pat pasakytina ir apie tuos Rašto tekstus, kuriose pasakojama ankstyvosios Bažnyčios apaštalu misionieriavimo patirtis.

Dažnas Šventojo Rašto skaitymas, apšviestas tradicijos Bažnyčios, kuri jį mums perduoda ir autentiškai aiškina, yra ne tik privalomas žingsnis siekiant susipažinti su Evangelijos turiniu, t. y. Jėzaus asmeniu išganymo istorijoje, bet ir padeda mums atrasti naujas susitikimo su Jėzumi erdves, tikrai evangelinius būdus, išsiskiriusius pamatinėse mūsų gyvenimo sferose – šeimoje, darbe, draugystėje, neturte, gyvenimo išbandymuose ir t. t.

5. Evangelizuoti save pačius ir nusiteikti atsiversti

Būtų visiškai klaidinga manyti, kad naujoji evangelizacija asmeniškai mums patiems nebūtina. Šiomis dienomis dažnai girdėjome vyskopus sakant, jog Bažnyčia, kad galėtų evangelizuoti pasaulį, pirmiausia pati turėtų įsiklausyti į Dievo žodį. Kvietimas evangelizuoti virsta raginimu atsiversti.

Nuoširdžiai jaučiame pareigą pirma patiems atsiversti į galią Kristaus, kuris vienintelis geba visa padaryti nauja, pirmiausia mūsų varganą egzistenciją. Nuolankiai turime pripažinti, kad Jėzaus mokinių, ypač dvasininkų, skurdas, silpnybės ir nuodėmės susilpnino misijos įtikinamumą. Be abejo, suvokiame, ir pirmiausia mes, vyskupai, kad tikrai negalime prilygti Viešpaties pašaukimui ir priesakui skelbti Evangeliją tautoms. Žinome, jog turime nuolankiai pripažinti, kad esame pažeidžiami istorijos žaizdų, ir nesvyruodami pripažįstame savo asmenines nuodėmes. Tačiau taip pat esame įsitikinę, kad Viešpaties Dvasia gali atnaujinti savo Bažnyčią ir leisti suspindėti jos drabužiui, jei leisimės būti Jos ugdomi. Tai mums liudija šventųjų gyvenimas, kurį atminti ir pasakoti yra tinkama naujosios evangelizacijos priemonė.

Jei tas atnaujinimas būtų paliktas mūsų jėgoms, rastųsi rimtas pagrindas abejoti, bet atsivertimo ir evangelizacijos Bažnyčioje pirmutiniai veikėjai esame ne mes, bet paties Viešpaties Dvasia. Iš čia mūsų stiprybė ir tikrumas, kad blogis paskutinio žodžio netars nei Bažnyčioje, nei istorijoje. „Tenebūgštuoja jūsų širdys ir teneliūdi!“ – sakė Jėzus savo mokiniams (Jn 14, 27).

Naujosios evangelizacijos darbas remiasi šiuo jokio šėšelio netemdumu tikrumu. Pasitikime Dvasios, pamokysiančios, ką sakyti ir daryti net sunkiausiais momentais, įkvėpimu bei jėga. Todėl privalome baimę įveikti tikėjimu, nedrąsą – viltimi, abejingumą – meile.

6. Šiandieniam pasauliui naudotis naujomis galimybėmis evangelizuoti

Giedrios drąsos teikia ir žvilgsnis į šiuolaikinį pasaulį. Mūsų negąsdina aplinkybės, kuriomis gyvename. Mūsų pasaulis kupinas prieštaravimų ir iššūkių. Tačiau jis išlieka Dievo kūrinys, tiesa, sužeistas blogio, bet vis dar pasaulis, kurį Dievas myli, jo žemė, į kurią galima sėti Dievo žodžio sėklą, kad ji vėl duotų vaisių.

Protoose ir širdyse tų, kurie žino, kad jų Viešpats nugalėjo mirtį, o jo Dvasia galingai veikia istorijoje, nėra vietos pesimizmui. Nuolankiai, bet ir ryžtingai, būdami tikri, kad tiesa galiausiai nugalės, artinamės prie šio pasaulio trokšdami perteikti Prisikėlusiojo kvietimą liudyti jo var-

8. *Bažnytinė bendruomenė ir evangelizuotojų gausa*

Evangelijos darbas yra užduotis, tenkanti ne kam nors vienam, bet bažnytinai bendruomenei kaip tokiai, kurioje yra daug susitikimo su Jėzumi priemonių, kaip antai, Dievo žodis, sakramentai, broliška bendrystė, veikli artimo meilė, misija.

Šioje perspektyvoje išryškėja parapijos kaip Bažnyčios buvimo žmonių gyvenamoje teritorijoje vaidmuo, pasak Jono XXIII, to „kaimo šulinio“, iš kurio visi gali gerti šviežio Evangelijos vandens. Parapijos vaidmuo nepamainomas, net jei pakitusios sąlygos reikalauja suskaidymo į mažesnes bendruomenes arba bendradarbiavimo platesniuose kontekstuose ryšių. Todėl jaučiame pareigą paraginti mūsų parapijas tradicinę Dievo tautos pastoraciją papildyti naujomis misijos formomis, kokių reikalauja naujoji evangelizacija. Tos formos taip pat turėtų persunkti įvairias svarbias liaudiškojo pamaldumo formas.

Parapijoje esminė ir toliau išlieka kunigo, savo tautos tėvo ir ganytojo, tarnyba. Šios Sinodo asamblėjos vyskupai visiems kunigams reiškia padėką ir brolišką artumą už jų nelengvą darbą ir kviečia juos palaikyti artimesnius ryšius su kitais savo vyskupijos kunigais, intensyviai dvasinį gyvenimą, ištraukti į nuolatinį ugdymą, įgalinantį drąsiai sutikti permainas.

Greta kunigų palaikytini diakonai, lygiai kaip ir katechetų bei daugelio kitų tarnautojų ir darbuotojų pastangos skelbimo ir katechezės, liturginio gyvenimo ir karitatyvinių veiklos srityse, taip pat palaikytinos įvairios tikinčių vyrų ir moterų, už kurių atsidavimą daugybei tarnysčių mūsų bendruomenėje esame dėkingi, dalyvavimo bei bendros atsakomybės formos. Visų jų prašome, kad į savo buvimą bei tarnavimą Bažnyčioje jie žvelgtų iš naujosios evangelizacijos perspektyvos, rūpindamiesi tinkamu žmogiškuoju ir krikščioniškuoju ugdymu, tikėjimo pažinimu ir jautrumu šiandienės kultūros reiškiniams.

O dėl pasauliečių, tai ypatingą žodį norėtume tarti įvairioms senoms ir naujoms draugijoms, visiems bažnytiniamis sąjūdžiams ir naujoms bendruomenėms – visi jie yra daugialypių Dvasios dovanų Bažnyčiai apraiška. Šioms gyvenimo bei įsipareigojimo formoms Bažnyčioje irgi norime padėkoti ir paraginti jas ištikimai laikytis savo charizmos ir rimtai puoselėti bažnytinę bendrystę, ypač konkrečiame dalinės Bažnyčios kontekste.

Liudyti Evangeliją nėra kieno nors privilegija. Su džiaugsmu pripažįstame, jog daug vyrų ir moterų paverčia savo gyvenimą Gerosios Naujienos ženklu pasaulyje. Ją taip pat atpažįstame gausybėje mūsų krikščionių brolių bei seserų, su kuriais mūsų vienybė dar nėra tobula, bet kurie

Viešpaties krikštu irgi yra paskirti skelbėjais. Jaudinantis dalykas šiomis dienomis mums buvo proga išgirsti daugelį Bažnyčių ir Bažnytinių bendruomenių vadovų, liudijusių apie Kristaus troškulį bei savo atsidavimą Evangelijos skelbimui ir reiškusių įsitikinimą, kad pasauliui reikia naujosios evangelizacijos. Dėkojame Viešpačiui už tokią vienybę suvokiant misijos būtinybę.

9. *Kad jaunimas galėtų sutikti Kristų*

Mums ypač rūpi jaunimas, nes jis dabar sudaro žymią žmonijos bei Bažnyčios dalį ir yra jų ateitis. Jo atžvilgiu vyskupai irgi nusiteikę toli gražu ne pesimistiškai. Yra susirūpinę, bet ne pesimistai. Susirūpinę, nes į juos nukreiptos agresyviausios mūsų laikų atakos; ne pesimistai, nes pabrėžia, kad jėga, gelmėse varanti istoriją, yra Kristaus meilė, išvelgia jaunuolių stiprų autentiškumo, tiesos, laisvės ir dosnumo lūkestį ir yra įsitikinę, kad tinkamas atsakas į tai yra Kristus.

Trokštame palaikyti tą jų ieškojimą ir raginame savo bendruomenes jaunimo sunkaus būvio akivaizdoje bei išlygų laikytis įsiklausymo, dialogo ir drąsių siūlymų nuostatos. Išlaikyti, o ne numarinti jų užsidegimo jėgą. Taip pat remti, jų akimis, teisingą kovą su bendromis institucijomis bei spekuliacijomis pasaulietinių galių, kurios suinteresuotos išsklaidyti jų energiją ir sueikvoti jų polėkį savo naudai, atimti bet kokius dėkingumo lydimus praeities prisiminimus ir rimtus ateities planus.

Naujoji evangelizacija jaunimo pasaulyje yra sunki, bet ypač daug žadanti sritis. Tai parodė įvairios patirtys, pradedant aiškiai regimomis, kaip antai, Pasaulio jaunimo dienų, ir baigiant ne tokiomis matomomis, bet ne mažiau jaudinančiomis, pavyzdžiui, dvasingumo, tarnavimo ir misijos srityse. Sykiu pripažįstame aktyvų jaunuolių vaidmenį evangelizuojant pirmiausia savo pačių pasaulyje.

10. *Evangelijos dialogas su kultūra, žmogaus patirtimi ir religijomis*

Naujosios evangelizacijos šerdis yra Kristus ir dėmesys žmogaus asmeniui, kad iš tikrųjų įvyktų gyvas susitikimas su Juo. Tačiau jos horizontai platus kaip pasaulis ir neužsisklendžia jokiai žmogiškai patirčiai. Tai reiškia, kad ji ypač rūpestingai puoselėja dialogą su kultūromis, tikėdamasi rasti jose „Žodžio sėklą“, apie kurias kalbėjo senieji Bažnyčios tėvai. Naujajai evangelizacijai ypač reikalinga nauja tikėjimo ir proto sąjunga laikantis įsitikinimo, kad tikėjimas mokės pasinaudoti visais transcendencijai atviro sveiko proto vaisiais ir turi jėgos išgydyti visus ribotumus bei prieštaravimus, į kuriuos protas gali nupulti. Tikėjimas taip pat nenugręžia žvilgsnio nuo kankinamų klausimų, kuriuos kelia

blogio egzistavimas žmogaus gyvenime bei istorijoje, ir vilties šviesos semiasi iš Kristaus Velykų slėpinio.

Tikėjimo ir proto susitikimas taip pat maitina krikščionių bendruomenės pastangas švietimo ir kultūros srityje. Ypatinga vieta tenka ugdymo ir tyrimų institucijoms – mokyklai ir universitetui. Visur, kur plėtojamas žmogaus pažinimas ir ugdoma, Bažnyčia pasirengusi noriai pasidalyti savo patirtimi ir prisidėti prie vientiso asmens ugdymo. Šiame kontekste ypatingas dėmesys skirtinas katalikiškosioms mokykloms bei universitetams, kur kiekvienam autentiškam kultūriniam bei ugdomajam keliui būdingą atvirumą transcendencijai turėtų papildyti progos susitikti su Jėzumi Kristumi ir jo Bažnyčia. Vyskupai dėkoja visiems, kurie čia darbuojasi kartais nelengvomis sąlygomis.

Evangelizacija reikalauja daug dėmesio skirti visuomenės komunikavimo priemonių pasauliui, ypač naujosios medijoms, kur susieina daugybė gyvenimų, klausimų ir lūkesčių. Tai sritis, kurioje dažnai ugdoma sąžinė ir praleidžiama daug laiko – ir tai yra dar viena galimybė pasiekti žmogaus širdį.

Ypatinga tikėjimo ir proto susitikimo vieta šiandien yra dialogas su mokslais. Būdami apraiška dvasinio prado, Dievo dovanoto žmonėms ir leidžiančio jiems suvokti racionalias struktūras, kuriomis remiasi kūrinių, mokslai anaipol nėra tolimi tikėjimui. Jei nesikėsintų žmogaus ir pasaulio sampratos įkalinti sausame materializme, mokslas ir technika taptų vertingi sąjungininkai darant gyvenimą žmogiškesnį. Dėkojame visiems, kurie darbuojasi šiame jautriame pažinimo lauke.

Lygiai taip pat norėtume padėkoti vyrams ir moterims, įsipareigojusiems kitai žmogaus dvasios raiškos sričiai, būtent įvairių formų – nuo seniausių iki naujausių – menai. Jų kūriniai – tie, kuriuose linkstama perteikti žmogaus stiebimąsi grožio link, – yra reikšmingas dvasingumo raiškos būdas. Dėkojame, kad jie savo gražiais kūrinių padeda parodyti mums Dievo veido ir kūrinių grožį. Grožio kelias yra ypač veiksmingas naujosios evangelizacijos kelias.

Neapsiribojant meno viršūne, mūsų dėmesį traukia visa žmogaus veikla kaip erdvė, kur žmogus savo darbu tampa dieviškojo kūrimo bendradarbiu. Ūkio ir darbo pasauliui norime priminti, kad iš Evangelijos šviesos kyla keli reikalavimai: apsaugoti darbą nuo sąlygų, neretai paverčiančių jį nepakeliama našta ir netikra ateitimi, grasinančia jaunimui nedarbu; žmogaus asmenį laikyti ūkinės pažangos centru, o šią pažangą – proga teisingumui ir žmonių giminės vienybei didinti. Darbu, kuriuo keičia pasaulį, žmogus taip pat pašauktas išsau-

goti Dievo kūrinių suteiktą veidą. Tokia atsakomybė tenka ir būsimosioms kartoms.

Evangelija taip pat apšviečia ligos sukeltos kančios būvį. Krikščionis turi leisti pajusti Bažnyčios artumą ligoniams bei neįgaliesiems ir jos dėkingumą tiems, kurie jais profesionaliai ir žmogiškai rūpinasi.

Sritis, kurioje gali ir turi suspindėti Evangelijos šviesa, kad apšviestų žmonijos žingsnius, yra politika. Iš jos reikalaujama nesavanaudiškai ir skaidriai rūpintis bendruoju gėriu gerbiant visą žmogaus asmens kilnumą nuo pradėjimo akimirkos iki natūralios pabaigos, vyro ir moters santuoka pagrįstą šeimą, laisvę auklėti, taip pat skatinant religinę laisvę, šalinant neteisingumo priežastis, nelygybę, diskriminaciją, rasizmą, smurtą, badą ir karą. Krikščionys politikos srityje privalo aiškiai liudyti artimo meilės priesaką.

Pagaliau Bažnyčios dialogo natūralūs partneriai yra kitų religijų sekėjai. Evangelizuojama, nes tvirtai tikima Kristaus tiesa, o ne dėl priešiško nusistatymo kieno nors atžvilgiu. Kristaus Evangelija yra taika ir džiaugsmas, o jo mokiniai džiugiai pripažįsta viską, ką teisingo ir gero Dievo sukurtame pasaulyje geba išžvelgti žmogaus religinė dvasia ir kas pasireiškia įvairiomis religijomis.

Dialogu tarp įvairių religijų tikinčiųjų siekiama prisidėti prie taikos, atmetant bet kurį fundamentalizmą ir pasmerkiant bet kokį smurtą tikinčiųjų atžvilgiu kaip rimtą žmogaus teisių pažeidimą. Viso pasaulio Bažnyčios vieninga malda ir brolybe palaiko savo brolius bei seseris ir prašo tų, kurių rankose tautų likimai, ginti visų teisę į laisvą pasirinkimą, laisvą išpažinimą ir laisvą savo tikėjimo liudijimą.

11. Vatikano II Susirinkimo atminimas ir rėmimas Katalikų Bažnyčios katekizmu Tikėjimo metais

Atvirame naujosios evangelizacijos kelyje kartais galime pasijusti kaip dykumoje, supami pavoju ir be orientyrų. Per pamokslą pradedant Tikėjimo metus popiežius Benediktas XVI kalbėjo apie pastaraisiais dešimtmečiais išplitusią dvasinę „dykrą“, bet kartu ir padaršino, nes kaip tik „ta tuštuma gali padėti vėl atrasti tikėjimo džiaugsmą, jo gyvybišką svarbą mums, žmonėms. Dykumoje vėl atrandama vertė to, kas gyvenime esminga“ (Benediktas XVI. Pamokslas per šv. Mišias pradedant Tikėjimo metus, Roma, 2012 10 11). Kaip samarietė, taip ir mes dykumoje ieškome vandens ir šulinio, iš kurio jo galėtume pasisemti. Palaimintas tas, kuris ten sutinka Kristų!

Dėkojame Šventajam Tėvui už dovanotus Tikėjimo metus, kurie yra puiki naujosios evangelizacijos kelio

pradžia. Dėkojame ir už tai, kad jis šiuos metus susiejo su 50-osiomis Vatikano II Susirinkimo pradžios metinėmis. Šio Susirinkimo mokymą mūsų laikais skleidžia Katalikų Bažnyčios katekizmas, kuris ir po dvidešimties metų nuo jo paskelbimo siūlomas kaip patikimas tikėjimo žinynas. Šie svarbūs jubiliejai leidžia mums iš naujo patvirtinti mūsų nepajudinamą ištikimybę Susirinkimo mokymui ir tvirtas pastangas jį iki galo įgyvendinti.

12. Slėpinio kontempliavimas ir stovėjimas vargšų pusėje

Šioje perspektyvoje tikinčiųjų dėmesį norėtume atkreipti į dvi tikėjimo gyvenimo išraiškas, kurios, mūsų akimis, yra itin svarbios kaip liudijimas vykdamas naująją evangelizaciją.

Pirmoji yra kontempliacijos dovana bei patirtis. Tik iš adoruojančio žvilgsnio į Dievą – Tėvą, Sūnų ir Šventąją Dvasią, tik iš gilios tylos, tartum iščios priimančios vientelę išganomąjį Dievo žodį, gali kilti ištikimas liudijimas pasauliui. Tik tokia maldinga tyla gali sukliudyti gausybei pasaulio gausmų nustelbti išganymo žodį.

Ir vėl mūsų lūpos taria padėkos žodį, šįkart moterims ir vyrams, savo vienuolynuose bei eremuose gyvenimą paskiriantiems maldai ir kontempliacijai. Bet ir mums būtina savo kasdienį gyvenimą atverti kontempliacijos akimirkoms, į Dievą kreipiančioms dvasinėms ir fizinėms vietoms, vidinėms šventovėms ir šventykloms iš akmens, kurios padeda nepaskęsti patyrimo srautuose, erdvėms, kuriose visi gali jaustis priimti, net ir tie, kurie dar tiksliai nežino, ko ar kurio ieško.

Kitas naujosios evangelizacijos autentiškumo ženklas yra vargšų veidas. Stotis šalia to, kuris sužeistas gyvenimo, yra ne tik socialinis, bet ir pirmiausia dvasinis veiksmas. Juk vargšo veide suspindi pats Kristus veidas: „Kiek kartų tai padarėte vienam iš šitų mažiausiųjų mano brolių, man padarėte“ (Mt 25, 40).

Mūsų bendruomenėje vargšams pripažįstama prioritinė vieta, vieta, kur niekas neatstumiamas, bet apmąstoma, kaip Jėzus susijęs su jais. Vargšų buvimas mūsų bendruomenėse yra slėpiningai galingas, jis keičia žmones labiau negu paskaita, moko ištikimybės, leidžia pažinti gyvenimo trapumą, reikalauja maldos, vienu žodžiu, veda prie Kristaus.

Artimo meilės veiksmus savo ruožtu turi lydėti įsipareigojimas teisingumui kreipiantis į visus – vargšus ir turtinguosius. Todėl nuo naujosios evangelizacijos neatsiejamas Bažnyčios socialinis mokymas ir pastangos

ugdyti krikščionis, įsipareigojančius tarnauti žmonių gyvenimui socialiniame ir politiniame gyvenime.

13. Žodis Bažnyčioms įvairiuose pasaulio regionuose

Į Sinodo asamblėją susirinkusių vyskupų žvilgsnis taip pat aprėpia visas po pasaulį išsibarsčiusias bažnytines bendruomenes. Vieningas žvilgsnis, nes ir raginimas susitikti su Kristumi yra vienas, bet sykiu neužmirštantis įvairovės.

Ypatingas broliškos meilės ir dėkingumo kupinas Sinodo vyskupų žvilgsnis krypsta į jus, Rytų katalikų Bažnyčių krikščionys, tuos, kurie esate evangelizacijos pirmosios bangos įpėdiniai, ištikimai ir su meile išsaugoję jos patirtį, ir tuos, kurie esate Rytų Europoje. Naujoji evangelizacija šiandien Evangeliją jums siūlo per liturginį gyvenimą, katechezę, kasdienę maldą šeimoje, pasninką, šeimų tarpusavio solidarumą, pasauliečių dalyvavimą bendruomenės gyvenime ir dialogą su visuomene. Neretai jūsų Bažnyčioms tenka pakelti išbandymų ir vargų, kuriais jos paliudija savo dalyvavimą Kristaus kančioje. Kai kurie tikintieji priversti emigruoti ir prie pastoracijos bei evangelizacijos juos priėmusiose šalyse gali prisidėti išlaikydami gyvą savo priklausomybę kilmės bendruomenei. Ir toliau telaimina Viešpats jus už ištikimybę, o jūsų ateityje teišryškėja giedro išpažinimo bei tikėjimo praktikavimo taikos ir religijos laisvės aplinkoje horizontai.

Žvelgiame ir į jus, vyrai ir moterys krikščionys, gyvenantys Afrikos šalyse, ir dėkojame jums už Evangelijos liudijimą dažnai žmogui sunkiai pakeliamomis gyvenimo aplinkybėmis. Raginame jus suteikti evangelizacijai, gautai dar ne taip seniai, naujų impulsų, statydinti Bažnyčią kaip „Dievo šeimą“, stiprinti šeimos tapatybę ir remti kunigų bei katechetų darbą pirmiausia nedidelėse krikščionių bendruomenėse. Be to, akivaizdi būtinybė plėtoti Evangelijos susitikimą su senomis ir naujomis kultūromis. Dideli lūkesčiai ir primygtinis raginimas adresuojami įvairių Afrikos šalių politikams bei vyriausybėms. Bendradarbiaudami su visais geros valios žmonėmis, teskatina jie pagrindines žmogaus teises ir teišlaisvina žemyną iš jį vis dar kamuojančių konfliktų bei smurto.

Sinodo asamblėjos vyskupai kviečia ir jus, Šiaurės Amerikos krikščionys, džiugiai atsiliiepti į pašaukimą imtis naujosios evangelizacijos ir dėkingai žvelgia į gausius tikėjimo, artimo meilės ir misijos vaisius, kuriuos davė jūsų dar jaunos krikščionių bendruomenės. Tačiau turime ir konstatuoti, kad daugelis šiuolaikinės kultūros apraiškų jūsų pasaulio šalyse šiandien labai toli nuo Evangelijos. Peršasi raginimas atsiversti, o iš

atsivertimo išplaukia pareiga iš savo kultūros ne pasitraukti, bet joje pasilikti visiems siūlant tikėjimo šviesą ir gyvenimo jėgą. Kaip savo dosniose šalyse svetingai priimate naujas imigrantų bei pabėgėlių grupes, lygiai taip būkite pasirengę atverti savo namų duris ir tikėjimui. Likdami ištikimi Sinodo Amerikos klausimais įsipareigojimams, išvien su Lotynų Amerika nuolatos evangelizuokite savo bendrą žemyną.

Tokius pačius dėkingumo jausmus Sinodo asamblėja taip pat kreipia į Bažnyčias Lotynų Amerikoje ir Karibų jūros regione. Jūsų šalyse į akis pirmiausia krinta šimtmečių tėkmėje išsirutuliojusios liaudiškojo pamaldumo, veiklios artimo meilės ir dialogo su kultūromis, dar ir šiandien išsaknijušiomis daugelio širdyse, formos. Šiandienių iššūkių, pirmiausia skurdo ir smurto, aki-vaizdoje Bažnyčią Lotynų Amerikoje bei Karibų jūros regione raginame dabar gyventi nuolatiniam misijos būvyje skelbiant vilties ir džiaugsmo Evangeliją, statydinant tikrai misionieriaujančių Jėzaus Kristaus mokinių bendruomenes ir savo sūnų bei dukterų pastangomis parodant, kad Evangelija gali būti naujos, teisingos ir broliškos visuomenės versmė. Religinis pliuralizmas jūsų Bažnyčioms irgi kelia daug klausimų ir reikalauja atnaujinto Evangelijos skelbimo.

Padrašinti bei paraginti norėtume ir jus, Azijos krikščionys. Būdami mažuma žemyne, kuriame gyvena kone du trečdaliai pasaulio gyventojų, jūs esate vaisinga sėkla, kuri patikėta Šventosios Dvasios galiai auga plėtodama dialogą su įvairiomis kultūromis, senomis religijomis ir daugybe neturtingų žmonių. Net jei yra dažnai nustumta į visuomenės pakraštį ar netgi įvairiose vietovėse persekiojama, Bažnyčia Azijoje savo stipriu tikėjimu vertingai liudija Kristaus Evangeliją, skelbiančią teisingumą, gyvybę ir darną. Azijos krikščionys, pajuskite kitų pasaulio šalių krikščionių brolišką artumą – krikščionių, negalinčių užmiršti, kad būtent jūsų žemyne, Šventojoje Žemėje, gimė, gyveno, mirė ir prisikėlė Jėzus.

Pripažinimo ir vilties žodį vyskupai taria ir Europos žemyno Bažnyčioms. Šis žemynas šiandien iš dalies paženklintas kartais agresyvios sekularizacijos, iš dalies sužeistas ilgus dešimtmečius vyravusių Dievui ir žmogui priešišku ideologijų. Dėkojame ne tik už praeitį, bet ir už dabartį; Evangelija Europoje davė pradžią ypatingoms ir viso pasaulio evangelizaciją paveikusioms tikėjimo išraiškoms bei patirtims, neretai persunktoms šventumo, kaip antai, turtingas teologinis mąstymas, charizminių išraiškų įvairovė, įvairialypės veiklios artimo meilės vargšams formos, gilios kontempliacinės patirtys, humanistinė kultūra, prisidėjusi prie asmens orumo suformulavimo bei visuotinės gerovės statydinimo. Mieli Europos krikščionys, dabarties sunkumai neturi atimti drašos. Priešin-

gai, laikykite juos įveiktiniais iššūkiais ir proga džiugiau bei gyviau skelbti Kristų ir jo Evangeliją.

Galiausiai Sinodo vyskupai sveikina Okeanijos tautas, globojamas „Pietų kryžiaus“, ir dėkoja joms, kad jos liudija Jėzaus Evangeliją. Meldžiamės, kad ir jūs, kaip samarietė prie šulinio, gyvai pajustumėte naujo gyvenimo troškulį ir išgirstumėte Jėzaus žodį, kuris sako: „Jei tu pažintum Dievo dovaną“ (Jn 4, 10). Ir toliau uoliai skelbkite Evangeliją ir darykite Jėzų žinomą šiandieniam pasaulyje. Raginame jus sutikti jį savo kasdienybėje, klausytis jo ir malda bei meditacija atrasti malonę, įgalinančią ištarti: „Dabar žinome, kad jis iš tiesų yra pasaulio Išganytojas“ (Jn 4, 42).

14. Marijos žvaigždė apšviečia dykumą

Šio vyskupų iš viso pasaulio tarpusavio bendrystės ir bendradarbiavimo su Petro įpėdiniu išgyvenimo pabaigoje mums ne mažiau aktualiai aidi Jėzaus priesakas apaštalams: „Eikite ir padarykite mano mokiniams visų tautų žmones... Ir štai aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos“ (Mt 28, 19. 20). Bažnyčia siunčiama ne tik į kokią nors geografinę sritį, bet ir į slapčiausius mūsų amžininkų širdžių kampelius, kad atvestų juos į susitikimą su Jėzumi, Gyvuju, sudabartinančiu save mūsų bendruomenėse.

Tas artumas pripildo mūsų širdis džiaugsmo. Dėkingi už šiomis dienomis gautas dovanas, užtraukiame šlovinimo himną: „Mano širdis šlovina Viešpatį... Didžių dalykų padarė man Viešpats“ (Lk 1, 46. 49). Marijos žodžiai yra ir mūsų: šimtmečių tėkmėje Viešpats išties padarė didžių dalykų savo Bažnyčiai įvairiausiose pasaulio dalyse, ir už tai mes jį aukštiname. Esame tikri, jog jis pažvelgs į mūsų varganumą, kad ir šiomis dienomis parodytų savo rankos galybę bei palaikytų mus naujosios evangelizacijos kelyje.

Marija rodo mums kelią. Mūsų kelionė, pasak popiežiaus Benedikto XVI, mums gali atrodyti kaip kelias per dykumą; žinome, kad ją turime pereiti pasiėmę su savi mi esminius dalykus: Dvasios dovaną, Jėzaus palydą, jo Žodžio tiesą, mus pasotinantią Eucharistinę duoną, bažnytinės bendruomenės broliškumą, artimo meilės dinamiką. Būtent nuo šulinio vandens sužydi dykuma. Ir kaip žvaigždės naktį dykumoje šviečia ryškiau, lygiai taip skaisčiai mūsų kelionės danguje spindi Marijos šviesa, naujosios evangelizacijos Žvaigždė, kuriai kupini pasitikėjimo save patikime.

Benediktas XVI

Pamokslas per šv. Mišias užbaigiant Vyskupų sinodą

2012 m. spalio 28 d.

*Garbingieji broliai,
Gerbiami ponai ir ponios,
Brangūs broliai ir seserys!*

Aklojo Bartimiejaus išgydymui Morkaus evangelijos struktūroje tenka ypatinga vieta. Juk jis pateikiamas atkarpos, vadinamos „keliu į Jeruzalę“, pabaigoje, t. y. Jėzaus paskutinės piligriminės kelionės į Šventąjį miestą švęsti Paschos, kur jo laukia kančia, mirtis ir prisikėlimas, pabaigoje. Ketindamas iš Jordano slėnio leistis Jeruzalės link, Jėzus kerta Jerichą ir išeidamas iš miesto sutinka Bartimiejų: pasak evangelisto, „iškeliaujant jam su mokiniais ir gausinga minia iš Jericho“ (10, 46). Tai ta pati minia, kuri į Jeruzalę įžengiantį Jėzų netrukus džiugiai sveikins kaip Mesiją. Tad Bartimiejus – „Timiejaus sūnus“, kaip paaiškina evangelistas, – sėdėjo pakelėje. Visa Morkaus evangelija yra Jėzaus mokykloje pamažu besiskleidžiančio tikėjimo kelias. Mokiniai – pirmutiniai tos atradimų kelionės veikėjai, tačiau yra ir kitų asmenų, kuriems tenka svarbus vaidmuo, ir vienas iš jų yra Bartimiejus. Jo išgydymas yra paskutinis stebuklingas išgydymas, Jėzaus atliekamas iki kančios, ir neatsitiktinai išgydomas akklasis, žmogus, kuriam reikia Dievo šviesos, tikėjimo šviesos, kad jis tikrai pažintų tikrovę ir eitų gyvenimo keliu. Esmingai svarbu pripažinti savo aklumą, šios šviesos poreikį, kitaip aklas liksi visam laikui (plg. *Jn* 9, 39–41).

Tad Bartimiejus šiame strateginiame Morkaus pasakojimo taške pateikiamas kaip pavyzdys. Jis nėra aklas nuo gimimo, bet regėjimą praradęs. Jis neteko šviesos ir tai suvokia, tačiau neprarado vilties, todėl pasinaudoja susitikimo su Jėzumi proga ir patiki save jam, kad būtų išgydytas. Išgirdęs, kad Mokytojas eina pro šalį, jis sušunka: „Dovydo Sūnau, Jėzau, pasigailėk manęs!“ (*Mk* 10, 47) ir tai primygtinai pakartoja (eil. 48). Kai Jėzus jį pasišaukia ir paklausia, ko jis prašas, Bartimiejus atsako: „Rabuni, kad praregėčiau!“ (eil. 51). Bartimiejus simbolizuoja žmogų, kuris pripažįsta savo negalią ir šaukiasi Viešpaties pasitikėdamas, kad bus išgydytas. Jo paprastas ir nuoširdus prašymas pavyzdinis ir – lygiai kaip ir muitininko šventytkloje: „Dieve, būk gailestingas man nusidėjėliui!“ (*Lk* 18, 13) – išties buvo įtrauktas į krikščioniškosios maldos tradiciją. Per tikėjimo kupiną susitikimą su Jėzumi Bartimiejus atgauna prarastą šviesą ir kartu su ja – savo visišką orumą: jis pakyla ir vėl leidžiasi į kelią; nuo tos akimirkos Bartimiejus ke-

liauja turėdamas vedlį – Jėzų ir aiškia kryptį – tą pačią, kuria traukia Jėzus. Evangelistas apie Bartimiejų mums daugiau nieko nepasako, tačiau per jį parodo, kas yra tikrasis Jėzaus mokinyš, – tas, kuris, turėdamas tikėjimo šviesą, seka paskui Jėzų jo „keliu“ (eil. 52).

Šventasis Augustinas viename iš savo raštų pateikė apie Bartimiejų labai savitą įžvalgą, kuri įdomi bei reikšminga gali būti ir mums šiandien. Šventasis Hipono vyskupas apmąsto tai, kad Morkus šiuo atveju nurodo ne tik išgydyto žmogaus, bet ir jo tėvo vardą, ir padaro išvadą, jog „Bartimiejus, Timiejaus sūnus, buvo asmuo, nupuolęs į šią padėtį iš labai didelės gerovės. Jo vargas būvis turėjo būti visiems žinomas, nes jis buvo ne tik aklas, bet ir sėdėdamas pakelėje elgetavo. Kaip tik todėl Morkus pamini jį vienintelį: tai, kad būtent jis stebuklingai atgavo regėjimą, sukėlė tokį pat didelį atgarsį, koks buvo ir garsas apie neregi ištikusią nelaimę“ (*De consensu evangelistarum*, 2, 65, 125: *PL* 34, 1138). Štai tokia Augustino nuomonė.

Aiškinimas, kad Bartimiejus buvo žmogus, nupuolęs iš „didelės gerovės“ būvio, verčia mus susimąstyti, kviečia suvokti, kad mūsų gyvenime yra brangių nematerialių lobių, kurių galime netekti. Šiuo požiūriu Bartimiejus gali simbolizuoti senos krikščioniškosios tradicijos kraštų, kur tikėjimo šviesa susilpnėjo, gyventojus, kurie nutolo nuo Dievo ir nebelaiko jo svarbiu gyvenime. Taigi žmones, praradusius didelį lobį, „nupuolusius“ iš aukštos garbės – ne ekonominės ar žemiškosios galios, bet krikščionybės; žmones, netekusius patikimų bei tvirtų gyvenimo gairių ir tapusius – dažnai nesąmoningai – elgetomis, prašančiais gyvenimo prasmės. Tai daugybė tų, kuriems reikia naujosios evangelizacijos, t. y. naujo susitikimo su Jėzumi Kristumi, Dievo Sūnumi (plg. *Mk* 1, 1), kuris gali atverti jiems akis ir parodyti kelią. Reikšminga, kad liturgija Sinodo asamblėjos dėl naujosios evangelizacijos pabaigoje pateikia Evangelijos skaitinį apie Bartimiejų. Šiais Dievo žodžiais norima pasakyti kai ką svarbaus pirmiausia mums, šiomis dienomis aptarinėjusiems neatidėliotiną būtinybę iš naujo skelbti Kristų ten, kur tikėjimo šviesa susilpnėjo, kur Dievo ugnis virto rusenimu: būtina tą ugnį vėl įžiebtį, kad ji gyvai liepsnotų ir teiktų šviesą bei šilumą visam namui.

Naujoji evangelizacija aprėpia visą Bažnyčią. Pirmiausia ji turi rūpėti įprastinei pastoracijai, kuri turi būti labiau gaivinama Šventosios Dvasios ugnies, kad uždegtų širdis tikinčiųjų, kurie reguliariai susiburia bendruomenėje ir susirenka Viešpaties dieną pasisotinti Dievo žodžiu ir amžinojo gyvenimo duona. Norėčiau pabrėžti tris iš Sinodo išnyrančias pastoracines kryptis. Pirmoji susijusi su *ikrikščioninimo sakramentais*. Vėl buvo atkreiptas dėmesys į būtinybę, kad rengimą Krikštui, Sutvirtini-

mui ir Eucharistijai lydėtų tinkama katechizacija. Lygiai taip pat patvirtinta išpažinties, Dievo gailėstingumo sakramento, reikšmė. Šiuo sakramentiniu keliu Viešpats šaukia į šventumą. Iš tiesų daugkart buvo pabrėžta, kad tikrieji pagrindiniai naujosios evangelizacijos veikėjai yra šventieji. Savo gyvenimo pavyzdžiu ir artimo meilės darbais jie kalba visiems suprantama kalba.

Antra, naujoji evangelizacija esmingai susijusi su *missio ad gentes*. Bažnyčios užduotis – evangelizuoti, skelbti išganymo žinią žmonėms, dar nepažįstantiems Jėzaus Kristaus. Sinodiniuose svarstymuose irgi pabrėžta, kad Afrikoje, Azijoje ir Okeanijoje yra daug sričių, kurių gyventojai ilgesingai laukia, kartais to nė nesuvokdami, pirmojo Evangelijos paskelbimo. Todėl būtina melsti Šventosios Dvasios įžiebtai Bažnyčioje naują misionieravimo dinamiką, kurios pagrindiniai veikėjai ypatingu būdu būtų pastoracijos darbuotojai ir tikintys pasauliečiai. Globalizacija sukėlė žymių migracijos slinkčių, todėl pirmosios evangelizacijos reikia ir senos krikščioniškosios tradicijos šalyse. Visi žmonės turi teisę pažinti Jėzų Kristų ir jo Evangeliją; atitinkamai krikščionims, visiems krikščionims – kunigams, vienuoliams ir pasauliečiams – tenka pareiga skelbti Gerąją Naujieną.

Trečias aspektas susijęs su *pakrikštytaisiais, kurių gyven-sena neatitinka Krikšto reikalavimų*. Sinodo darbo metu paaiškėjo, kad tokių žmonių yra visuose žemynuose, pirmiausia itin sekuliarizuotose šalyse. Bažnyčia skiria jiems ypatingą dėmesį, kad jie vėl susitiktų su Jėzumi Kristumi, iš naujo atrastų tikėjimo džiaugsmą ir sugrįžtų prie religijos praktikavimo tikinčiųjų bendruomenėje. Šalia kaip ir anksčiau vertingų tradicinių pastoracinių metodų Bažnyčia stengiasi taikyti ir naujus, pasitelkdama pritaikytas įvairioms pasaulio kultūroms naujas kalbas, dialogo ir draugystės dvasia siūlydama Kristaus tiesą, kurios pagrindas yra Dievas, kuris yra Meilė. Įvairiose pasaulio dalyse Bažnyčia jau pasuko šiuo kūrybin-gos pastoracijos keliu siekdama pasiekti nutolusius ar gyvenimo prasmės, laimės ir galiausiai Dievo ieškančius žmones. Prisiminkim kai kurias svarbias misijas miestuose, „tautų prieškiemį“, žemyno misiją ir t. t. Viešpats, Gerasis Ganytojas, neabejotinai gausiai palaimins šias uolias pastangas, dedamas dėl Jo bei Evangelijos.

Brangūs broliai ir seserys, Bartimiejus, Jėzaus dėka at-gavęs regėjimą, prisijungė prie mokinių būrio, kuriame tikrai buvo ir kitų, Mokytojo išgydytų. Tokie yra ir nau-jieji evangelizuotojai – žmonės, patyrę, kad yra išgydyti Dievo per Jėzų Kristų. Jiems būdingas širdies džiaugsmas, kartu su psalmininku skelbiant: „Viešpats mums padarė didžiųjų dalykų, – kokie mes buvome laimingi“ (Ps 126, 3). Ir šiandien, kupini džiugios padėkos, kreipia-mės į Viešpatį Jėzų, kuris yra *Redemptor hominis* ir *Lumen*

gentium, šventojo Klemenso Aleksandriečio maldos žo-džiais: „Ligi dabar klaidžiojau vildamasis surasti Dievą, tačiau kadangi tu, Viešpatie, mane apšvietei, surandu Dievą per tave ir gaunu Tėvą iš tavęs, tampu bendrapa-veldėtoju, nes tu nepasigėdinai padaryti mane savo bro-liu. Tad išsklaidykime tiesos užmarštį, nežinojimą: pa-šalinę tamsybes, kaip migla trukdančias mums matyti, kontempliuokime tikrąjį Dievą <...>; nes virš mūsų, pa-laidotų tamsybėse ir įkalintų mirties šešėlyje, iš dangaus suspindo šviesa, skaitesnė už saulę ir saldesnė už gyve-nimą čia, žemėje“ (*Protreptikós* 113, 2–114, 1). Amen.

Naujajai evangelizacijai skirtos Vyskupų sinodo asamblėjos tryliktoje generalinėje kongregacijoje (spalio 16 d.) kalbėjo Lietuvos Vyskupų Konferencijos delegatas, Vilniaus arki-vyskupo augziliaras vysk. Arūnas Poniškaitis. Pateikiame jo itališkai pasakyto pranešimo (jo apimtis nustatyta Sinodo reglamentu) lietuviškąjį vertimą. Svarbiame visuotinės Baž-nyčios renginyje primintos pal. Jurgio Matulaičio išvalgos.

Mums reikia patikimų liudytojų

Sinodo tėvai, brangūs broliai ir seserys Kristuje,

Sveikinu Jus iš Lietuvos, Europos jaunėlės Bažnyčios. Vis dėlto lietuviškajam „Benjaminui“ ne mažiau negu kitiems reikia naujosios evangelizacijos.

Parengiamojo dokumento *Instrumentum laboris* 18 str. teisingai pabrėžiama, jog, kalbant tiek apie pirminę, tiek ir apie naująją evangelizaciją, svarbu visuomet atminti Jėzų Kristų; krikščioniškasis tikėjimas visų laikų žmogui yra „tikras susitikimas, santykis su Jėzumi Kristumi“.

Visa ko centre yra Jėzus Kristus, kuris „tas pats vakar ir šiandien, tas pats ir per amžius“ (*Žyd* 13, 8). Esmingai svarbu likti išisaknijus Jame. Šis glaudžios vienybės santykis – Dievo dovana. Jokia grynai žmogiška veikla neįmanoma šio santykio sukurti, tačiau būtinas laisvas ir sąmoningas žmogaus atsakas.

Žmogus visais laikais ir visur atsiduria ganėtinai įvai-riose situacijose. Jis nuolat siekia pažangos, plėtros, nors tai gali įgyti klaidingą kryptį, nuvesti mirties, o ne gyvenimo keliu. Šventasis Tėvas Benediktas XVI enci-klikoje *Spe salvi* rašė: „Laisvė lemia, kad pamatinių ap-sisprendimų lygmeniu kiekvienas žmogus, kiekviena karta yra nauja pradžia“ (24). Todėl ir Evangelija turi būti skelbiama „iš naujo“, kad galėtų prabilti naujoms kartoms.

Mums reikia patikimų liudytojų, kurie įkvėpti gyvo ir nuolatinio susitikimo su Jėzumi, pasitiktų žmogų visose situacijose ir su nesavanaudiška meile bei nuolankumu perduotų jam Išganymo žodį. Mums reikia šventųjų: vyrų ir moterų, kunigų, vienuolių, pasauliečių.

Lietuva paskutinė Europoje priėmė krikštą. Neturime daug Bažnyčios pripažintų šventųjų. Prieš 25 metus Lietuvai švenčiant 600 metų krikšto priėmimo sukaktį popiežius Jonas Paulius II paskelbė palaimintuoju Jurgį Matulaitį (1871–1927), didį vyskupą, vieną iš Evangelijos sėklos mūsų žemėje subrandintų vaisių. Ta proga pal. Jonas Paulius II kvietė priimti šventuosius širdimi ir tikėjimu, „kad jie rodytų kelią – kelią, prasidedantį „pasinėrimu Kristuje“ per krikštą“.

Nuo praėjusių metų lapkričio Lietuvoje šventėme Palaimintojo Jurgio Matulaičio metus ir tokiu būdu, vedami mūsų evangelizuotojo iš netolimos praeities, XX a. pradžios, pasirengėme Tikėjimo metams. Savo dvasiniame dienoraštyje jis išreiškė kai kurias mintis, patvirtintas taip pat jo gyvenimo liudijimu, – jos išlieka aktualios naujosios evangelizacijos darbe, nors užrašytos prieš 50 metų iki Vatikano II Susirinkimo. Pirmiausia gyvas troškimas „visur nešti Kristų, viską atnaujinti ir atstatyti

Kristuje“, visų ieškoti Kristui, visus patraukti pas Kristų. Palaimintasis Jurgis Matulaitis tai iš tikrųjų išgyveno per savo plačią veiklą tarp darbininkų, paprastų žmonių, tarp studentų, įvairių kalbų bei kultūrų žmonių.

Jo nuoširdus siekis ginti tikėjimą buvo paženklintas gilios pagarbos tiek pačiam tikėjimui, tiek žmonėms, kuriems jis buvo skelbiamas. Pal. Jurgis Matulaitis rašė, kad galime patraukti žmones tik siūlydami jiems „mūs šventą katalikišką tikėjimą visam platume, visam pilnume, visoje grožėje“, taip kalbėdami, jog liktų įtikinti net priešinkai, pamatę, kad esame „jiems pilni meilės ir pagarbos“.

Pal. Jurgis Matulaitis kvietė eiti nuolankumo keliu, imtis darbo be triukšmo, pradėdant nuo mažiausių ir apleistųjų, nuo mažų dalykų.

Naujamajai evangelizacijai mums reikia panašių entuziastingų Evangelijos skelbėjų, kurie „visur ir visada kurtų sąlygas, kad įvyktų žmogaus susitikimas su Jėzumi Kristumi“ (*Instrumentum laboris*, 18). Mums reikia kunigų, kurie būtų maldos vyrai ir tikri dvasiniai vadovai; reikia vienuolių, vyrų bei moterų, ištikimų savo charizmai; reikia pasauliečių, kurie savo gyvenimu kasdien statytų tikėjimo žibintą į žibintuvą (plg. *Mt* 5, 15).

IŠVYSTI DIEVO IŠGELBĖJIMĄ

II advento sekmadienis (C)

Bar 5, 1–9; *Fil* 1, 4–6. 8–11; *Lk* 3, 1–6

Šį antrąjį advento sekmadienį liturgijos pateikiamame Evangelijos tekste šv. Lukas nusako veiksmo vietą, kur netrukus pasirodys Jėzus ir pradės savo viešąją veiklą. Evangelistas Lukas nurodo septynis ano meto garsius pagonių ir žydų asmenis: Tiberijų, Poncijų Pilotą, Erodą, Pilypą, Lisanių, Aną ir Kajafą. Pagal šias nuorodas lengvai galima atsekti, kad tai buvo 28-ieji mūsų eros metai. Lukas pabrėžia, jog išganymo istorija vyksta realiame pasaulyje: Jėzus ne mitas, bet konkreti istorinė asmenybė. Be to, skaičius septyni turi simbolinę reikšmę – nurodo pilnatvę. Paminėdamas septynis asmenis ir jų veiklą, Lukas nori pasakyti, kad visa istorija – pagoniška ir žydiška, pasaulietinė ir religinė – yra įtraukta į įvykius, kuriuos jis rengiasi papasakoti. Šie faktai svarbūs visai žmonijai.

Šie įvykiai neatsiejami nuo Jono Krikštytojo, Jėzaus pirmtako, tarpinės asmenybės tarp pranašystės ir pa-

žado įvykdymo. Iš tiesų Jonas jau nuo pat gimimo buvo pasveikintas savo tėvo Zacharijo kaip pranašas: „O tu, vaikeli, būsi vadinamas Aukščiausiojo pranašu, nes tu eisi pirma Viešpaties jam kelio nutiesti“ (*Lk* 1, 76). Manoma, kad Jonas kurį laiką praleido religinėje bendruomenėje, savo pėdsakus palikęs Kumrane tarp Judėjos dykumos ir Negyvosios jūros. Tiek Jonas Krikštytojas, tiek ir Kumrano vienuoliai savo misiją aiškino Izaijo pranašystės šviesoje: „Tyruose šaukiančiojo balsas: Taisykite Viešpačiui kelią!“ (*Iz* 40, 3).

Kaip žinome, garsiojo VIII a. prieš Kristų pranašo Izaijo knyga rašė daugelis įvairių pranašų. Vienas jų, gyvenęs praėjus dviem amžiams po to, kai išstremti žydai grįžo iš Babilonijos į Jeruzalę, parašė 40–55 šios knygos skyrius. Pranašas apdainavo grįžimą į tėvų žemę kaip liturginę, džiugią ir taikią procesiją, nors iš tiesų ji turėjo keliauti per atšiaurią Mesopotamijos ir Sirijos dykumą. Būtent todėl kalbama apie Viešpaties kelią. Žinoma, kad prie senovės Artimųjų Rytų šventyklų driekėsi vadinamieji procesijų keliai, pavyzdžiui, kelias priešais Istar šventyklą Babilone ar sfinksų kelias

Karnake. Tie keliai turėjo būti visiškai tiesūs ir lygūs. Išties šventyklą reikėjo pasiekti ramiai, iškilmingai.

Štai kodėl Izaijas, o su juo ir Jonas Krikštytojas taip nusakė kelią į išganymą: „Tyruose ištiesinkite mūsų Dievui vieškelį! Kiekvienas slėnis tegu būna užpildytas, kiekvienas kalnas bei kalva tebūna nukasta. Uolėta žemė pavirs lyguma, kalvotos apylinkės – slėniais“ (Iz 40, 3–4; plg. Lk 3, 4–5). Senojo Testamento pranašai kalbėjo apie ateities išganymą, iš savo slėpinio išžengiančio Dievo gelbstintį įsikišimą. Jono Krikštytojo pamoksluose šie vilties žodžiai tapo dabartimi: jis moko žmones „pažinti išganymą iš nuodėmių atleidimo“ (Lk 1, 77) ir nurodo tą, kuris „naikina pasaulio nuodėmę“ (Jn 1, 29).

Kristus, įsikūnijęs Žodis, yra tobula šventykla, į kurią driekiasi žmonijos procesija, nes tik jame „visi žmonės išvys Dievo išgelbėjimą“ (Lk 3, 6). Vadinas, tikintysis, Dievo malonės vedamas, turi gebėti nutiesti tiesų kelią tarp klaidingų istorijos vingių, kantriai nulyginti stambeldystės ir puikybės kalvas, išlyginti abejingumo ir

vidinės tuštumos duobes. Tai pastovus ir nuolankus darbas, nes kelio darbai kainuoja prakaito ir jėgų; tačiau pabaigoje šiuo keliu driekiasi „milžiniška minia, kurios niekas negalėjo suskaičiuoti, iš visų giminių, genčių, tautų ir kalbų“ (Apr 7, 9).

Tiesaus kelio, vedančio į dangiškąją Jeruzalę, pradžia prasideda kiekvieno mūsų širdyje. Tik Dievo žodžio paliestoje širdyje įvyksta atsivertimas, atrandamas teisingas ir vienintelis gyvenimo kelias – Jėzus Kristus (plg. Jn 14, 16). Pasak krikščionių rašytojo Origeno († 254), šis dieviškosios malonės pažinimas vyksta žmogaus širdyje gilinantis į Šventąjį Raštą: „Stenkitės praskinti Viešpačiui kelią širdyje, nutiesti tiesų takelį, kad Žodis ir Dievo Išmintis jus pasiektų. Garbingu elgesiu, nepriekaištingais veiksmais paruoškite kelią Viešpačiui, išlyginkite takelį, kad Dievo Žodis atsivertų jums be kliūčių, atskleistų savo paslaptis ir atėjimą.“ Išties širdies atsivertimas – troškimas išvysti Dievo išgelbėjimą – prasideda nuo Šventojo Rašto knygos atsivertimo.

KA MUMS DARYTI?

III advento sekmadienis (C)
Sof 3, 14–18a; Fil 4, 4–7; Lk 3, 10–18

Pagal seną Bažnyčios tradiciją trečiasis advento sekmadienis vadinamas džiaugsmo sekmadieniu (lot. *Gaudete* – „džiaukitės“). Šio sekmadienio šv. Mišios pradedamos apaštalo Pauliaus paraginiu: „Visuomet džiaukitės Viešpatyje! Ir vėl kartojau: džiaukitės! Viešpats yra arti!“ (Fil 4, 4–5). Paulius sėdi įkalintas Romoje, bet rašo apie džiaugsmą, nes, patyręs Jėzaus Kristaus artumą, yra širdyje laisvas ir kupinas vidinės šviesos. Evangelijos tekstas akcentuoja širdies išlaisvinimą – atgailos kelią, be kurio neįmanomas džiaugsmingas Viešpaties laukimas, tikroji viltis.

Nuoširdžiai atgailaujant kyla klausimas: „Ką turiu daryti?“ Apaštalo Petro pamokslas per Sekmines palietė besiklausančiųjų širdis ir jie klausė: „Ką mums daryti, broliai?“ (Apr 2, 37). Klausimas apie darbus, kuriuos reikia atlikti, atskleidžia atgailos vertę, Šventosios Dvasios palietos ir besikeičiančios širdies aidą. Darbai, kuriuose pasimato gyvenimo pokyčiai, ir kartu rimta atgaila yra nuoširdi meilė artimui, dalijimasis su kitais tuo, ką turiu. Pasidalijimas – mūsų širdyje įvykusio atsivertimo įrodymas, gyvo tikėjimo ženklas. Jonas Krikštytojas nesiekia, kad jo klausytojai atiduotų vieninteliu marškinius, kuriuos jie turi. Jis prašo iš žmo-

nių ne didvyriškumo, bet gailingumo, konkrečios meilės artimui, socialinio solidarumo. Tikros atgailos kelias į Dievą neišvengiamai eina per mūsų meilę artimui: „Jei kas sakytų: „Aš myliu Dievą“, o savo brolio nekęstų, – tasai melagis. Kas nemyli savo brolio, kurį mato, negali mylėti Dievo, kurio nemato“ (1 Jn 4, 20).

Muitininkai įkūnija pelno godumą, nesąžiningumą, savo tautos išdavystę, nes dažniausiai tarnaudavo viešpataujantiems svetimšaliams. Net ir jie nėra pašalinti iš išganymo kelio. Jonas reikalauja, ne kad jie apleistų savo mokesčių rinkimo amatą, bet kad nelobtu, apgaudinėdami kitus. Vėliau taip elgsis ir Jėzus, pavyzdžiui, su muitininku Zachiejumi (plg. Lk 19, 1–10). Žydams buvo draudžiama karinė tarnyba. Taigi kariai, kurie kreipiasi į Krikštytoją, yra pagonys. Vadinas, bet kuris socialinis, tautinis ar religinis apribojimas yra peržengiamas: „Visi žmonės išvys išgelbėjimą“ (Lk 3, 6). Įpras-tos romėno kario nuodėmės – piktnaudžiavimas jėga, plėšikavimas, šantažas. Šio elgesio šaknis yra gobšumas, kuris turi būti pakeistas pasitenkinimu savo alga. Iš jų irgi nereikalaujama pakeisti savo profesijos.

Jonas Krikštytojas, pasirinkęs asketinį gyvenimą dykumoje, neužkrauna savo gyvenimo būdo kitiems, bet seka pranašo Michėjo mokymu: „Marusis, jis tau pasakė, kas yra gera ir ko iš tavęs Viešpats reikalauja: tik daryti, kas teisinga, mylėti ištikima meile ir nuolankiai eiti su savo

Dievu“ (*Mch* 6, 8). Viešpatį pasitinkame įprastame mūsų gyvenime, o ne išskirtiniuose dalykuose. Svarbiau yra ištikimybė kasdienybei, negu išpūdingi ar antgamtiniai veiksmai. Atsivertimas įvyksta ne išorėje, bet viduje. Vadinasi, einame pasitikti Kristaus likdami savo vietoje. Tad Jonas yra ne tik atgailos pamokslautojas, bet ir Viešpaties atėjimo skelbėjas. Visa tai buvo neaišku žmonėms. Dėl to Jonas įvardija savo tikrąją tapatybę: jis yra Ateinančiojo tarnas, kuriam jis nevertas atrišti kurpių dirželio. Jono nusižeminimas prieš Mesiją negalėjo būti radikalesnis ir labiau išsklandantis žmonių abejones. Krikštytojas paaiškina, jog jis nepakylėja žmogaus prie Dievo. Jis krikštija vandeniu, t. y. paprasčiausiai panardina žmogų jo tiesoje, jo ribotumo ir mirties vandenyje, laukdamas, kol ateis už jį galingesnis.

MARIJA IR ELZBIETA

IV advento sekmadienis (C)
Mch 5, 1–4a; *Žyd* 10, 5–10; *Lk* 1, 39–45

Ketvirtąjį advento sekmadienį, beveik jau šventų Kalėdų išvakarėse, Evangelijos tekstas mus kviečia apmąstyti Mergelės Marijos apsilankymą pas šv. Elzbieta. Paskelbus angelui įsikūnijimo žinią (plg. *Lk* 1, 26–38), Marija skubiai iškeliauja iš Nazareto į Judėjos kalnyno miestą. Manoma, kad tas miestas – tai dabartinis Ain Karimas, už 7 km į vakarus nuo Jeruzalės. Nuo Nazareto iki Jeruzalės yra apie 130 km kelio. Tam tikra prasme Jėzui tai yra pirmoji misijų kelionė, atlikta jo motinos dėka ir kreipianti į būsimos krikščionių Bendrijos evangelizacinę veiklą. Čia prasideda didžioji kelionė, apimanti visą Luko evangeliją ir Apaštalų darbų knygą. Dievo žodis keliauja iš dangaus į žemę, iš Nazareto į Jeruzalę, iš Jeruzalės į Judėją ir iki pat pasaulio pakraščiu.

Marijos, kuri neša iščiose Jėzų, sveikinime Elzbieta ir jos kūdikis Jonas sutinka Išganytoją. Marijos atvykimas į Zacharijo namus atneša nuostabą ir džiaugsmą. Elzbieta jaučiasi pagerbta Marijos apsilankymo: „Iš kur man ta garbė, kad mano Viešpaties motina aplanko mane?“ (*Lk* 1, 43). Toks pareiškimas stebina žinant, kad Elzbieta yra vyresnė ir kunigo žmona, o Marija neturi jokio socialinio rango ir yra daug jaunesnė už ją. Elzbieta savo susižavėjimą išreiškia panašiais žodžiais kaip ir Dovydas, kai pas jį atkeliavo Sandoros skrynias: „Kaip galiu leisti Viešpaties skrynias ateiti pas mane?“ (*2 Sam* 6, 9). Zacharijo namuose nutinka tai, kas nutiks Jeruzalėje po Viešpaties prisikėlimo: „Paskutinėmis dienomis, – sako Dievas, – aš kiekvienam kūnui išliėsiu savosios Dvasios. Tuomet jūs sūnūs ir jūsų dukros pranašaus“ (*Apd* 2, 17; plg. *Jl* 3, 1).

Būtent jisai panardins žmogų Šventojoje Dvasioje, paties Dievo gyvenime. Nes jis, dieviškasis Žodis, prisiėmė mūsų žmogiškąją prigimtį, kad mes taptume jo dieviškosios prigimties dalininkais (plg. *2 Pt* 1, 4). Tik taip Dievo ugnis – pirmųjų krikščionių laikyta Dvasios išsiliejimo per Sekmines įvaizdžiu (plg. *Apd* 2, 1–4), o Senajame Testamente Dievo buvimo įvaizdžiu (plg. *Iš* 3, 2–3) – sudegina žmoguje visokį blogį ir jį apvalo, atnešdama jam išganyką ir dieviškojo džiaugsmo artumą. Išties teksto pabaigoje pabrėžiama, kad Jonas Krikštytojas „skelbė Gerąją Naujieną“ (gr. *Euanghélion*), skelbė ateinantį Išganytoją, kuris „naikina pasaulio nuodėmę“ (*Jn* 1, 29). Jam įžengus į mūsų gyvenimą, pelai – mūsų nuodėmė – bus pašalinti amžinai, t. y. sudeginti neužgesinama ugnimi.

Elzbieta, kupina Šventosios Dvasios, suvokia Marijos slėpinį: „Tu labiausiai palaiminta iš visų moterų ir palaimintas tavo iščių vaisius!“ (*Lk* 1, 42). Bažnyčios tradicijoje Marija vadinama Naujosios Sandoros skrynias, nes savo iščiose neša Šventąjį, Dievo Apreiškimą, palaiminimų šaltinį, pirmąjį išganyimo džiaugsmo priežastį. Elzbietos džiaugsmo ištara baigiama žodžiais, išaukštinančiais Mariją: „Laiminga itikėjusi, jog išsipildys, kas Viešpaties jai pasakyta“ (*Lk* 1, 45). Marija tapo Jėzaus motina, nes patikėjo Dievo žodžiu. Kai viena moteris iš minios, kreipdamasi į Jėzų, ją paskelbs palaiminta: „Palaimintos iščios, kurios tave nešiojo, ir krūtys, kurias žindai!“, Jėzus patikslins ir papildys šį palaiminimą: „Dar labiau palaiminti tie, kurie klausosi Dievo žodžio ir jo laikosi“ (*Lk* 11, 27–28).

Tikėjimo aktu prasideda Izraelio išganyimo istorija. Abraomas su nevaisinga žmona iškeliauja į nežinomą kraštą tik todėl, kad jį kviečia Dievas ir jam pažada palikuonių: „Eik iš savo gimtojo krašto, iš savo tėvo namų, į kraštą, kurį tau parodysiu. Padarysiu iš tavęs didelę tautą ir tave palaiminsiu“ (*Pr* 12, 1–2). Ir pasaulio išganyimo istorija prasideda tikėjimo aktu: „Štai aš Viešpaties tarnaitė, tebūna man, kaip tu pasakei“ (*Lk* 1, 38). Patikėdama Viešpaties žodžiu, Mergelė tampa Dievo Motina (gr. *Theotokos*): ji pagimdė su žmogumi Jėzumi nuo pat pradžios sujungtą dieviškąjį Žodį (gr. *Logos*).

Todėl Elzbieta sušunka: „Mano Viešpaties (gr. *Kyrios*) motina!“ (*Lk* 1, 43). Viešpaties titulas, kuriuo Elzbieta įvardija Marijos iščiose esantį kūdikį, yra vienas pagrindinių mesijinių titulų, priskiriamų Jėzui Naujajame Testamente, ir remiasi 110 psalme. „Viešpats tarė mano Viešpačiui“ hebrajų ir krikščionių tradicijoje supranta-

mas kaip: „Jahvè, Sandoros Dievas, tarè Mesijui“ (plg. *Ps* 110, 1; *Mt* 22, 41–45; *Apd* 2, 34–36). Vadinasi, Dievo Motinos titulą, kurį patvirtino Efezo Susirinkimas 431 metais, reikia suprasti kristologiškai: Marija davè Jèzui tik žmogiškumą, o ne dieviškumą, tačiau žmogiškumas ir dieviškumas jame sudaro vieną asmenį. Marija yra Dievo Motina ne tik todėl, kad nešiojo savo išciose Jèzų, bet ir todėl, kad tikėjimu jį priėmè į savo širdį. Bažnyčios tėvai sugretina Mariją ne vien su Ieva, „visų gyvųjų motina“, bet ir su Abraomu, „mūsų tikėjimo tėvu“. Marijos gyvenimas buvo nuolatinè tikėjimo piligrimystè, jis ne visada buvo aiškus ir šviesus, pavyzdžiui, mylimojo Sūnaus nukryžiuavimo metą (plg. *Jn* 19, 25–27).

VISUOMET NAUJAS SLÈPINYS

Kristaus Gimimas (Kalèdos)

Kalèdų liturgija mus įveda į didįjį Įsikūnijimo slèpinį. Išties Kalèdos nėra tik paprasčiausias Jèzaus gimimo metinis šventimas, bet daug daugiau, tai slèpinio, paženklinuoties ir tebeženklinančio žmogaus istorija, šventimas. Pats Dievas atėjo apsigyventi tarp mūsų (plg. *Jn* 1, 14), tapo vienas iš mūsų. Šis slèpinys yra neatsiejamas nuo mūsų tikėjimo ir gyvenimo. Tačiau kyla klausimas: kaip galime dabar prisiliesti prie šio didingo įvykio, taip nutolusio laike? Kaip prasmingai dalyvauti prieš daugiau nei du tūkstančius metų įvykusiame Dievo Sūnaus gimime? Kalèdų nakties šv. Mišių atliepiamojoje psalmėje kartojame šiuos žodžius: „Šiandien mums gimè Išganytojas.“ Laiko prieveiksmis „šiandien“ pasikartoja daug kartų kalèdiniame šventime ir yra neatsiejamas nuo Jèzaus gimimo įvykio bei išganymo, kurį Dievo Sūnaus įsikūnijimas atneša. Liturgijoje šis metinis įvykis peržengia erdvės ir laiko ribas ir tampa dabartimi; jo poveikis išlieka, nors ir eina dienos, metai ir amžiai.

Nurodydama, jog Jèzus gimsta „šiandien“, liturgija nevarvoja žodžių be prasmės, bet pabrèžia, kad šis Gimimas aprèpia ir persmelkia visà istoriją, išlieka tikrove taip pat šiandien; išlieka tikrove, kurią galime pasiekti būtent švèsdami liturgiją, ypač šv. Mišiose. Kalèdų šventimas atnaujina mūsų, tikinčiųjų, suvokimą, kad Dievas yra realiai esantis su mumis. Dievas tame gimusiame Betliejuje Kūdikiyje prisiartinio prie žmogaus: mes galime jį sutikti dabar, šiandienoje, kuri nesibaiigia atėjus vakarui. Tai verta prisiminti, nes šiuolaikinis žmogus, apsiribodamas tuo, ką galima paliesti ir empiriškai ištirti, vis sunkiau geba atverti žvilgsnį ir įžengti į Dievo pasaulį. Žmonijos atpirkimas, be abejo, įvyko tam tikru apibrèžtu istorijos momentu: Jèzaus iš

Tad pirmasis Evangelijos palaiminimas yra skirtas Marijos tikėjimui išaukštinti: „Laiminga itikėjusi.“ Tikėjimas – dorybè, kuri lydèjo Mariją jos kelionėje ir ją giliai iskiepijo į Dievo išganymo planà bei į bendrà su Dievu gyvenimą. Todèl Marija yra mūsų, tikėjimo kovà kovojančių piligrimų, kelyje. Viena iš žinomiausių Rytuose Marijos ikonų yra *Odighitria* (gr. „Ta, kuri rodo kryptį“) ikona, t. y. Marija, rodanti tikėjimo kelià į Kristų, savo Sūnų. Ta kelionè, truksianti visà gyvenimą, prasideda krikštu (plg. *Rom* 6, 4), dèl kurio Dievą galime vadinti Tėvu, ir baigiasi išėjimu per mirtį į amžinąjį gyvenimą, kuris yra Viešpaties Jèzaus įsikūnijimo ir prisikèlimo vaisius.

Nazareto gyvenimo įvykyje; bet Jèzus yra Dievo Sūnus, tikras Dievas, kuris ne tik užkalbino žmogų, parodè jam stebuklingus ženklus, vedè jį ilgos išganymo istorijos keliu, bet taip pat tapo ir liko žmogumi.

Amžinasis įžengè į laiko ir erdvės ribas, kad šiandien padarytų galimą susitikimą su juo. Kalèdiniai liturgijos tekstai mums padeda suprasti, jog Kristaus išganymo įvykiai visada aktualūs ir yra susieti su kiekvienu iš mūsų bei visais žmonėmis. Šv. Maksimas Išpažinėjas († 662) sako: „Dievo žodis, kartà gimęs, savo noru nuolatos gimsta dvasia tiems, kurie jo trokšta.“ Vadinasi, kai klausomės ar skelbiame švèsdami liturgiją šį „šiandien mums gimè Išganytojas“, mes vartojame ne tuščią įprastinį posakį, bet suprantame, kad Dievas mums suteikia „šiandien“, čia ir dabar, man, kiekvienam iš mūsų galimybè jį atpažinti ir priimti, kad jis mūsų gyvenimą atnaujintų, apšviestų ir perkeistų savo malone, savo artumu. Kalèdos yra mums veiksmingas įvykis, nes gausūs liturginiai tekstai leidžia dar kartà išvysti ir patirti Jèzaus gimimą iš Mergelės Marijos.

Popiežius šv. Leonas Didysis († 461), pateikdamas Kalèdų šventės gilià ir visuomet aktualià prasmè, kreipiasi į savo tikinčiuosius šiais žodžiais: „Džiaukimės, mylimieji, nes šiandien gimè mūsų Išganytojas. Neturi būti vietos liūdesiui, kai švenčiamas gyvenimo gimimas; jis mus pripildo džiaugsmo, nes mirties baimè įveikta ir mums pažadèta amžinybè. Nuo šios linksmybės neatskiriamas nè vienas, nes yra viena bendra visuotinio džiaugsmo priežastis: mūsų Viešpats, nuodèmès ir mirties Nugalètojas, neradęs nè vieno žmogaus be kaltès, pats atėjo jų visų išvaduoti. Tedžiūgaujama šventasis, nes jam artinasi garbès atlygis. Tepabunda nusidèjèlis, nes yra kviečiamas malonei. Tesuklūsta pagonis, nes yra šaukiamas į gyvenimą. Džiūgaujama dèl Viešpaties gimimo angelai

gieda: *Garbė Dievui aukštynėse, ir skelbia: o žemėje ramybė geros valios žmonėms.* Jie regi, kaip iš visų pasaulio tautų yra statoma dangiškoji Jeruzalė.“ Ir toliau tęsdamas, šv. Leonas Didysis sako: „Todėl, mylimieji, Šventojoje Dvasioje per Sūnų dėkokime Dievui Tėvui, kuris, apstus gailestingumo, mus pamilo, mūsų pasigailėjo. Jis mus, *mirusius nusikaltimais, prikėlė gyventi su Kristumi*, kad jame taptume naujai sukurtais kūriniais. Taigi meskime šalin senąjį žmogų bei jo poelgius ir, dalyvaudami Kristaus gimime, atsisakykime kūno darbų. Pažink, krikščioni, savo garbingumą ir, tapęs dieviškosios prigimties dali-

ninku, nebeįpulk į nedorą elgesį ir buvusią menkystę.“ Tad Kalėdų naktį stabtelkime ir išžiūrėkime į šį Kūdiki, į šį Dievo nuolankumą, bet ypač dar kartą naujai priimkime į savo vidų šį Kūdiki, kuris yra Viešpats Mesijas, kad gyventume, kaip jis gyveno, kad jo jausmai, mintys, veiksmai taptų mūsų jausmais, mintimis, veiksmais. Krikščionių rašytojas Origenas († 254) mums primena: „Iš tiesų, kokia tau būtų nauda, jei Kristus kadaise būtų pasirodęs kūnu, bet neatėjęs į tavo sielą? Todėl melskimės, kad jis kasdien pas mus ateitų, ir mes galėtume ištart: *Aš gyvenu, tačiau nebe aš, o gyvena manyje Kristus.*“

PO TRIJŲ DIENŲ RADO JĮ ŠVENTYKLOJE

Šventoji Šeima (C)

Sir 3, 2–6. 12–14; Kol 3, 12–21; Lk 2, 41–52

Kalėdų ryto Mišiose sakoma, jog, atskubėję iš laukų, pie-menys Betliejuje randa Šventąją Šeimą – „Mariją, Juozapą ir kūdikį, paguldytą ēdžiose“ (*Lk 2, 16*). Dievo didybė ir visagalybė pasireiškia ir tuo, kad jis dėl mūsų tapo mažas, – iš meilės mums save apribojo, kad praplėstų mūsų meilės ir vilties ribas, – bei panoro gimti ir augti žmonių šeimoje. Bažnyčia apmąsto šią šeimą šiandien, t. y. pirmą sekmadienį po Kalėdų. Evangelijos tekstas pateikia jau ūgtelėjusio, dvylikmečio Jėzaus piligriminę kelionę į Jeruzalę, kitaip sakant, pirmą epifaniją, arba Jėzaus slėpinio apsireiškimą, tarp šventyklos mokytojų. Visi žydų vyrai nuo 12 metų buvo įpareigoti aplankyti Jeruzalės šventyklą tris kartus per metus: per Velykas, Sekmines ir Palapinių šventę (plg. *Iš 23, 14–17*). Šis evangelinis epizodas atskleidžia tikrąjį ir esminį šeimos pašaukimą: kiekvieną šeimos narį palydėti Dievo atradimo ir Jo valios atpažinimo kelyje. Marija ir Juozapas auklėjo Jėzų pirmiausia savo pavyzdžiu. Iš gimdytojų Jėzus pažino visą tikėjimo, Dievo meilės ir Įstatymo, kuris randa savo pilnatvę meilėje (plg. *Rom 13, 10*), grožį. Iš jų išmoko, jog pirmoje vietoje reikia vykdyti Dievo valią ir kad dvasinis ryšys yra svarbesnis už kraujo ryšius. Iš tiesų Šventoji Šeima yra kiekvienos krikščioniškos šeimos pirminis atvaizdas. Krikščioniška šeima, susieta Santuokos sakramentu ir maitinama Dievo žodžiu bei Eucharistija, yra pašaukta įvykdyti nuostabų pašaukimą ir misiją – būti ne tik visuomenės, bet ir Bažnyčios gyva ląstele, vienybės ženklu ir įrankiu visai žmonių giminei.

Kita svarbi detalė šioje Evangelijos ištraukoje. Žydų Velykų šventei pasibaigus, pasimetęs vaikas Jėzus yra atrandamas po trijų dienų sėdintis Jeruzalės šventykloje, t. y. Tėvo namuose. Šis įvykis nurodo prisikėlusio ir Tėvo

dešinėje atsėdusio Jėzaus Velykas. Evangelistas Lukas pasakoja Išganytojo vaikystę jo prisikėlimo įvykių šviesoje. Pasakojimas, prasidėjęs Simeono pranašyste apie Kristaus kančią (plg. *Lk 2, 34–35*), baigiasi prisikėlimo skelbimu: „Pagaliau po trijų dienų rado jį šventykloje“ (*Lk 2, 46*). Praradimo ir atradimo paveikslas iš anksto atskleidžia Jėzaus mirties ir prisikėlimo slėpinį. Marija ir Juozapas simbolizuoja krikščionių bendruomenę, kuri netikėtai prarado savo Mokytoją, tačiau po trijų laukimo ir ieškojimo dienų sugeba jį, prikeltą Tėvo šlovėje, vėl atrasti. Čia Jėzus pirmą kartą pamini Tėvą: „Argi nežinojote, kad man reikia būti savo Tėvo reikaluose?“ (*Lk 2, 49*). Taip pat paskutiniai Jėzaus gyvenimo žodžiai, užrašyti Evangelijoje, yra kreipimasis į Tėvą: „Tėve, į tavo rankas atiduodu savo dvasią“ (*Lk 23, 46*). Dievo tėvystė persmelkia visą Jėzaus Gerąją Naujieną pagal Luką. Jėzui reikia būti savo Tėvo reikaluose, klausyti Tėvo ir atsiliepti į tai, ką Tėvas pasakė. Tad neturėtume stebėtis, jog Marija ir Juozapas nesuprato jo žodžių. Apreiškimo kelias – dar ilgas. Esame tik kelio pradžioje, panašiai kaip ir Emauso mokiniai, kurių „akys buvo lyg migla aptrauktos“ (*Lk 24, 16*). Marija neiškart suprato didįjį trijų dienų slėpinį, tačiau ji laikė visus įvykius ir žodžius savo širdyje. Tik pastovus priimto Žodžio prisiminimas pamažu apšviečia širdį Viešpaties pažinimu.

Tad šis aprašymas pasako mums, kaip reikia elgtis, jei norime surasti trokštamą vertybę – vidinę tylą, kurioje galime išgirsti ir suprasti dieviškąjį slėpinį. Juk Dievo Motina, grįždama su Juozapu po Velykų šventės, pasigenda dvylikmečio Jėzaus ir ieško jo keleivių būryje. Jeruzalė per šventes būdavo apgulta žmonių, jos gatvėse ir aikštėse prekeivių riksmas maišėsi su keliaujančių maldininkų kalbomis, sargybos raginimais ir gatvės šurmuliu, atsimušančiu į namų sienas. Šiame bendrame išoriniame triukšme Marija susitelkusi į Sūnaus paieškas. Ji įžengia į šį miestą ir po trijų dienų randa Jėzų

šventykloje. Vadinasi, pirmiausia reikia ieškoti Jėzaus savyje, savo šventovės viduje, tai yra širdyje, kuri suprantama kaip gyvenimo šaltinis ir dvasinis centras. Šis centras pasiekiamas atmetus gatvės triukšmą ir pasinėrus į šventovės tylą taip, kad maldos pokalbyje su Jėzumi būtų galima „ragauti“ jo žodžius ir, sulaikant juos savo širdyje, paversti ramybės ir apreiškimo šaltiniu.

APIE LAIKĄ IR MARIJOS MOTINYSTĘ

Švč. Mergelė Marija, Dievo Gimdytoja
Sk 6, 22–27; Gal 4, 4–7; Lk 2, 16–21

Pradedame naujuosius 2013 mūsų Viešpaties metus, per kuriuos kai kam tik atsivers pirmasis gyvenimo knygos lapas, kai kam užsivers paskutinis. Atidžiau pažvelgę į gyvenimą, liekame nustebę, kad iš esmės jis yra trumpesnė ar ilgesnė akimirka. Tad dažnai klausiamo, kokią prasmę galime suteikti taip greit prabėgančioms mūsų gyvenimo dienoms? Tas klausimas liečia ne tik istoriją, bet ir kiekvienos kartos bei kiekvieno žmogaus širdį. Ir jis turi atsakymą. Tas atsakymas užrašytas ant gimusio prieš du tūkstančius metų Kūdikio veido, kuris šiandien yra Gyvasis, visados prisikėlęs iš mirties. Amžinasis Dievas įžengė į mūsų istoriją ir lieka išskirtinai kaip Asmuo – Jėzus, Dievo Sūnus, tapęs žmogumi, mūsų Išganytojas, atėjęs į žemę, kad esmingai atnaujintų žmoniją ir išlaisvintų ją iš nuodėmės ir mirties, kad pakeltų žmogų į Dievo vaikų garbę. Kalėdos primena ne tik šios tiesos istorinį išsipildymą, bet ir slėpiningu bei tikrovišku būdu mums iš naujo ją dovanoja.

Įsiklausykime į džiaugsmingą žinią, kurią apaštalas Pauliaus išsakė Galatijos krikščionims šios dienos antrajame skaitinyje: „Atėjus laiko pilnatvei, Dievas atsiuntė savo Sūnų, gimusį iš moters, pavaldų Įstatymui, kad atpirktų esančius Įstatymo valdžioje ir kad mes įgytume įvaikystę“ (Gal 4, 4–5). Šie žodžiai pasiekia istorijos šerdį ir ją apšviečia bei gelbsti, nes pradedant Viešpaties gimimo diena mus lydi laiko pilnatvė. Tad nebėra daugiau vietos liūdesiui dėl laiko, kuris bėga ir negrįžta; dabar atsivėrė erdvė beribiam pasitikėjimui Dievu, iš kurio žinome, kad esame mylimi, dėl kurio gyvename ir į kurią yra nukreiptas mūsų gyvenimas laukiant Jo galutinio sugrįžimo. Nuo tada, kai Išganytojas nužengė iš dangaus, žmogus daugiau nebėra laiko vergas; laiko, kuris nežinia kodėl praeina ir dažnai yra paženklintas triūso, liūdesio, skausmo. Žmogus yra Dievo vaikas, to Dievo, kuris įžengė į laiką, kad atpirktų laiką nuo beprasmybės, ir kuris atpirko visą

Vaikystės pasakojimą evangelistas Lukas baigia pastebėjimu, jog, sugrįžęs į Nazaretą, „Jėzus augo išmintimi, metais ir malone Dievo ir žmonių akyse“ (Lk 2, 52). Būdama susijungusi su Dievo Žodžio asmeniu, Kristaus žmogiškoji siela nuo pat pradžios turėjo didžiausią šventumą ir tobulumą, tik viso šio tobulumo pasireiškimas augo kartu su metais.

žmoniją, suteikdamas jai naują gyvenimo perspektyvą – amžinąją meilę.

Šiandien, pirmąją civilinių metų dieną, mūsų dėmesys ypač krypsta ir į Mariją, Dievo Motiną. Aštuntą dieną po Jėzaus gimimo minime tą, kuri „davė pasauliui Valdovą, kuris dangų ir žemę valdo per amžius“ (šv. Mišių įžangos priegiesmis). Dar kartą grįžkime prie šv. Pauliaus žodžių: „Dievas atsiuntė savo Sūnų, gimusį iš moters“ (Gal 4, 4). Origenas komentuoja: „Atkreipk dėmesį, juk jis nepasakė: gimė *tarpininkaujant* moteriai, bet – gimė iš moters.“ Ši didžiojo egzegeto ir krikščionio rašytojo įžvalgi pastaba yra svarbi: išties jei Dievo Sūnus būtų gimęs tik „tarpininkaujant“ moteriai, tada nebūtų realiai prisiėmęs mūsų prigimties; tik priimdamas „iš“ Marijos kūną, galėjo priimti ir žmogišką prigimtį. Marijos motinystė yra tikra ir visiškai žmogiška. Pasakyme „Dievas atsiuntė savo Sūnų, gimusį iš moters“ glūdi esminė tiesa apie Jėzų kaip dieviškąjį asmenį. Jis yra Dievo Sūnus, prieš visus amžius gimęs iš Tėvo, ir drauge jis yra moters, Marijos, sūnus, gimęs konkrečiu laiku ir apibrėžtoje erdveje. Jis yra iš Dievo ir iš Marijos. Todėl Jėzaus Motiną galima ir privaloma vadinti Dievo Motina.

Manoma, kad šis titulas, gr. *Theotókos*, pirmą kartą pasirodė būtent Egipto Aleksandrijos aplinkoje, kur pirmojoje trečio amžiaus pusėje ir gyveno Origenas. Tačiau Dievo Motinos titulas dogmatiškai buvo apibrėžtas tik po dviejų amžių – 431 metais Efezo Susirinkime. *Theotókos*, Dievo Motina: kiekvieną kartą, kai kalbame *Sveika, Marija* maldą, kreipiamės į Mergelę Mariją šiuo titulu, prašydami jos melsti „už mus nusidėjėlius“. Naujųjų metų pradžioje melskime Šventčiausiosios Marijos motiniškos globos mūsų tėvynei ir visam pasauliui. Jai, kuri yra įsikūnijusio Gailėtingumo Motina, paveskime visas savo gyvenimiškas situacijas, į kurias tik Viešpaties malonė gali atnešti ramybę, darną, teisingumą. „Dievui nėra negalimų dalykų“ (Lk 1, 37), Marija išgirdo tai iš angelo Gabriėliaus, jai skelbusio jos dieviškąją motinystę. Marija įtikėjo ir todėl tapo palaiminta (plg. Lk 1, 45). Kas

nejmanoma žmogui, tampa įmanoma tam, kuris tiki (plg. *Mk 9, 23*). Tad šiais Tikėjimo metais prašykime Dievo Motinos, kad ji mums išmelstų brandaus tikė-

jimo dovaną, kad mūsų tikėjimas, kurio norėtume ir siektume, būtų kiek galima panašesnis į jos skaidrų, nuolankų ir sykiu drąsų tikėjimą.

TIKĖJIMAS IR BAŽNYČIA

Viešpaties Apsireiškimas (Trys Karaliai)
Iz 60, 1–6; Ef 3, 2–3a. 5–6; Mt 2, 1–12

Kristaus Apsireiškimas, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus pasirodymas, yra daugialypis slėpinys. Lotyniškoji tradicija tai tapatina su išminčių apsilankymu pas Kūdikėlį Jėzų Betliejuje ir pirmiausia aiškina kaip Izraelio Mesijo apsireiškimą pagonių tautoms. O Rytų tradicijoje pirmenybė teikiama Jėzaus krikšto Jordano upėje momentui, kai jis apsireiškė kaip Šventosios Dvasios pateptas viengimis dangiškojo Tėvo Sūnus. Jono evangelijoje kviečiama apsireiškimu laikyti ir vestuves Kanoje, kur Jėzus, vandenį pavertęs vynu, „parodė savo šlovę, ir mokiniai įtikėjo jį“ (*Jn 2, 11*).

Šviesa, suspindusi Kalėdų naktį ir apšvietusi Betliejaus tvartelį, šiandien sušvinta ir apsireiškia visiems žmonėms. Viešpaties Apsireiškimas yra šviesos slėpinys, simboliškai ir teologiškai išreiškiamas pirma išminčių keliaujančia žvaigžde. Tikrasis šviesos šaltinis, „šviesa iš aukštybių“ (*Lk 1, 78*), yra vienintelis Kristus. Šiais Tikėjimo metais, prasidėjusiais 2012 m. spalio 11 d. ir pasibaigusiančiais 2013 m. lapkričio 24 d., esame kviečiami prisiminti, kad tikėjimas yra kelionė, kuri trunka visą gyvenimą ir veda į bendrą su Dievu gyvenimą. Rytų išminčiai palieka savo susikurtą saugumą, aplinką ir leidžiasi į šią kelionę. Jie tai apibūdina paprastai: „Mes matėme užtekant jo žvaigždę ir atvykome jo pagarbinti“ (*Mt 2, 2*). Jie eina „pagarbinti“. Tai teologiškai gilus pasakymas, kurį evangelistas Matas dar kartą pakartoja: „Ižengę į namus, pamatė kūdikį su motina Marija ir, parpuolę ant žemės, jį pagarbino“ (*Mt 2, 11*). Jie žino, ką reiškia „garbinti“ (gr. *proskynesis*), nes ši praktika radosi pas juos, Rytuose, karalių rūmuose. Pirmą kartą Naujajame Testamente šis žodis būtent čia ir užrašomas; tai pirmasis Kristus dieviškumo atpažinimas. Verta atkreipti dėmesį, jog žvaigždė jų nelydėjo žingsnis po žingsnio visos kelionės metu. Ji nepašalino nežinios, nepanaikino sunkumų. Jų kelionė nebuvo lengva: teko patirti pavojus, tamsą, abejones, netikėtumus. Tikėjimo kelias niekada nėra lengvas. Tačiau išminčiai mokėjo įveikti nusivylimą. Atvykę į Jeruzalę, jie greičiausiai pamanė, kad kelionės tikslas jau pasiektas. Jie kreipiasi į tuos, kurie turėtų šį tą žinoti. Išties Erodiui pavaldi nemaža „ekspertų“ grupė: aukštiesiems kunigams ir Rašto aiškintojams šita vieta gerai pažįstama, tačiau jie niekada ten nebuvo įžengę. Čia aptinkame šios ypatingos

kelionės lemtingą momentą. Būti šalia tikslo ir pripažinti, kad Šventojo Rašto profesionalai, religijos mokytojai, pasiliko savo vietose, „prikalti“ prie savo katedrų ir sakyklų, besirūpinantys tik teoriškai šiuo įvykiu, informuoti, bet neįtraukti, jie žino viską, bet kelią nueiti palieka kitiems. Ir būtent čia, Jeruzalėje, išminčiai iš Rytų nepasipiktina, nenumoja ranka, jie ramiai tęsia kelionę ir pasiekia tikslą: „Išklausę karaliaus, išminčiai leidosi kelionėn. Ir štai žvaigždė, kurią jie buvo matę užtekant, traukė pirma, kol sustojo ties ta vieta, kur buvo kūdikis“ (*Mt 2, 9*).

Šiandien norint atrasti Jėzų, kaip ir Rytų išminčiams, reikia eiti pro Jeruzalę, tai yra pro Bažnyčią. Daug kas bando ieškoti Jėzaus šalia Bažnyčios. Bet tai yra iliuzija. Negalima galvos atskirti nuo kūno, negalima atrasti Kristaus anapus jo bendruomenės, jo žodžio, jo sakramentų. Galbūt atrodo, kad tai apsinkina ar net kelionę daro neįmanomą, tačiau tikėjimo branda vargu ar įmanoma be išmėginimų (plg. *1 Pt 1, 5–9*). Nereikia leisti, kad nepasisekimai parbloktų, nereikia atsakyti tikėjimo net ir tada, kai atsitrenkiate į tikinčiųjų veidmainystes ar tokius kunigus, kurie turi rankose visus atsakymus į visas problemas, bet neturi vienintelio atsakymo, kuris jus domina, t. y. tikėjimo patirties. O Bažnyčia išties turi būti atnaujinama tiek ganytojų, tiek ir tikinčiųjų gyvenimo liudijimu: juk esame pašaukti neapsunkinti prieigos prie Kristaus Apsireiškimo, bet, priešingai, savo gyvu tikėjimu ir veiklia meile leisti suspindėti pasaulyje Viešpaties mums paliktam tiesos žodžiui. Popiežius Paulius VI (+ 1978) pagrįstai atkreipė dėmesį: „Šiandienis žmogus mieliau klauso liudytojų, ne mokytojų, o jei klauso mokytojų, tai dėl to, kad jie yra liudytojai.“ Todėl popiežius Benediktas XVI, prieš keletą metų kreipdamasis į kunigus, priminė: „Kad mumyse neatsivertų egzistencinė tuštuma ir neiškiltų pavojus mūsų tarnybos veiksmingumui, turime vis iš naujo savęs klausiti: Ar tikrai esame persisunkę Dievo žodžiu? Ar tai tikrai maistas, kuriuo gyvename labiau negu šio pasaulio duona ir daiktai? Ar tikrai jį pažįstame? Ar mylime? Ar tikrai jis mus taip giliai paliečia, kad pertvarko mūsų gyvenimą, mūsų mąstymą? Kaip Jėzus pašaukė Dvyliką, kad šie būtų su juo (plg. *Mk 3, 14*), ir tik po to išsiuntė juos skelbti, lygiai taip ir mūsų dienomis kunigai pašaukti perimti tą naują gyvenseną, kuriai pradžia davė Jėzus ir kurią sava padarė apaštalai.“

Parengė br. Ramūnas Mizgiris OFM

Evangelijų pasakojimai apie Jėzaus vaikystę – legendos ar tikrovė?

Vėl artėja Kalėdos, vėl skaitysime ir girdėsime Kalėdų laiko Evangelijos skaitinius, vėl kai kam galbūt kils klausimas ar įsismelks abejonė, kas yra evangelijų pasakojimai apie Jėzaus vaikystę – legendos, pasakos, išgalvotos istorijos teologinio pobūdžio žiniai perteikti ar tikrovę atspindinti žinia, juoba per pastaruosius penkiasdešimt metų požiūris į šių pasakojimų istoriškumą kardinaliai pakito istoriškumo nenaudai. Tokią pervartą, pasak popiežiaus Benedikto XVI, lėmė ne naujos istorinės žinios, bet pakitusi nuostata Šventojo Rašto ir krikščioniškosios žinios apskritai atžvilgiu. Klausimas juo aktualesnis mūsų dienomis, kai net kai kurie Bažnyčiai artimi egzegtai tokį istoriškumą neigia ar klausimą palieka atvirą.

Prie minėtų pasakojimų istoriškumo problematikos čia artintasi pirmiausia vadovaujantis 2009 m. Vokietijoje pasirodžiusia ir didelio populiarumo sulaukusia Michaelio Hesemanno knyga *Jesus von Nazareth. Archäologen auf den Spuren des Erlösers* („Jėzus iš Nazareto. Archeologai ieško Atpirkėjo pėdsakų“). Michaelis Hesemannas (gim. 1964) yra istorikas, dokumentinių filmų kūrėjas ir žurnalistas, rašantis mokslo populiarinimo ir Bažnyčios istorijos temomis. Getingeno universitete studijavo istoriją, kultūros antropologiją, etnografiją, literatūrologiją ir žurnalistiką, yra daugelio knygų autorius. Knygos karkasas – popiežiaus Benedikto XVI vizitas Izraelyje 2009 m. gegužės 8–15 d. Benedikto XVI lankymasis įvairiose Jėzaus gyventose vietose leidžia autoriui pateikti pastabų apie šių vietovių dabartį, domėtis įvairių tikėjimui reikšmingų objektų istorija ir pan. Žurnalistiškai grakščiai sureštamame pasakojime skaitytojai supažindinami su naujausiais archeologijos kasinėjimais ir radiniais krikščionybei svarbiose vietose, su naujausių tyrimų, susijusių su Jėzaus asmeniu bei evangelijomis, rezultatais. Autoriaus nuomone, nauji archeologiniai duomenys patvirtina evangelijų tikslumą. Mūsų pateikiama problematikos apžvalga paremta ir kitų Biblijos žinovų bei populiarintojų įžvalgomis.

Kvirino problema

Jau kone šimtą metų Naujojo Testamento studijų srityje intensyviai aptarinėjama vadinamoji Kvirino problema. Jos esmė yra priešara: *mums prieinama informacija neleidžia daryti išvados, kad Erodo Didžiojo laikotarpiu Kvirinas valdė Siriją*. Iš to kyla problema, kaip suderinti chronologinę Luko nuorodą su Mato evangelija ir jo paties nuoroda, kad su Jėzaus gimimu susiję įvykiai nutiko „Judėjos karaliaus Erodo dienomis“ (Lk 1, 5).

Luko nuoroda į Kviriną ir surašymą

Evangelistas Matas nedviprasmiškai teigia, kad Jėzus gimė „karaliaus Erodo dienomis“ (Mt 2, 1). Lukas irgi patvirtina, jog su Jėzaus gimimu susiję įvykiai nutiko „Judėjos karaliaus Erodo dienomis“ (Lk 1, 5). Šis Romai ištikimas Judėjos karalius valdė 37–4 m. pr. Kr. Kai Erodas mirė, Jėzus dar buvo kūdikis. Vadinas, jis turėjo gimti paskutiniais Erodo valdymo metais.

Lukas mini, kad Marija ir Juozapas į Betliejų keliavo todėl, kad imperatorius Augustas išleido įsakymą surašyti visus valstybės („oikumenos“, „viso apgyvento pasaulio“) gyventojus. Po ištaros apie Augusto įsakymą (Lk 2, 1) Lukas priduria: „Toks pirmas surašymas buvo padarytas Kvirinui valdant Siriją“ (Lk 2, 2).

Iš kitų istorijos šaltinių, pavyzdžiui, Juozapo Flavijaus, žinoma, kad Judėjos gyventojų surašymas, siekiant apmokestinti, buvo atliktas 6–7 m. po Kr., ištrėmus ligi tol Judėją valdžiusį etnarchą Archelają ir Judėją tiesiogiai pajungus Romos administracijai. Tokia pertvarka ir buvusi dingstis atlikti gyventojų surašymą, davusį pradžią tautos sukilimui, kuriam vadovavo Judas Galilėjietis. Pats Kvirinas Sirijos legatu buvo paskirtas 6 m. po Kr. ir Siriją valdė iki 12 m. po Kr.

Taigi Erodo ir Kvirino valdymo laikotarpius skiria dešimt metų. Tačiau čia pat pats Lukas Jėzaus gimimo įvykius nukelia į karaliaus Erodo valdymo laikotarpį. Iš to ir kyla chronologinio suderinamumo problema, duodanti dingstį suabejoti evangelinių pasakojimų istoriškumu.

Galbūt Lukas suklydo? Juk kai rašė evangeliją, tie įvykiai jau buvo pakankamai nutolę, kad būtų galima tiksliai atsiminti. Sunkiai įtikima. Pasak Marko D. Smitho (*Catholic Biblical Quarterly*, April 2000), jei Lukas evangeliją rašė, kaip mano daugelis mokslininkų, aštuntajame ar devintajame dešimtmetyje, tada dar turėjo būti gana daug žmonių, pamenančių Erodo Didžiojo sūnaus Archelajo nušalinimą, Kvirino paskyrimą, surašymą ir žydų sukilimą. Šie įvykiai atrado reikšmingą vietą Juozapo Flavijaus historiografijoje. Tie įvykiai buvo tokie reikšmingi, kad vargu ar kas nors juos išgyvenęs ar girdėjęs apie juos pasakojant būtų supainiojęs juos su Erodo Didžiojo valdymo laikotarpiu. Smithas pastebi, kad I amžiaus žydams supainioti tuos du laikotarpius būtų tas pat, kas XX a. amerikiečiui painioti Antrąjį pasaulinį karą su Korėjos karu. Negana to, daugelis mokslininkų atkreipia dėmesį į tai, kad Lukas neprilygstamai tiksliai perteikia Romos provincijų valdymo struktūrą ir pareigūnus, tad sunku patikėti, kad jis būtų padaręs tokią šurkščią klaidą.

Vienas iš problemos sprendimo variantų yra ypač pas-taraisiais dešimtmečiais madingu tapęs tvirtinimas, kad Lukas pasinaudojęs Kvirinu ir jo surašymu kaip dingsti-mi leisti Marijai ir Juozapui nukeliauti į Betliejų, kad at-rodytų, jog išsipildžiusi *Mch* 5 ir t. pranašystė („O tu, Ef-ratos Betliejau, mažiausias tarp Judo kaimų, iš tavęs kil-s tas, kuris valdys Izraelį“ ir t. t.). Kitaip tariant, nei Marija su Juozapu keliavo į Betliejų, nei Jėzus ten gimė, Lukas šia istorija tenorėjęs perteikti teologinę žinią, kad Jėzus yra Šventajame Rašte išpranašautas lauktasis karalius.

2006 m. perleistame daugiatomiam vokiškajame kata-likų teologijos žinyne *Lexikon für Theologie und Kirche* pa-teikiamas panašus požiūris. Ten rašoma: „Lukas aiškiai pasakojamaisiais bei teologiniais sumetimais paanksti-no anuomet plačiai žinoto surašymo datą. Tad Juozapas su Marija atkeliauja į Betliejų, kad Jėzus, Dovydo sūnus, gimtų Dovydo mieste.“ Iš pirmo sakinio sužinome, kad Lukas datą paankstino, bet dar lieka galimybė, kad Juo-zapo ir Marijos kelionė bei Jėzaus gimimas Betliejuje galbūt istorinis faktas. Tačiau jau antras sakiny-s perša mintį, jog Lukas čia vis dėlto perteikia teologinę žinią be istorinio pagrindo.

Jei norime laikytis požiūrio, kad ir Mato, ir Luko evan-gelijoje pateikti įvykiai, susiję su Jėzaus gimimu, yra istorinė tikrovė, būtina surasti įtikinamą šios Luko nuo-rodos į Kviriną ir surašymą paaiškinimą.

Pasak Brooko W. R. Pearsono (*Catholic Biblical Quarter-ly*, April 1999), nuo škotų archeologo ir Naujojo Testa-mento mokslininko sero Williamo Ramsey (1851–1939) išsamių darbų šioje srityje diskusija dėl naujų šaltinių stygiaus iš esmės sustojusi. Išsikristalizavusios dvi sto-vyklos – tų, kurie laikosi nuomonės, kad Lukas šiuo klausimu istoriškai tikslus, ir tų, kurie tai neigia. Pirmie-siems neišvengiamai tenka įrodinėti:

1) kad surašymas Kvirinui valdant Siriją įvyko prieš jo garsųjį Sirijos valdymo laikotarpį 6–7 m. po Kr., t. y. kad Kvirinas valdė Siriją ir anksčiau, tuo pačiu metu, kai Ju-dėją valdė Erodas Didysis;

arba

2) kad surašymas įvyko pirma negu Kvirinas buvo Siri-jos legatas 6–7 m. po Kr.

Antrosios stovyklos atstovai atremia:

1) nėra jokių šaltinių, patvirtinančių, kad Kvirinas buvo Sirijos legatas daugiau negu vieną kartą; remiantis ne-ginčijamais šaltiniais, jis tik tą vieną kartą surengė ka-tastrofiškai pasibaigusį surašymą Judėjoje;

2) net jei Kvirinas ir būtų valdęs Siriją kada nors anks-čiau, romėniškas surašymas Erodo Didžiojo karalystėje būtų buvęs neįmanomas.

Taigi problema galiausiai yra Kvirino valdymo laikotar-pio ir surašymo klausimai.

Kvirino problemos sprendimo variantai

Pasiūlyta įvairių galimų šios problemos sprendimų. Pa-minėsime kelis pagrindinius:

Lukas nesuklydo, pirmas Judėjos gyventojų surašymas tikrai įvyko Kvirinui valdant Siriją 6 m. po Kr. Lukas tiksliai apra-šė Marijos ir Juozapo kelionę į Betliejų, o Jėzus gimęs ne 4 m. pr. Kr. ar anksčiau, bet 6–7 m. po Kr. Tokį sprendi-mą, pavyzdžiui, siūlo Markas D. Smithas (*Catholic Bibli-cal Quarterly*, April 2000). Bet tada kyla keli keblumai:

a) Kaip paaiškinti Luko ištarą „Judėjos karaliaus Erodo dienomis...“? Nesileisdami į Smitho argumentus, tik pasakysime, kad Smithas daro išvadą, jog tą ištarą gali-ma pritaikyti ir Erodo Didžiojo sūnui Erodui Archelajui, kuris irgi dažnai vadintas vien Erodu ir galėjo kartais būti pavadintas karaliumi, nors tebuvo etnarchas.

b) Kitą keblumą kelia Luko ištara, kad Jėzus viešąją tar-nybę pradėjo būdamas „apie trisdešimties metų“ (*Lk* 3, 23). Smitho atsakymas: turint galvoje, kad penkioliktie-ji imperatoriaus Tiberijaus metai, kuriais savo tarnybą pradėjo Jonas Krikštytojas, atitinka 28–29 m. po Kr., o Jėzus turėjęs gimti apie 6-uosius, tai tuo laiko momentu jis turėjo būti dvidešimt ketverių ar dvidešimt penkerių metų amžiaus. Kadangi Lukas nenurodo, kiek laiko tru-ko Krikštytojo veikla, visiškai galima manyti, kad Jėzus buvo pakrikštytas galbūt kokių dvidešimt septynerių. Jau gana arti „trisdešimties“, juolab, jei jis gimęs 4 m. pr. Kr. ar anksčiau, tai tuo metu turėjęs būti 32–36 m.

c) Didžiausia problema ta, kad Luko pasakojimas tada visiškai nederėtų su Mato versija, kur Judėjos karalius nedviprasmiškai yra Erodas Didysis. Smithas, spręsdamas šią problemą, renkasi Luką, o Mato pasakojimus apie Jėzaus gimimą tada neišvengiamai tenka nurašyti į legendas.

Kokie galimi sprendimai, išsaugantys abiejų evangelis-tų pasakojimų istoriškumą?

Luko sakiny-s: „Toks pirmasis surašymas padarytas Kvi-rinui valdant Siriją“ *verčiamas neteisingai*. Žodis *protos* (verčiamas kaip „pirmasis“, bet reiškia „anksčiau-sias“) taip pat gali reikšti „ankstesnis, pirmesnis“. Kai kurie mokslininkai įžiūri šiame sakinyje palyginimo

kilmininką ir mano, kad Luko sakinių reikėtų versti ar suprasti taip: „Toks surašymas buvo padarytas pirma negu Kvirinas valdė Siriją.“ Kai kas dar priduria, kad tą sakinių galima suprasti dar ir taip: „Toks surašymas buvo padarytas pirma to surašymo, kuris buvo padarytas Kvirinui valdant Siriją.“ Vieningo sutarimo šiuo klausimu nėra, tačiau diskusijoje šis variantas ginamas ne vieno mokslininko. Grynai lingvistinis ginčas baigiasi lygiosiomis, niekam nieko neįtikinus, todėl ypatingas vaidmuo atitenka istoriniam kontekstui, kurio dėmesio centre atsiduria surašymo problema. Bet apie tai vėliau.

Kvirinas Sirijos legatu buvo du kartus, antrą kartą 6 m. po Kr., kai ir įvyko tas garsusis surašymas. Pagrindą svarstyti šia kryptimi duoda 1765 m. Tibure atrastas įrašas, kuriame minimas du kartus valdęs Siriją romėnų pareigūnas. Ir vokiečių istorikas Theodoras Mommsenas (1883), ir minėtas Ramsey identifikavo tą pareigūną kaip Kviriną. Hesemannas mini, jog garsusis įrašų tyrinėtojas Geza Alföldy 1997 m. patvirtinęs, kad įrašas tikrai susijęs su Kvirinu.

Ar tai įmanoma, turint prieš akis tai, kas žinoma apie Kvirino gyvenimą? Žinomos kelios Kvirino (arba tiksliau Publijaus Sulpicijaus Kvirinijaus) gyvenimo datos. 12 m. pr. Kr. – Romos konsulas, apie 6–5 m. pr. Kr. tikriausiai Galatijos legatas, Galatijos ir Kilikijos kalnuose kovojo su homonadensų gentimi, pagerbtas už pergalę; 1 m. pr. Kr.–4 m. po Kr. Gajaus Cezario, Augusto anūko, 2-aisiais metais prieš Kristų paskirto *Orientis praepositus* (Rytų viceimperatoriumi ar ypatinguoju įgaliotiniu), rektorius („patarėjas“) Sirijoje ir Armėnijoje. Nuo 12 m. pr. Kr. Rytuose praleido 27 metus. Remiantis tokiais menkais duomenimis, galima mėginti kur nors įterpti dar vieną Kvirino kaip legato kadenciją Sirijoje.

Tačiau, kitų tyrinėtojų nuomone, rimti argumentai verčia daryti išvadą, kad tas pareigūnas buvęs garsusis Kvinktilijus Varas, vėliau, 9 m. po Kr., kritęs nuo germanų Teutoburgo mūšyje. Varas tikrai buvo Sirijos legatas 7/6–4 m. pr. Kr., nes būtent jis malšino iškart po Erodo Didžiojo mirties kilusius maištus, aprašytus Juozapo Flavijaus. 4 m. pr. Kr. jį pakeitė Kalpurnijus Pizonas. Iki Varo kadencijos Sirijai 10/9–7/6 m. vadovavo Sencijus Saturninas, tai paliudijo Tertulijonas. Kai kurių tyrinėtojų nuomone, rastos monetos liudija, kad iki Saturnino už Siriją buvo atsakingas tas pats Varas.

Perspektyvesnė kita kryptis. Hesemannas atkreipia dėmesį į teisininko Tertulijono (apie 200 m.), patikrinusio duomenis Romos archyve, liudijimą: „Parašyta, kad surašymą Judėjoje valdant Augustui įgyvendino Sen-

*cijus Saturninas.“ Tada visos datos gerai dera. Bet kur Kvirinas? Hesemannas pabrėžia, jog nemažai istorikų įsitikinę, kad Kvirinas tuo metu buvęs *Orientis praepositus* ir tiesioginis Saturnino viršininkas, taigi, nors ir netiesiogiai, valdė ir Siriją. Jamesas Kieferis atkreipia dėmesį, kad *Orientis praepositus* pareigas nuo 23 m. pr. Kr. iki 12 m. pr. Kr. ėjo Agripa. Kaip tik 12 m. pr. Kr. Augustas atleido Kviriną iš konsulo pareigų. 2 m. pr. Kr.–4 m. po Kr. *Orientis praepositus* pareigas ėjo Agripos sūnus Gajus, 4 m. po Kr. miręs 23 metų. Galimas daiktas, kad jis valdė padedamas Kvirino, o po Gajaus mirties tas pareigas Kvirinas ėjo iki 16 m. po Kr., kai *Orientis praepositus* tapo Germanikas. Šaltiniuose niekur neminima, kad Kvirinas buvo *Orientis praepositus*. Tačiau ligi tol tas pareigas ėjo Pompėjus, Markas Antonijus, Agripa, o paskui nuo 12 m. pr. Kr. iki 16 po Kr. niekas neminimas, išskyrus penkerius Gajaus valdymo metus per to laikotarpio vidurį. Visiškai įmanoma, kad Augustas, 12 m. pr. Kr. atleisdamas Kviriną iš konsulo pareigų, paskyrė jį *Orientis praepositus*.*

Pagaliau paminėtina dar viena galimybė – *kopijuotojo klaida*. Perrašant visada gali rasti ir perrašymo klaidų. Negana to, kopijuotojas vardus sukeisti galėjo ir sąmoningai. Galbūt Lukas buvo parašęs „Saturninas“, o kopijuotojui, žinojusiam tik apie pagarsėjusį Kvirino surašymą, galėjo pasirodyti, kad Lukas čia suklydęs, ir jis tekstą pataisė. Jei būtų išlikę evangelijos rankraščių, kur būtų minimas „Saturninas“, tai tvirtai pagrįstų tokią hipotezę. Tokių rankraščių kol kas nesurasta. Kita vertus, Tertulijonas, pavartęs Romos archyvus ir įsitikinęs, jog surašymas tikrai įvyko Siriją valdant Saturninui, traktavo Luko sakinių kaip patvirtintą. Ar jis kaip teisininkas būtų tuo pasitenkinęs, jei Luko evangelijos kopijoje būtų nurodytas „Kvirinas“? Galimas daiktas, kad Tertulijonas turėjo kopiją, kur figūravo „Saturnino“ vardas.

Bet tada prieš akis iškiltų du variantai: a) originale buvo parašyta „Saturninas“, bet pernelyg uolus kopijuotojas pataisė į „Kvirinas“ apeliuodamas į žinomą surašymą; b) originale buvo parašyta „Kvirinas“, bet kopijuotojas žinodamas, kad Erodas Didysis jau buvo miręs, kai Kvirinas valdė Siriją, tą vardą pakeitė į „Saturninas“, ir kaip tik viena iš tokio pobūdžio kopijų buvo patekusi Tertulijonui į rankas.

Viską pasvėrus, turbūt patraukliausia yra hipotezė, kad tą Luko sakinių reikėtų versti kitaip. Tada savo vietą savai atranda ir Tertulijono ištara: pirmasis surašymas iš tiesų atliktas Siriją valdant Saturninui, t. y. anksčiau negu Siriją valdė Kvirinas, surengęs kitą, sukilimą sukėlusį surašymą. Verta dėmesio ir Kvirino kaip *Orientis praepositus* hipotezė.

Apibendrinkime:

Tyrinėtojai sutaria, kad šiuo metu Luko sakinio iškelto „Kvirino“ problemos neįmanoma patenkinamai išspręsti dėl duomenų stygiaus. Galimi tik daugiau ar mažiau pagrįsti spėjimai. Kita vertus, pabrėžiama, jog Luko pasakojimas labai tiksliai atitinka turimus duomenis apie romėnų vykdytus surašymus ir apskritai šis evangelistas labai preciziškai perteikia romėnų imperijos tikrovę. Koją kiša tik ta „Kvirino“ problema. Bet galbūt tas Luko sakinyms mums atrodo toks „problemiškas“ todėl, kad per mažai turime istorinių duomenų apie tą laikotarpį. Todėl nuomonės, nors ir galimos kaip spėjimo, kad Lukas čia kažkokiais sumetimais chronologiškai manipuliuoja ar nori perteikti vien teologinę žinią, neturinčią istorinio pagrindo, nevalia piršti kaip galutinio mokslo žodžio, nes tokia pozicija dažniausia paremta tik išankstiniu nusistatymu.

Tačiau dar lieka daug diskusijų tebekelianti surašymo datos problema.

Judėjos gyventojų surašymas

Turint prieš akis Tertulijono ištarą apie Judėjos gyventojų surašymą Saturninui valdant Siriją, o Luko sakinį, kur minimas Kvirinas, suprantant taip, kad toks pirmas surašymas įvyko pirma negu Kvirinas valdė Siriją, vadinamoji „Kvirino“ problema savaime elegantiškai išsprendžia. Nėgana to, dėl minėtos Tertulijono ištaros toks vertimo variantas siūlomi tiesiog savaime. Tačiau ar toks surašymas anuomet galėjo apimti ir Erodo Didžiojo karalystę?

Keli žodžiai apie surašymus

Augusto laikų Romos imperijoje gyventojų surašymai (*census*) būdavo dvejopi – Romos piliečių ir provincijų gyventojų. Pastarieji paprastai rengti įsteigus naujas provincijas. Toks provincijos gyventojų surašymas ir buvo atliktas Judėjoje 6 m. po Kr., nušalinus Archelają ir Judėją prijungus prie Sirijos, kurią tuo metu valdė Kvirinas. Gyventojų surašymais, be kita ko, siekta surinkti duomenų, būtinų apmokestinimui. Romos imperijoje tuo laikotarpiu egzistavo galvos mokesčiai ir žemės mokesčiai. Iš Sirijos paliudyta, kad galvos mokesčiai mokėdavo vyrai nuo 14-ųjų iki 65-ųjų gyvenimo metų, moterys – nuo 12-ųjų iki 65-ųjų. Jau vien todėl visa šeima turėdavo pasirodyti surašinėtojams, kad šie galėtų nustatyti, kam privalu mokėti mokesčius. Tai būdavo daroma toje vietoje, kur asmenys turėdavo žemės, kad kartu būtų galima nustatyti ir žemės mokesčių. Po tokio pirmojo surašymo kiti būdavo organizuojami pagal poreikį ir skirtingu laiku įvairiose provincijose. Egipte gyventojus reguliariai surašinėdavo kas 14 metų.

Srityse, kur surašymas būdavo atliekamas pirmą kartą, procesas galėdavo užtrukti ne vienus metus. Pirmą reikėdavo surašyti visą nekilnojamąjį turtą ir jo savininkus. Tas etapas vadintas *apographe*. Paskui tas nekilnojamasis turtas būdavo apmokestinamas (*apotimesis*). Todėl vadinamajam *census* reikėdavo laiko: štai Egipte jis truko kelerius metus, Galijoje – keturiasdešimt metų.

Visuotinis surašymas

Jei laikomės pozicijos, kad Judėjos gyventojų surašymas vyko valdant Erodiui Didžiajam, kaip liudija evangelistai, tai, savaime suprantama, tas surašymas negalėjo būti vadinamasis provincijos gyventojų surašymas. Bet tada koks? Nuorodą pakiša jau pats Lukas: „Anomis dienomis išėjo cėsoriaus Augusto įsakymas surašyti visus valstybės gyventojus“ (2, 1). Ir tikrai, iš vieno Ankaroje 1555 m. atrasto antikinio lotyniško įrašo, kuriame vardijami Augusto nuveikti darbai, paaiškėja, kad surašyti imperijos piliečius Augustas buvo liepęs tris kartus – 28 m. pr. Kr., 8 m. pr. Kr. ir 14 m. po Kr. Iš nurodytų datų tinkamiausi mūsų atveju yra, žinoma, 8-ieji metai pr. Kr.

Pagrindinė prieštara

O pagrindinė keliamą prieštara yra štai tokia: *visuotinis surašymas Erodo Didžiojo karalystės apimti negalėjo, nes ji nebuvo imperijos dalis*. Paprastai dar priduriama, kad Juozapas Flavijus aprašydamas Erodo Didžiojo paskutinius valdymo metus nė žodeliu neužsimena buvus kokį nors surašymą.

Čia Hesemannas atkreipia dėmesį, jog pirmiausia nevalia užmiršti, kad, anot Tacito, Augustas rūpestingai vedęs apskaitą („visa tai savo ranka buvo surašęs“), „kiek laivynų, karalysčių, provincijų, surenkamų mokesčių ir duoklių, kiek būtinų išlaidų ir kiek išdalijama dovanų“ („Analai“ I, 11). Jo aistringas domėjimasis vasalinių karalysčių turtais beveik neleidžia abejoti, jog tas turtas Judėjoje jau buvo surašytas seniai iki 6 m. po Kr. Pasak Hesemanno, skaičių iš Judėjos Augustas turėjo pareikalauti vėliausiai po Romos piliečių surašymo 8 m. pr. Kr.

Mat Erodo karalystė buvo ne savarankiška, bet Romos griežtai kontroliuojama vasalinė valstybėlė, privalanti mokėti mokesčius imperijai. Nors ir ne Romos provincija, bet vienaip ar kitaip Romos imperijai priklausanti. O ir Erodas už valdžią ir savo padėtį turėjo būti dėkingas romėnams ir visiškai nuo jų priklausė. Tai rodo kad ir tai, kad be Romos leidimo jis negalėjo su niekuo kariauti. Po žaibiškos karinės kampanijos prieš kaimynus nabatėjus 8 m. pr. Kr., kai nebuvo at-

siklausta imperatoriaus Augusto, šis Judėjos karaliui pareiškė, „jog ligi šiol elgėsi su juo kaip su draugu, o dabar traktuos jį kaip pavaldinį“. Augustas kišdavosi į Erodo šeimos reikalus, o po jo mirties iškart pasiuntė imperatoriško turto prokuratorių Sabiną į Judėją prižiūrėti Erodo turto. Vasalinio karaliaus testamentas imperatoriui irgi tebuvo tuščias garsas.

Tikra tiesa, Juozapas Flavijus jokio tokio surašymo Judėjoje nemini, tačiau, pasak Hesemanno, nutylėti tai jis galėjo propagandiniais sumetimais.

Liudijimai surašymo Erodo Didžiojo karalystėje naudai

Tiesioginis, sunkiai išjudinamas liudijimas yra jau minėta Tertulijono ištara, kad, pasitikrinęs Romos archyve, jis nustatė, jog Judėjos gyventojų surašymas atliktas Siriją valdant Saturninui (apie 7–5 pr. Kr.).

Netiesioginiai liudijimai:

a) Juozapas Flavijus mini priesaiką: visa žydų tauta apie 7–5 m. pr. Kr. turėjo prisiekti ištikimybę „imperatoriumi ir jo karaliui“. 6000 fariziejų viešai atsisakė prisiekti ir neteko gyvybių. Hesemannas, ir ne tik jis, tą priesaiką sieja su gyventojų surašymu. Prisidengdamas ja Erodas galėjęs kartu atlikti ir gyventojų bei jų turto surašymą. Mat Erodas Didysis, ypač žiauriai siautėjęs paskutiniaisiais savo gyvenimo metais, nes paniškai baiminosi galinčio paveržti iš jo sostą konkurento, negalėjo savęs galutinai nesukompromituodamas įsakyti tautai išitraukti į imperijos mokesčių mokėtojų sąrašus.

Kai kurių mokslininkų teigimu, galimas daiktas, kad Erodas surašymą atliko savo administracijos pajėgomis ir apskritai buvo perėmęs romėnų apmokestinimo metodiką bei procedūras. Tada tai paaiškintų, kodėl Luko aprašymas taip tiksliai atitinka romėnų surašymams būdingą „formuliarą“. Daug antikos tyrinėtojų patvirtina, kad Lukas puikiai išmanė romėnų mokesčių administravimo sistemą.

b) Surašymo galimybę Erodo Didžiojo karalystėje rodo analoginiai atvejai. Panašus surašymas atliktas mieste valstybėje Apamėjoje, Sirijoje. Ši valstybėlė, kaip ir Judėja, oficialiai buvo autonomiška, bet, nepaisant to, surašymas joje buvo atliktas (valdant Kvirinui). Romėnų apmokestinimo sistemai priklausė ir kaimyninė nabatėjų Petros karalystė. Paliudyta, kad 6 m. pr. Kr. ten darbo ėmėsi kažkoks Fabatas, Juozapo Flavijaus nedviprasmiškai vadinamas *dioketes*, Romos mokesčių pareigūnu. Įdomu, kad Petros karalystei romėnai buvo suteikę teisę kaldinti sidabrinės monetos, o Erodo teko tenkintis tik varinėmis monetomis.

c) Pagaliau Erodo Didžiajam mirus, Augustas samariečius atleido nuo dalies mokesčių. Tai rodo, kad Augustas jau 4 m. pr. Kr. turėjo disponuoti duomenimis apie mokesčius.

Turint visa tai prieš akis, net nesiremiant Luku, visiškai pagrįsta manyti, kad toks romėniškasis surašymas įvykdytas Palestinoje 7–5 m. pr. Kr.

Kodėl Juozapui reikėjo keliauti į Betliejų?

Juozapas į Betliejų keliavo tik todėl, kad ten turėjo žemės. Galbūt ta žemė neturėjo didelės komercinės vertės, bet jam buvo brangi kaip protėvių paveldas. Jei Betliejuje besidarbuojantys surašinėtojai tą sklypą įtrauktų į sąrašą, o jo savininkas ar dalinis savininkas asmeniškai neprisistatytų pareikšti savo teisių, jis rizikuotų tos žemės netekti.

Bet kodėl Juozapą turėjo lydėti Marija?

Jamesas Kieferis pastebi: jei surašymas vyko pagal Egipto taisykles, Marija privalėjo vykti bet kuriuo atveju, o jeigu ne, ji galėjo likti ir namie. Bet jeigu Betliejuje Marija būtų turėjusi žemės ir norėjusi, kad jos nekonefiskuotų, tada ji būtų privalėjusi vykti į Betliejų. Turint galvoje, kad Nazarete buvo įsikūrę Dovydo palikūnys, visiškai galimas daiktas, kad ir Marija Betliejaus apylinkėse buvo paveldėjusi žemės.

Dar vienas kartais pasigirstantis klausimas: kodėl Marija ir Juozapas apsisusto „tvartelyje“, o ne kur nors padoriau? Hesemanno manymu, tikrai ne dėl viešbučių stygiaus. Ten tikrai buvo karavansarajus (*pandocheion*), tačiau jame visi svečiai apsistodavo vienoje bendroje patalpoje. Juozapui niekada nebūtų kilusi mintis leisti Marijai ten gimdyti. Beje, Lukas pavartoja kitą graikišką žodį – *katalyma*. Tai šeimnininko svečiams suteikiama patalpa. Marija ir Juozapas tikriausiai kaime turėjo giminaičių. Tačiau pas juos atskirų svečių kambarių nebuvo, svečiai su namo gyventojais miegodavo vienoje didelėje patalpoje. O štai ola, kur laikomi galvijai, galbūt net savame sklype, kuriam laikui teikė apsaugos ir intymumo.

Be išankstinio nusistatymo apžvelgus istorinius duomenis, pateikiamas interpretacijas ir svarstomas galimybės, visiškai nesuprantama, kodėl gi Luko pasakojimas negalėtų tiksliai atspindėti istorinės tikrovės paskutiniaisiais Erodo Didžiojo valdymo metais. Bet ar tą patį įmanoma pasakyti apie Mato pasakojimą apie trijų išminčių apsilankymą Betliejuje?

Trys išminčiai

Mato pasakojimą apie trijų išminčių apsilankymą Be-

tliejuje (Mt 2, 1–12) kaip joki kitą linkstama nurašyti kaip legendą ir pramanus. Bet ar išties čia su istorišku mu taip jau viskas beviltiška?

Mato pasakojimas prasideda žodžiais: „Jėzui gimus Judėjos Betliejuje karaliaus Erodo dienomis, štai atkeliavo į Jeruzalę išminčiai iš Rytų šalies ir klausinėjo: *Kur yra gimusis Žydų karalius? Mes matėme užtekant jo žvaigždę ir atvykome jo pagarbinti.*“

Kas tie Rytų išminčiai?

Hesemannas primena, kad graikiškajame originale parašyta *magoi apo anatalon* – „magai iš Rytų“. Antikinių Romos katakombų tapyboje jų skaičius svyruoja nuo dviejų iki keturių, ankstyvojoje krikščionių ikonografijoje jie paprastai vaizduojami su „frygų kepurėmis“, klasiškiniu medų ir persų galvos apdangalu. Kad jų būta trijų, pirmas įvardijo Origenas (185–253), o vardai Kasparas, Melchioras, Baltazaras pirmą kartą paliudyti VI a.

Tai kas gi buvo tie magai? Pasak Hesemanno, Vakarai apie magus pirmąkart sužinoję per Herodoto raštus. Tai buvusi medų gentis, šioje Vakarų Irano tautoje sudariusi kunigų luomą, panašiai kaip levitai Izraelyje. Sostinė – Ektabana. Pasak Herodoto, Ektabaną juosė septynios sienos, atitikusios Saulę, Mėnulį ir penkias anuomet žinomas planetas. Jau vien tai rodo didelę astronomijos ir žvaigždžių reikšmę medų kultūroje. Antikiniame pasaulyje magai garsėjo astronomijos ir astrologijos, aritmetikos, muzikos ir kitų tuometinių mokslų išmanymu. Remiantis anuometiniais standartais, jie buvo išsilavinę, mokslingi vyrai.

Apie 600 m. pr. Kr. baktrų karaliaus Vištaspos dvare pasirodė pranašas, vadinantis save Zaratustra. Dviem magams liepta jį išbandyti. Jiedu įsitikino, kad jo išmintis toli pranoksta jų pačių. Magų patariamasis karalius perėmė naująjį tikėjimą. Zaratustra mokė, kad žemė, nors ir sukurta Dievo, yra gėrio ir blogio mūšio laukas. Galiausiai nugalės gėris, gims Saošyantas, išgelbėtojas, kuris sunaikins blogį ir atneš naują, amžiną pasaulį. Tada prisikels ir mirusieji. Pasak Hesemanno, įkandin Zaratustros nusekė dauguma magų. Achemenidų imperijoje magai vaidino didelį vaidmenį, vėliau jie taip pat veikė helenistinėse valstybėse, Romoje.

Toliau Hesemannas atkreipia dėmesį į ankstyvus zaratustrizmo ir judaizmo ryšius. Jau asirai dalį deportuotų Šiaurės Izraelio karalystės gyventojų apgyvendino medų miestuose. Medo Darijaus, 539 m. perėmusio Babilonijos karalystę, dvarui priklausė pranašas Danielius. Ahasvero (485–465 pr. Kr.) žmona, karalienė Estera, Ektabanijoje įsteigė žydų koloniją. Turbūt neatsitiktinai ir

į Savaičių šventę Jeruzalėje atkeliavo partų, medų ir elamitų (Apd 2, 9). Greičiausiai jie buvo susipažinę ir su vieni kitų religinėmis idėjomis bei lūkesčiais.

„Žvaigždės“ problema

Magai aistringai stebėdavo dangų ir buvo užsiėmę astrologija trokšdami pažinti dievų valią ir numatyti būsimojus įvykius. Koksai dangaus reiškinys būtų galėjęs juos taip sudominti, kad jie leistųsi tolimon kelionėn į Judėją?

Hesemannas apžvelgia mėginimus į tai atsakyti. Spėjimas, jog tai galėjusi būti Halėjaus kometa, atmestinas, nes ta kometa anuomet matėsi nuo 12 m. pr. Kr. spalio iki 11 m. pr. Kr. vasario mėnesio – per anksti, kad sutaptų su spėjamu Jėzaus gimimo laiku.

XII ir XV a. žydų mokslininkai Jupiterio ir Saturno konjunkciją Žuvų ženkle interpretavo kaip Mesijo gimimą pranašaujantį ženklą. 1603 m. tokią konjunkciją savo akimis stebėjo astronomas Johannesas Kepleris. Po metų danguje kurį laiką švytėjo supernova. Kepleris manė, jog abu reiškiniai sieja priežastinis ryšys. Apskaičiavęs, kad 7 m. pr. Kr. Jupiterio ir Saturno konjunkcija įvyko tris kartus, spėjo, jog ir anuomet, kaip ir jo laikais, netrukus po to buvo išžibėbusi ryški žvaigždė – supernova. Iš tikrųjų tarp tų dviejų reiškinų jokio priežastinio ryšio tikrai nėra. Todėl Keplerio samprotavimas apie supernovą Jėzaus gimimo laiku, nepaliudytas kitų šaltinių, neįtikina.

Prie Keplerio apskaičiavimų 1965 m. grįžo Vienos astronomas Konradinas Ferraris d’Occhieppo. Betliejaus žvaigždę jis paaiškino kaip Jupiterio ir Saturno konjunkciją Žuvų ženkle. Jupiterį labai tapatino su dangaus dievu Ahura Mazda, Saturną laikė žydų tautos, ypač gerbusios Saturno dieną, šeštadienį, planeta. 1925 m. archeologų Borsipoje atrasti dantiraščiai iš tiesų patvirtino, kad Babilono astronomai tokią konjunkciją stebėję. Pasak d’Occhieppo, magai rėmėsi planetų pora, vis tamsesniame vakaro danguje regėta 7 m. pr. Kr. rugsėjo 15 d. Tada jie ir iškeliavo. Po aštuonių savaičių pasiekė Jeruzalę, kur išgirdo pranašystę apie Betliejuje gimiantį žydų karalių. Keliaujantiems iš Jeruzalės į Betliejų, esantį už 10 kilometrų į pietus, magams 7 m. pr. Kr. lapkričio 9-ąją planetos turėjo būti tiesiai prieš akis. Negana to, kaip tik tada pasitaikė Zodiako šviesa vadinamas reiškinys, kai platus kūgio pavidalo šviesos pluoštas nukrypsta žemyn. Tas pluoštas aiškiai rodė į Betliejų.

Tačiau Hesemannas kelia klausimą: ar paprasta Jupiterio ir Saturno konjunkcija, pasitaikanti kas kelis dešimtmečius, galėjo magus paskatinti padaryti išvadą apie jų laukiamo Mesijo gimimą ir dėl to susiruošti į kelią?

Autorius čia atkreipia dėmesį į 1999 m. Prinštono universiteto išleista garsaus britų astronomo Marko Kidgerio studiją *The Star of Bethlehem*, kur išdėstyta truputį kitokia hipotezė.

Kidgeris patvirtino, kad 7 m. pr. Kr. triskart įvyko Jupiterio ir Saturno konjunkcija. Kokią išvadą iš to galėjo pasidaryti magai? Kad Judėjoje gimė naujas, didis karalius. Bet tai nebūtų davę pagrindo leisti į ilgą varginančią kelionę gimusio karaliaus pagarbinti. Tačiau 6 m. pr. Kr. vėl triskart pasikartoję dar viena konjunkcija – šįkart Jupiterio, Saturno ir Marso Žuvų ženkle. Marsas žymėjo reikšmingą pervartą, Žuvų ženklas – naujo astrologinio pavasario, t. y. naujo amžiaus, pradžią. Magus tai turėjo priversti suklusti. Danguje ta konjunkcija išpūdingai neatrodė, tačiau 5 m. pr. Kr. vasario 20-ąją dangaus skliaute išsidėstė jaunas Mėnulis ir Jupiteris vienoje pusėje, o Saturnas ir Marsas – kitoje. Magai tokį reiškinį turėjo interpretuoti taip: didis karalius (Jupiteris) gims Judėjoje (Saturnas) ir jis jau auga (Mėnulio jaunatis), jis nugalės blogį (Marsas) ir pradės naują amžių (Žuvų ženklas). Magai tikrai turėjo gerai žinoti žydų mesijinius lūkesčius, atitinkančius jų puoselėjamus lūkesčius dėl Saošyanto pasirodymo. Jau vien dėl to įmanoma, jog magai skaitėsi su galimybe, kad jų Mesijas gimsiąs Izraelyje.

Ir štai netikėtai, Saulei stovint Žuvų ženkle, įsižiebė nauja ryški žvaigždė. Iš kinų ir korėjiečių šaltinių (kinų knygos *Ch'ien-han-shu* ir korėjiečių kronikos *Samguk Sagi*) Kidgeris išskaitė, kad nuo 5 m. pr. Kr. kovo vidurio iki gegužės pabaigos netoli žvaigždės *Theta Aquilae* septyniiasdešimt šešias dienas žėrėjo supernova. Tai atitinka „Betliejaus žvaigždės“ apibūdinimą, magų pateiktą Protoevangelijoje: „Mes matėme galingą žvaigždę, sušvitusią tarp kitų žvaigždžių ir nustelbusią jų šviesą.“ Pasak Kidgerio, magai iškeliavo kaip tik po šio, ketvirtito, dangaus reiškinių. Septyniiasdešimt šešių dienų, per kurias švytėjo supernova, visiškai pakako Jeruzalei pasiekti, nors niekas nežino, iš kur tiksliai jie iškeliavo.

Pagal dangaus mechaniką žvaigždė, iš pradžių matoma rytuose, kas savaitę danguje patekės pusvalandžiu anksčiau ir po dviejų mėnesių bus tiksliai pietuose. Magams, kurie su aušra iškeliavo iš Jeruzalės į Betliejų pietų kryptimi, žvaigždė turėjo būti tiesiai priešais akis.

Pasak Hesemanno, nežinia, kokio amžiaus Jėzus buvo magų apsilankymo metu. Bet būtų labai patrauklu manyti, kad Jėzus gimė 5 m. pr. Kr. kovo pradžioje įsižiebus supernovai. Tokiai hipotezei niekas neprieštarauja. Surašymai visada vykdavo žiemą, kai žemdirbiams būdavo nedaug darbo. Kadangi visoje Judėjoje nuo adaro 15-osios (tais metais vasario 24-osios) iš visų vyriškosios lyties žydų būdavo renkamas šventyklos mokestis, gali-

mas daiktas, kad Erodas surašymą irgi paskyrė panašiu laiku. Piemenys ir avių kaimenės lauke taip pat rodo žiemos pabaigą. Jos išgenamos kovo mėnesį. Vasario pabaigoje Betliejuje dygsta žolė. Šiuo laiku didesnės avių bandos kalvose ir kloniuose tarp kaimo ir dykumos jau galėjo surasti maisto. Naktys, tiesa, dar šaltos, bet prieglobstį naktį šiose apylinkėse galima susirasti olose. Taigi Luko pasakojimo fonas labai tinka Jėzaus gimimui šiuo laikotarpiu. Šventykloje Jėzus tada būtų paaugęs balandžio pabaigoje. Artėjanti Savaičių šventė (tais metais gegužės 12–13 d.) dar galėjo užlaikyti Juozapą ir Mariją Betliejuje. Kaip tik tada netikėtai pasirodė išminčiai.

Pripažinkime: tai tikrai visiškai įtikima hipotetinė rekonstrukcija, puikiai paaiškinanti motyvą, galėjusį paskatinti magus apsilankyti Betliejuje. Ir neabejotinai daug patrauklesnė už nuomonę, jog Mato evangelijos autorius čia sukūręs istorinio pagrindo neturintį literatūrinį kūrinėlį norėdamas perteikti teologinę žinią. Teologinė žinia, žinoma, perteikiama, tačiau iš to neišplaukia, kad pasakojamų įvykių nebūta.

Bet lieka dar viena abejonių istoriškumu kelianti istorija iš pasakojimų apie Jėzaus vaikystę ciklo – istorija apie Betliejuje išžudytus kūdikius.

Berniukų žudynės Betliejuje

Mato pasakojimui apie Erodo įsakymu Betliejuje išžudytus kūdikius reiškiamos iš esmės tokios pačios prieštaros kaip ir kitiems Kalėdų ciklo pasakojimams: Matas rašęs teologiją, ne istoriją, jo pasakojimai nesiremia tiesioginiais liudytojais ir pan. Michaelas E. Giesleris, aptardamas Raymondo Browno veikalą „Mesijo gimimas“ (*Birth of the Messiah*), taikliai pastebi, jog tokio požiūrio įrodyti neįmanoma, mat kiekvienai ištarai, neigiančiai istoriškumą, galima priešpriešinti kitą, istoriškumą patvirtinančią ištarą. „Pavyzdžiui, tai, kad tiktai Matas kalba apie nekaltų kūdikių išžudymą Betliejuje, duoda dingstį jam [Raymondui Brownui] abejoti pasakojimo autentiškumu, bet mūsų žinios apie karaliaus Erodo charakterį kalba to fakto naudai.“

Ir iš tiesų, ypač paskutiniaisiais savo gyvenimo metais Erodas Didysis paranojiškai sergėjo savo valdžią ir išsiskyrė ypatingu žiaurumu. Prisiminkime kelis tūkstančius fariziejų, išžudytų dėl to, kad atsisakė duoti priesaiką Romos imperatoriui. Kaip tik tuo laikotarpiu, įtardamas sąmokslu, jis nužudė savo abu sūnus ir Hasmonėjų princesę Mariamnę. Dabar įsivaizduokime Betliejų, į kurį dėl surašymo suplūdo žmonių, priklausiusių Dovydo klanui. Kiekvienas iš tų asmenų jo valdinių akimis galėjo reikšti pagrįstesnes pretenzijas į sostą negu

jis. Plačiai tikėta, jog mesijas, kuris pasiskelbs Izraelio karaliumi ir išvargs romėnus, bus Dovydo palikuonis. Ir štai dabar pasirodo tie magai.

Hesemannas atkreipia dėmesį, kad Mato pateikti chronologiniai duomenys gerai dera su Kidgerio rekonstruota dangaus reiškinių seka. Magai nežinojo, kada tiksliai gimė kūdikis. Bet Erodiui galėjo pasakyti, kada jie stebėjo pirmą konsteliaciją, skelbiančią apie jo gimimą – Jupiteris ir Saturnas Žuvų ženkle pirmąkart susitiko 7 m. pr. Kr. gegužės pradžioje. 5 m. pr. Kr. gegužės pradžioje supernova atvedė juos į Jeruzalę.

Hesemannas taip pat mini vienuolės piligrimės Egerijos 383 metų pranešimą, kad Betliejaus Nekaltųjų Vaikelių šventė iš pradžių švęsta gegužės 18-ąją. Ta pati diena nurodyta ir senajame armėnų švenčių kalendoriuje. Hesemannas klausia: o galbūt ši data atspindi istorinę atmintį, gal Erodas tikrai gegužės 18-ąją įsakė išžudyti visus Betliejaus berniukus, gimusius nuo 7 m. pr. Kr. gegužės pradžios – Saturno ir Jupiterio konjunkcijos, t. y. dvejų metų ir jaunesnius. Tai puikiai atitiktų jo iš magų sužinotą laiką.

Bet tą įvykį mini tik Matas. Kai kas tikina, kad tokios skerdynės būtų turėjusios tikrai patraukti amžininkų dėmesį ir surasti atgarsį istoriniuose šaltiniuose. Archeologinių kasinėjimų rezultatai rodo, kad Jėzaus laikais Betliejuje gyveno nuo 300 iki 1000 žmonių. Jei Erodas tikrai būtų liepęs išžudyti visus dvejų metų ir jaunesnius berniukus, jų būtų buvę nuo 10 iki 20, daugių daugiausia 30. Tokios žudynės būtų buvęs tik nereikšmingas, į akis nekreipiantis incidentas visais atžvilgiais daug labiau sukrečiančių kruvinų Erodo žiaurysčių kontekste paskutiniaisiais jo gyvenimo metais.

Hesemannas (kaip ir kai kurie kiti mokslininkai) atkreipia dėmesį, jog visiškai įmanoma, kad apie Betliejaus berniukų žudynes vis dėlto dar viename šaltinyje užsimenama. Tai I a. po Kr. atsiradęs žydų apokrifinis raštas „Mozės paėmimas į dangų“. Jame mirštantis Mozė pranašaudamas atskleidžia Jozuei Izraelio istoriją iki Erodo sūnų laikotarpio. Kai kurie tyrėjai jame įžvelgia Betliejaus skerdynių lyginimą su faraono įsakymu išžudyti visus naujagimius berniukus Biblijoje (Iš 1, 22): „Paskui valdė žiaurus karalius, kilęs ne iš kunigiškos giminės, padūkęs ir bedievis žmogus. Jis žudė senus ir jaunus, ir visi šalies gyventojai jo baisiai bijojo. Jis siautėjo tarp jų kruvinais įsakymais, kaip daryta Egipte.“

Visiškai parašėte dar galima paklausti: o kodėl Lukas nė žodeliu neužsimena nei apie išminčius, nei apie žudynes Betliejuje?

Reikia neužmiršti, kad Lukas savo evangeliją skiria „garbingajam Teofilui“, kai kurių mokslininkų nuomone, aukštą vietą užimančiam romėnų pareigūnui. Magai, žinia, veikiausiai buvo atvykę iš partų imperijos. Tarp romėnų ir partų ne vieną šimtmetį vyravo trintis, dažnai virsdavusi kariniais veiksmais. Kaip tik Nerono valdymo laikotarpiu santykiai vėl buvo paaštrėję partams į Armėnijos sostą pasodinus sau palankų valdovą. Lukas negalėjo nežinoti imperijos politikos ir, galimas daiktas, atsisakė užsiminti apie visas su magais susijusias istorijas todėl, kad nesukeltų papildomo pavojaus krikščionims. Pasak Jameso Kieferio, „pasakojimas apie magus būtų suprstas taip, kad, kai jis [Jėzus] gimė, partų grupė pripažino jo pretenziją į žydų karaliaus sostą ir parėmė ją priešingai Erodo, proromėniško karaliaus, atžvilgiu. Krikščionims nebūtų išėję į naudą užsitraukti įtarimus, kad jie priklauso Žydų nacionaliniam išsivadavimo frontui.“ Šitai taip pat galėtų paaiškinti, kodėl Luko evangelijoje Šventoji Šeima gimus Jėzui iškart grįžta tiesiai į Nazaretą.

O kodėl tai nutyli Juozapas Flavijus, taip stengęsis suminėti visas Erodo Didžiojo piktadarybes? Pasak Jameso Kieferio, tam jis galėjo turėti, be kitų, ir visiškai asmeninį motyvą: Juozapas buvo kilęs iš Hasmonėjų, arba Makabiejų, šeimos. Hasmonėjai buvo kunigiškoji šeima, vadovavusi žydų kovoms už nepriklausomybę helenistinės epochos laikais. Žydams iškovojus laisvę, jie ėmė valdyti valstybę kaip karaliai kunigai, nuvildami daugybę pamaldžių žydų, puoselėjusių įsitikinimą, kad Dievo valia vyriausieji kunigai gali būti tik Zadoko, o karaliai – Dovydo palikuonys. Taigi Juozapas grynai asmeniniais sumetimais galėjo būti linkęs kuo mažiau užsiminti apie Dovydo giminės narius.

Pagaliau tas pats Jamesas Kieferis atkreipia dėmesį, jog menininkai dažnai vaizdavo kūdikėlį Jėzų piramidžių fone. Iš tikrųjų Šventajai Šeimai nebūtų reikėję keliauti taip toli. Dabartinis Gazos ruožas anuomet priklausė Egiptui nuo to laiko, kai Antonijus tą teritoriją kaip vestuvių dovaną padovanojo Kleopatrai. Kad ištruktų iš Erodo jurisdikcijos, Juozapui su Marija ir Jėzumi iš Betliejaus tebtų reikėję nukeliauti 56 kilometrus.

Nazaretas

Kartais dar pasitaiko tvirtinimų esą evangelistai išgalvoję, kad Jėzus kilęs iš Dovydo giminės, taip tik trokšdami perteikti ir pagrįsti savo įsitikinimą, jog Jėzus esąs Mesijas. Kitaip tariant, Jėzaus kilmė iš Dovydo palikuonių esanti tik teologinė ištara, neturinti jokio istorinio pagrindo. Šiuo požiūriu įdomi gali būti Hesemannas pateikiama informacija apie Nazaretą.

Nazaretas neminimas nė viename I a. žydų šaltinyje. Tačiau įrodymų nebuvimas nėra nebuvimo įrodymas. Archeologiniai kasinėjimai parodė, kad Nazaretas jau I a. pr. Kr. buvo apgyvendintas kaimas. Evangelistai Nazaretą vadino „miestu“ ne norėdami išpūsti Atpirkėjo giminės reikšmę, bet todėl, kad hebrajų kalboje tebuvo vienas žodis savarankiškai – didelei ir mažai – bendruomenei išreikšti – *ir*. Tad jau graikiškajame Biblijos vertime Septuagintoje tas žodis visur buvo perteiktas kaip polis („miestas“). Nazaretas – nedidelė, tačiau autonomiška gyvenvietė, žydų supratimu, visiškai pagrįstai galėjo būti vadinamas „miestu“.

Po Izraelio padalijimo Galilėjos teritorija priklausė Izraelio Šiaurės karalystei, kuri 732 m. pr. Kr. buvo užkariauta asirų ir tapo Asirijos provincija. Gyventojus iškeldino. Keramikos radiniai iš asirų ir vėlesnio persų laikotarpio liudija, kad kraštas, net derlingas ruožas prie Genezareto ežero, buvo retai apgyvendintas, žydai sudarė mažumą. Mirus Persiją užkariavusiam Aleksandriui Didžiajam, jo generolai pasidalijo imperiją: Galilėja iš pradžių atiteko Ptolemajui, valdžiusiam iš Egipto. Maždaug po šimtmečio teritoriją iki Egipto sienos užkariavo Siriją valdę generolo Seleuko palikuonys. Seleukidų karalius Antiochas IV (175–163 m. pr. Kr.) savo engimu ir religiją žeidžiančiais veiksmais sukurstė žydų sukilimą. Po ilgo karo Judėja 142 m. pr. Kr. išsikovojo nacionalinę autonomiją. Karaliaus ir vyriausiojo kunigo postai atiteko sukilimui vadovavusiems Hasmonėjams. 104–103 m. pr. Kr. Hirkanas ir Aleksandras Janajus prisijungė Galilėją ir pradėjo judaizacijos programą. Gyventojams buvo iškelta alternatyva – apsipjaustyti arba išsikraustyti iš krašto. Naujosiose srityse taip pat būdavo apgyvendinamos šeimos iš pietų ir iš Persijos grįžtantys tremtiniai.

Kaip tik tuo laikotarpiu Galilėjos kalnyne ir aplink Genezareto ežerą atsirado naujų miestų ir kaimų, tarp jų ir Nazaretas. Juose paprastai gyvendavo koks nors vienas, tačiau plačiai išsišakojęs šeimos klanas. Autorius kartu su kitais tyrinėtojais pabrėžia, kad Nazareto (*Nazara*) pavadinimas gali daug pasakyti apie jo gyventojus. Pavadinimą galima kildinti iš *nezer* („atžala“). Iz 11, 1 parašyta: „Iš Išajo kelmo išaugs atžala, iš jo šaknies pražys pumpuras.“ Kadangi Išajas buvo karaliaus Dovydo tėvas, pranašystė galėjo būti aiškina, kad ir Mesijas bus „atžala“ iš Dovydo namų. Ar kaimo pavadinimas Nazara kartais nerodo, jog čia gyveno Dovydo palikuonių klanas? Ar Nazareto steigėjai kartais nebuvo kilę iš žydų aristokratų, VI a. pr. Kr. ištremtų į Babiloną ir tik dabar grįžusių į tėvynę? Dinastijos palikuonys galėjo būti sąmoningai apgyvendinti toli nuo Jeruzalės, kad nekeltų grėsmės dabar į valdžią atėjusiai kitai dinastijai.

Įdomu, anot Hesemanno, tai, kad ankstyvasis krikščionių rašytojas Julijus Afrikietis (170–240), pats kilęs iš Palestinos, mini, jog dar jo laikais Jėzaus kraujo giminaičiai gyvenę greta vienas kito esančiuose Kochabos ir Nazareto kaimuose išdidžiai saugojo savo dovydišką genealogiją. Valdant imperatoriams Domicianui (81–96) ir Trajanui (97–117), Viešpaties giminaičiams du kartus teko stoti romėnų pareigūnų akivaizdon. Baimintasi, jog jie gali pareikšti pretenzijas į žydų karaliaus sostą ir sukelti dar vieną žydų sukilimą. Du iš jų prisiekė, jog tikrai ūkininkauja savo nedideliame 36 margų žemės sklypelyje, ir parodė pūslėtas rankas; tada buvo paleisti. Trečiasis, vyskupas Simeonas, vienas iš Jėzaus pusbrolių, buvo 107 m. nukryžiuotas dėl savo kilmės iš karaliaus Dovydo. Jis palaikytas pavojingu pretendentu į sostą. Tradicija apie čia gyvenančius Viešpaties giminaičius išsilaikė iki III a., kai per krikščionių persekiojimus 250 m. mirtimi buvo nubaustas kažkoks Kononas. Teisme jis pareiškė: „Esu kilęs iš Galilėjos Nazareto ir esu giminaitis Kristaus, kuriam tarnauju, kaip ir mano protėviai.“

Taigi visiškai galimas daiktas, kad Nazareto istorija prasidėjo I a. pr. Kr. pradžioje. Jo pirmieji gyventojai priklausė karaliaus Dovydo namams, bet buvo neturtingi. Šimtmečiais gyvendami Babilono tremtyje, nepaliovė gedėję pražuvusio Siono. Žinia, kad iškilo žydų karalystė, galėjo suvilioti juos grįžti į savo tėvynę. Ten jiems teko visų persikėlėlių dalia – jie nebuvo turtingi, be to, galėjo jausti naujos įsitvirtinusios dinastijos spaudimą. Galilėjos judaizacijos programa suteikė naujų galimybių. Kraštas tebebuvo retai apgyventas, žemė dalyta žydų naujakuriams. Ten jie bent galėjo ramiai gyventi laikydamiesi Toros, o jų trokštama Jeruzalė su šventykla buvo tik už trijų dienų kelio.

Pabaiga: kada sukurtos evangelijos?

Ką galima apie visa tai pasakyti? Akivaizdu, jog laikytis požiūrio, kad evangelijų pasakojimai apie Jėzaus vaikystę atspindi istorinę tikrovę, yra visiškai racionalu ir pagrįsta. Negana to, net jei paliudijimo šaltinis yra vien evangelijos, kol nebus įrodyta priešingai, laikytina, kad evangelistai nori savo skaitytojams papasakoti tikrus istorinius įvykius, o ne sekti teologines pasakas. Įtarinėti, kad taip nėra, žinoma, galima, bet, pasak Biblijos žinovo Klausio Bergerio, neigti pasakojimų istoriškumą remiantis vien įtarimu toli pranoksta mokslinę kompetenciją.

Istoriškumo naudai liudija ir vis gausėjantis būrys Naujojo Testamento tyrinėtojų, grįžtančių prie ankstyvesnio evangelijų datavimo. Tai svarbu, nes didina evangelijų istorinio patikimumo laipsnį. Jei evangelijos sukurtos gana anksti po Kristaus mirties, kai dar buvo tiesioginių

liudytojų, jų patikimumas tik didėja. Mat jei tiesioginiai liudytojai būtų matę kokių nors iškraipymų ar neatitikimų, jie tai būtų galėję demaskuoti kaip melą, ir tada evangelijos Bažnyčioje nebūtų galėjusios įsitvirtinti kaip pamatiniai raštai. Todėl užbaigiant mūsų apžvalgą galbūt bus įdomu susipažinti, kas apie tai sakoma minėtoje M. Hesemanno knygoje.

Pasak amerikiečių Naujojo Testamento tyrinėtojo Marko D. Robertso, dauguma Naujojo Testamento tyrinėtojų evangelijų atsiradimą datuoja neperžengdami šių chronologinių ribų:

Mato: 65–85 m. po Kr.

Morkaus: 60–75 m. po Kr.

Luko: 65–95 m. po Kr.

Jono: 75–100 m. po Kr.

Bet pastaruojų metu randasi mokslininkų, remiančių dar ankstyvesnio evangelijų atsiradimo hipotezę. Kaip tik tokio požiūrio laikosi ir pats Hesemannas.

Kada atsirado Morkaus evangelija?

Hesemannas primena ankstyviausią šaltinį, liudijantį Morkaus evangelijos atsiradimo laiką, – Hieropolio vyskupą Papiją (apie 60–140). Apie tai rašoma Ireniejaus Lioniečio perduotose citatose iš Papijo raštų. Papijas teigia, jog jau anksti stengėsi sužinoti apie Jėzų iš tiesioginių liudytojų. Jonas Efeze jam papasakojęs, kad, kai Petras pirmą kartą lankėsi Romoje, jam vertėjavo Morkus. Apaštalui išvykus, romiečiai jo paprašė viską, ką Petras pasakojo, užrašyti. Morkus tai, ką girdėjo iš Petro, užrašė tiksliai, bet ne pagal tikrąją seką. Pats Morkus nebuvo girdėjęs Jėzaus kalbant.

Petras Romoje pirmą kartą lankėsi 42–44 m. Vadinasi, Morkaus evangelija turėjo Romoje atsirasti netrukus po to, galbūt jau net 45 m. po Kr., tad praslinkus vos 15 metų nuo Jėzaus prisikėlimo. Hesemannas klausia, ar yra duomenų, paremiančių tokį datavimą?

1) Vieną Jėzaus pranašystę evangelistas susiejo su savo laiku: „Kai pamatysite sunaikinimo pabaisą stovint ten, kur jos neturi būti (skaitytojas teįsidėmi!), tuomet...“ (Mk 13, 14).

Pasak Hesemanno, ką Morkus turi galvoje, akivaizdu. Juozapas Flavijus praneša, kad 40-aisiais metais imperatorius Kaligula pasiuntė legatą Petronijų su kariuomene į Jeruzalę, kad šventykloje pastatytų jo statulą. Tai sukėlė sukilimą. Jau pati statula prieštaravo Dekalogo įsakymui nesigaminti atvaizdo, o vaizduojanti imperatorių dievu statula būtų išniekinusi šventyklą.

Tūkstančiai žydų patraukė prieš Petronijaus kariuomenę – geriau mirti, negu pakęsti tokią šventvagystę. Laimei, imperatorius mirė jo įsakymui pulti nespėjęs pasiekti kariuomenės. Po dvejų metų atvykusiam į Romą Petruui tas įvykis turėjo būti toks šviežias atminyje, kad jis tikriausiai pateikė jį kaip išsipildžiusios Jėzaus pranašystės pavyzdį. Kadangi 45 m. nuo jo tebuvo praėję penkeri metai, Morkus žinojo, kad jo skaitytojai supras užuominą.

2) Hesemannas atkreipia dėmesį į dar vieną užuominą Morkaus evangelijoje. Rašydamas apie Simoną Kirėnietį, vyrą, nešusį Jėzaus kryžių, Morkus priduria, kad jis yra Aleksandro ir Rufo tėvas (Mk 15, 21). Nuoroda tik tada prasminga, jei abu sūnūs buvo žinomi pirmajai bendruomenei. Juk niekas nepažįstamojo nepristato kaip tėvo dviejų dar mažiau žinomų sūnų. Ir iš tiesų Paulius Laiške romiečiams mini vieną Rufą, kurį vadina „išrinktuoju Viešpatyje“ (Rom 16, 13), sostinės bendruomenės, kuriai savo evangeliją adresavo Morkus, narį.

O dėl Aleksandro, tai archeologai 1941 m. Kidrono slėnyje atvėrė vieną kapą, kuriame atrado vienuolika osuarijų su užrašais. Visi buvo iš laikotarpio iki šventyklos sugriovimo 70 m. Ant vieno osuarijaus buvo du užrašai graikų ir hebrajų kalbomis: „Aleksandras Kirėnietis“ ir „Aleksandras, Simono sūnus“. Pasak Hesemanno, kad ir kaip keblu vardus ant osuarijų sieti su biblinėmis asmenybėmis, šiuo atveju viskas gana paprasta. Tiek daug žydų iš Kirėnijos, srities dabartinėje Libijoje, tuomet Jeruzalėje nebuvo. Kad būtų buvęs dar vienas Simonas iš Kirėnijos ir dar turėjęs sūnų, vardu Aleksandras, mažai tikėtina.

Simonas buvo piligrimas, atkeliavęs į Jeruzalę švęsti Paschos. Morkus rašo, kad jis kaip tik ėjo „iš lauko“. Tai nereiškia, kad jis ėjo namo padirbėjęs „lauke“. „Lauku“ vadintas piligrimų palapinių miestelis miesto vakaruose. Trumpiausias kelias į šventyklą ėjo kaip tik pro Efraimo vartus, priešais kuriuos buvo nukryžiuotas Jėzus. Jis veikiausiai su savimi vedėsi sūnus; nebuvo jokios priežasties juos palikti palapinėje. Susitikimas su Jėzumi Simoną ir abu berniukus tikriausiai paveikė. Jie liko Jeruzalėje ir vėliausiai per Sekmines prisijungė prie pirmosios bendruomenės. Tik taip galima paaiškinti, kodėl ateivio vardas apskritai pateko į evangelijas. Morkaus nuoroda prasminga tik tada, jei jis savo evangeliją rašė, kai abu dar buvo gyvi – Aleksandro atveju iki 70 m. pr. Kr.

3) Rimčiausią smūgį vėlyvajam datavimui gali suduoti vienas radinys. 1955 m. 7-ojoje oloje virš esenų vienuolyno rasta 19 senovinių rašto ritinių fragmentų ir indų, kuriuose ritiniai laikyti, šukių. Nuo kitų Kumrano radi-

nių šie skyrėsi dviem dalykais: a) tekstas buvo parašytas ant papiruso, o ne ant esenamams būdingų odinių ritinių; b) kalba buvo graikų, o ne hebrajų ar aramėjų.

Kadangi fragmentai buvo per menki, kad juos būtų galima priskirti kokiam nors žinomam tekstui, mokslininkai ilgą laiką nekreipė į juos jokio dėmesio. Tik 1972 m. ispanų papirusologas José O'Callaghanas paskelbė, kad tai krikščioniškųjų tekstų fragmentai. Keturis priskyrė Morkaus evangelijai, vieną Pirmajam laišku Timotiejui ir dar vieną Jokūbo laišku. Vėliau jo tezę plėtojo Carstenas Peteris Thiede. Specialistų pasaulyje kilo karšta diskusija, nesulaukusi patenkinamos pabaigos.

Pripažįstama, kad raidės ant papiruso parašytos stiliumi, būdingu laikotarpiui iki 50 m. Deja, gerai išskaitomų yra tik dešimt keturiose eilutėse. Ginčo esmė, kam priskirtinos raidės *enne*, – toponimui *Gennesaret* ar veiksmazodžiui *egennesen* („jam gimė“), t. y. Morkaus tekstui 6, 52–53 ar žydų protėvių genealoginiam raštui.

Šiuo metu žymūs mokslininkai linkę pritarti Callaghano/Thiedės pozicijai. Hesemannas cituoja garsią italų papirusologę Orsoliną Montevecchi, 1994 m. pareiškusią, jog 7Q5 tapatinimas su Mk 6, 52–53 nebekelia abejonių ir kad jau metas 7Q5 įtraukti į oficialų Naujojo Testamento papirusų sąrašą. 2006 m. tai kaip tik padarė žinomas Vienos teologas ir Biblijos tyrinėtojas Karlas Jarošas, fragmentą 7Q5 įtraukęs į savo katalogą *Neues Testament nach den ältesten griechischen Handschriften*. Jo verdiktas: „Hipotezė, kad 7Q5 yra Mk 6, 52–53, nepriklaisto paremta tvirtais argumentais... Kas to nepripažįsta, tas atkakliai laikosi išankstinės nuomonės.“ Jis pats fragmentą datuoja 40–54 m.

Pats Thiede spalvos pėdsakams identifikuoti buvo net pasitelkęs Izraelio policijos kriminalinių nusikaltimų tyrimų techniką. Gauti rezultatai jį visiškai patenkino.

Pasak Hesemanno, dabartiniuose debatuose Callaghano/Thiedės hipotezės priešininkai argumentuoja grynai ideologiškai: tai ne Morkaus evangelija, nes Morkaus evangelija atsirado vėliau, be to, esenai krikščionių raštais nesidomėjo. Tačiau, kaip pastebi Hesemannas, visi lyg susitarę nenori paaiškinti, kodėl esenamams reikėjo genealoginį raštą išversti į graikų kalbą ir, negana to, dar net užrašyti ant brangaus (nes importuoto), bet daug mažiau patvaraus papiruso. O atsakymas galėtų būti – sudužęs molinis indas, šalia kurio surastas 7Q5 fragmentas. Ant jo du kartus hebrajiška transkripcija užrašytas žodis „Roma“. Jei tai rodo papiruso kilmę,

tai šitai nedviprasmiškai patvirtina krikščioniškąją tradiciją ir kartu evangelijų patikimumą.

Mato evangelijos problema

Pasak minėtojo Papijo, Matas pirma hebrajų kalba sudarė Jėzaus kalbų rinkinį, o Morkaus evangelija atsiradusi jau vėliau. Remiantis šiuo liudijimu, Mato evangelija šimtmečiais laikyta pirminiu tekstu, o Morkaus – sutrumpinta jo versija. Tačiau XIX a. viduryje vokiečių protestantų teologai išrutuliojo vadinamąją *Zweiquellen-Theorie* (dviejų šaltinių teoriją). Anot šios teorijos, ne Mato evangelija buvo pavyzdys trumpesniam Morkaus versijai, bet, priešingai, Morkaus evangelija vienas iš dviejų pagrindinių šaltinių Mato evangelijai. Kitas šaltinis buvęs Jėzaus žodžių rinkinys, paprastai vadinamas *Logienquelle Q*. Rašydamas savo evangeliją juo naudojėsi ir Lukas. Lukas tą medžiagą sumaniai įpynęs į savąją Jėzaus „biografiją“, o Matas perėmęs ją kaip bloką. Mato evangelijos priklausomybė nuo Morkaus šalina galimybę, kad apaštalas buvęs pirmosios evangelijos, kokia ji mums pažįstama, autorius. Kaip tiesioginiam liudytojui ir Jėzaus palydovui, jam nebūtų reikėję kopijuoti Petro vertėjo savavališkai surikiuoto epizodų rinkinio.

Pasak Hesemanno, problema lengvai išsisprendžia tarus, kad apaštalas Matas buvęs „Q“ autorius, kaip liudija ir pats Papijas, kalbėjęs tik apie Jėzaus kalbų rinkinį. Reikia neužmiršti, kad Matas buvo ne paprastas muitininkas, bet, kaip parašyta graikiškajame tekste, *telones*, muitinės nuomininkas. Jis valdė Kafarnaumo muitinės stotį, kurią buvo išsinuomojęs iš Erodo Antipo. Taigi jis turėjo būti ne tik pasiturintis, bet ir išsilavinęs žmogus. *Telones* turėdavo mokėti greitai ir glaustai protokoluoti. Tam naudota antikinė stenografijos forma – tachigrafija. Matas jau iki Velykų įvykio turėjo būti Jėzuje išvelgęs didį pranašą ir mokytoją, kitaip nebūtų visko metęs ir paskui jį nusekęs. Jau vien todėl jis tikriausiai protokoluodavo (gal net tiesiog iš įpročio) Jėzaus kalbas arba jas užrašė iškart po jo mirties.

Anot Hesemanno, pirmoji bendruomenė iš pradžių ir turėjusi tokį kalbų rinkinį, labiausiai atitinkantį hipotetinę „Q“ konstrukciją. Jos formą atkartoja III a. Edesos erdvėje atsiradusi gnostinė Tomo evangelija, o tai perša mintį, kad šis rinkinys tuo metu dar buvo apyvartoje. Šventąją Žemę pasiekus Morkaus evangelijai, sukurtai netrukus po Petro apsilankymo Romoje 42–44 m., iš žydų kilusiems krikščionims galėjo kilti noras Morkaus informaciją sujungti su kalbų rinkiniu priduriant dar kelias vietines tradicijas. Šitai galėjo atsirasti Mato evangelija, kuri dabartiniu pavidalu jau egzistavo tarp 50 ir 60 m.

Luko evangelija

Hesemannas pastebi, kad Luko Apaštalų darbai, parašyti po evangelijos, staigiai nutrūksta Pauliaus įkalinimu 62 m. Savo evangelijos prologe evangelistas atkreipia dėmesį, jog rėmėsis rūpestingais tyrimais ir pokalbiais su tiesioginiais liudytojais. Pauliaus palydovas tai galėjo padaryti tarp 57 ir 59 m., kai Paulius dvejus metus sėdėjo valdytojo Felikso kalėjime Cezarėjoje, o pats Lukas buvo apsistojęs Jeruzalėje. Taigi jo evangelija galėjo atsirasti tarp 60 ir 62 m.

Jono evangelija

Pasak Hesemanno, paskutinių dešimtmečių archeologiniai duomenys ir kiti tyrinėjimai nedviprasmiškai parodė: 1) kad Jono evangelija parašyta papildymo sumetimais (*Ergänzungsschrift*) ir 2) kad ji yra tiesioginio liudytojo kūrinys.

Tiesa, Jono evangelijoje, palyginti su kitomis evangelijomis, labiausiai išplėta teologija ir kristologija, bet ji taip pat išsiskiria tiksliausiais topografiniais duomenimis, išsamiausiai vaizduojamais Jėzaus laikų žydų papročiais, prasmingiausia chronologija. Jonas vartoja teisingus hebrajiškus ir aramėjiškus toponimus bei sąvokas išversdamas juos savo helenistinei auditorijai. Jono pateikiama Jėzaus viešosios veiklos trejų metų chronologija yra ne tokia griežtai darni kaip tiesinis sinoptikų dėstymas (krikštas Jordane – veikimas Galilėjoje – veikimas Jeruzalėje – mirtis ir prisikėlimas), bet užtat įtikinamesnė (pavyzdžiui, kodėl kaip tik Jėzus būtų turėjęs nevykdyti religinės pareigos triskart per metus keliauti į šventyklą?).

Geografiniai duomenys visiškai tikslūs. Autoriui pažįstamas Judėjos ir Galilėjos kraštovaizdis, jis žino, kur keliautojas turi „kopti“ ir kur „leistis“. Vienintelis nurodo vietovę, iš kur kilę Pilypas, Andriejus ir Petras, būtent Betsaidą. Pateikiami skaičiai tiksliausiai atitinka tikrovę. Autorius mėgina kuo rūpestingiausiai perteikti chronologines detales ligi pat savaitės dienų ir dienos valandų. Pasak Hesemanno, tai rodo arba puikią tiesioginio liudytojo atmintį, arba kūrybinę pasakotojo vaizduotę. Kadangi visi patikrinami duomenys atitinka tikrovę, daug įtikimesnė pirmutinė alternatyva.

Hesemannas atkreipia dėmesį, kad pakitęs požiūris į Jono evangeliją puikiai atitinka tai, ką apie ketvirtosios evangelijos atsiradimą teigė krikščionių tradicija. Štai ką apie tai 330 m. rašė Euzebijus Cezarėjietis: „Morkui ir Lukui išleidus savo skelbtas evangelijas, Jonas, pasak tradicijos, irgi galiausiai pajuto poreikį

užrašyti tai, ką nuolatos skelbė žodžiu, ir štai dėl kurios priežasties: visiems, ir pačiam Jonui, susipažinus su pirma parašytomis trimis evangelijomis, Jonas, kaip pranešama, jas pripažino, patvirtino jų tiesą ir pareiškė, kad tuose raštuose nepavaizduota tik tai, ką Jėzus nuveikė savo mokymo veiklos pradžioje.“ Taigi tai tikrai papildančioji evangelija, kaip rodo ir paties teksto tyrinėjimai.

Euzebijus, remdamasis Ireniejumi Lioniečiu (II a.), pabrėžia, kad Jonas gyveno iki Trajano laikų (98–117), taigi iki 100 m. – tai visiškai įmanoma, jei jis su Jėzumi susitiko būdamas visiškai jaunas. Seniausias ketvirtosios evangelijos fragmentas, rastas Egipte ir vadinamas P52 (18, 31–33 ir 37–38 eil.), datuojamas tarp 100 ir 125 m. Taigi niekas neprieštarauja tam, kad tekstas galėjo būti užrašytas dar apaštalui gyvam esant.

Pasak Hesemanno, evangelija parašyta po sinoptikų evangelijų pasirodymo ir Petro mirties (64 ar 67 m.; apie tai užsimenama *Jn* 21, 18–19), bet iki Jeruzalės sugriovimo (Jonas Jėzaus pranašystę dar siejo su jo prisikėlimu, žr. 2, 21). Realistinė data yra 68 m., kai Jonas iš tiesų buvo likęs vienintelis gyvas iš Dvylikos ir jo liudijimas buvo vertingas kaip niekada.

Apibendrinant galima pasakyti, kad vis stiprėjanti evangelijų ankstyvojo datavimo šalininkų stovykla pateikia tokias evangelijų atsiradimo datas:

Jėzaus kalbų rinkinys: netrukus po Jėzaus mirties.

Morkaus evangelija: apie 45 m.

Mato evangelija dabartiniu pavidalu: 50–60 m.

Luko evangelija: 60–62 m.

Jono evangelija: apie 68 m.

Parengė Gediminas Žukas

Paskyrimai Kauno arkivyskupijoje

Mons. **Vytautas Grigaravičius** paskirtas Kauno I dekanato dekanu tolesnei 5 metų kadencijai.

Kun. **Evaldas Vitulskis** paskirtas Kauno I dekanato vicedekanu tolesnei 5 metų kadencijai. -Kn-

Iškardinacija

Spalio 16 d. Kaišiadorių vyskupas iškardino kunigą **Kęstutį Dvarecką** iš Kaišiadorių vyskupijos ir atleido nuo sulaikymo atlikti bet kokias kunigiškas pareigas – suspendavimo *a divinis*. Kunigas K. Dvareckas nuo 2007 m. reziduoja ir darbuojasi Vilniaus arkivyskupijoje. -Kš-

Įsigaliojo sutartis dėl aukštojo mokslo

Užbaigus abiejose šalyse atliktas ratifikavimo procedūras, spalio 23 d. įsigaliojo Lietuvos ir Šventojo Sosto sutartis dėl aukštojo mokslo. Lietuvos ir Šventojo Sosto sutartį dėl kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo šių metų birželio 8 d. Vilniuje pasirašė apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Luigi Bonazzi ir Lietuvos užsienio reikalų ministras Audronius Ažubalis.

Šia sutartimi pripažįstamos Lietuvos aukštųjų mokyklų ir Šventojo Sosto žinioje veikiančių bažnytinių aukštųjų mokyklų suteikiamos aukštojo mokslo kvalifikacijos. Sutartis nustato suteikiamų laipsnių atitikmenis, nurodo sąlygas, kuriomis suteikiama teisė pradėti ar tęsti studijas Lietuvos Respublikoje arba Šventojo Sosto žinioje veikiančiose aukštosiose mokyklose. -vr-

Lietuvos jaunimo sielovados forumas

Lapkričio 9–10 d. Kauno arkivyskupijos konferencijų salėje vyko kas dvejus metus rengiamas Lietuvos jaunimo sielovados forumas. Jį organizavo LVK Jaunimo pastoracijos taryba. Pagrindi-

Aušros Vartų Gailestingumo Motinos Globos atlidai

Lapkričio 11–18 d. Vilniuje iškilmingai švęsti Aušros Vartų Gailestingumo Motinos Globos atlidai. Šiais metais atlidų tema pasirinkta „Tikėjimas ir Gailestingumas – Dievo dovana ir užduotis“. Tikėjimo metų pradžioje tai proga brandinti tikėjimo dovana, atsiverti Dievo gailestingumui, mokyti atleisti kitiems ir sau.

Kiekvieną atlidų dieną Aušros Vartų Švč. Mergelės Marijos Gailestingumo Motinos koplyčioje buvo kalbama Dievo Motinos novena. Įvairios bendruomenės meldėsi rožinio malda, giedojo giesmes. Kriptoje po Šv. Teresės bažnyčia kiekvieną atlidų vakarą vyko Švč. Sakramento adoracija. Kaip ir kasmet, maldininkai po šv. Mišių specialiu autobusu galėjo aplankyti su Dievo Gailestingumo kultu susijusias vietas: šv. Faustinos namelį Antakalnyje, Gailestingą Jėzaus seserų namus Rasų g., Šv. Mykolo bažnyčia.

Lapkričio 10 d., atlidų išvakarėse, Švč. Mergelės Marijos Gailestingumo Motinos koplyčioje Dievo Motinos garbei giedotas Akatistas. Tą dieną Šv. Teresės bažnyčioje meldėsi Vilniaus ligoninių kapelionai, gydymo įstaigų darbuotojai. Vakare Aušros Vartų Švč. Mergelės Marijos Gailestingumo Motinos koplyčioje buvo meldžiamasi už Vilniaus miestą.

Lapkričio 11 d. Lietuvos vyskupai Eucharistiją šventė Švč. Mergelės Marijos Gailestingumo Motinos koplyčioje prie atviro lango. Šv. Mišioms vadovavo Vilniaus arkivyskupo augziliaras ir generalvikaras vyskupas Arūnas Poniškaitis. Šią atlidų dieną piligrimai buvo kviečiami apmąstyti Marijos gyvenimą kaip tikėjimo į Dievą liudijimą. Vien tikėjimo dėka ji pakluso Dievo kvietimui būti Dievo Motina.

Lapkričio 12 d. šv. Mišioms Šv. Teresės bažnyčioje vadovavo kun. Kazimieras Meilius. Sakydamas homiliją kunigas palygino Abraomą ir Mariją. Tikėjimo protėvis ir Jėzaus Motina turėjo išbandymų, aukėjo savo sūnų, pasirinko pasiklovimo Dievo pažadu kelią. Taip drąsiai neabejoti tikėjimu, nenusivilti ir pasitikėti Dievo pagalba – visų tikinčiųjų užduotis.

Lapkričio 13 d. piligrimams priminta, kad tikėjimas Dievo gailestingumu turi šaknis ir Senajame Testamente. Švč. Mergelė Marija savo tikėjimą Dievu taip pat paveldėjo iš Senojo Testamento kraičio. Iškilmingoms šv. Mišioms Šv. Teresės bažnyčioje vadovavo Vilniaus Šv. Kryžiaus bažnyčios rektorius kun. Ričardas Doveika.

Lapkričio 14 d. atlidų dalyvių dėmesys kreiptas į tikėjimą Dievo gailestingumu Naujajame Testamente. Dievo laiške mums apstu Viešpaties Jėzaus gailestingumo darbų. Ypač Marija kupina gailestingumo, kuris akivaizdus vestuvių puotoje. Dieną Šv. Teresės bažnyčioje šv. Mišioms vadovavo kun. Andrius Narbekovas.

Lapkričio 15-ąją, kunigams skirtą dieną, Šv. Teresės bažnyčioje iškilmingam Eucharistijos šventimui vadovavo Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Pamoksle kardinolas kalbėjo apie tai, kad tikėjimas daugelio žmonių širdyse nėra tvirtas, trūksta vilties. Tačiau net ir netikintys trokšta tiesos ir laimės. Tikėjimas – tai proto ir širdies atvirumas Dievui. Marija – tarsi vartai, per kuriuos atrandame Dievą, nes ji pirmoji įtikėjusi. Ganytojas priminė popiežiaus Benedikto XVI kvietimą at-

sinaujinti, atrasti tikėjimo džiaugsmą, iš naujo skaityti Bažnyčios Katekizmą, kad pažintume tai, kuo tikime, ieškotume būdų, kaip ryšį su Kristumi padaryti gyvą ir tvirtą.

Vakare meldėsi Lietuvos seminarijų auklėtiniai ir jų vadovybė. Eucharistijos šventimui vadovavo Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijos rektorius mons. Žydrūnas Vabuolas. Homilijoje jis pabrėžė radikalumą, kurio reikia kiekvienam norinčiam dirbti Dievo garbei. Kiekvienas kunigas turi nepadalyta širdimi pašvesti gyvenimą Dangaus Karalystės kūrimui.

Lapkričio 16 d. šv. Mišioms Šv. Teresės bažnyčioje vadovavo Vilniaus Šv. Petro ir Povilo bažnyčios klebonas mons. Edvardas Rydzikas. Jis priminė, kad Marija – bendradarbiavimo su Dievo malone pavyzdys. Dievo malonė – tai Jo dovanotas gyvenimas. Tikėjimas – tai žmogui įkvėptas atsidavimas Dievui, dovana, kuriai reikia ir kiekvieno mūsų siekio pažinti Viešpatį per Šv. Raštą ir Tradiciją. Tikėjimą stiprina malda ir išpažintis, kurioje su tikėjimu priimame Dievo gailingumą. Nuodėmėmis kryžiuojame, o išpažintimi nuimame Viešpatį nuo kryžiaus, stengiamės keisti savo gyvenimą.

Po pietų Šv. Teresės bažnyčioje buvo meldžiamasi už Lietuvos karius, jų šeimas ir įvairias misijas ne tik Lietuvoje, bet ir įvairiuose kraštuose. Mišiose dalyvavo Lietuvos kariuomenės kapelionai, joms vadovavo Lietuvos kariuomenės ordinaras vyskupas Gintaras Grušas. Homilijoje jis atkreipė dėmesį, jog prie Jėzaus kryžiaus liko tik ištikimieji – Dievo Motina Marija ir apaštalas Jonas. Dievo gailingumo darbas – visus žmones sugrąžinti į meilės santykį, kuriam jie ir buvo sukurti. Naująją evangelizaciją reikia pradėti nuo savęs, nuo susitaikymo su Dievu.

Vakare šv. Mišioms jaunimui vadovavo Vilniaus arkivyskupo metropolito augziliaras vyskupas Arūnas Poniškaitis. Per pamokslą vyskupas sakė, kad Marija ne tik Dievo Motina, visos Bažnyčios Motina, bet ir jos narė. Marija padeda suprasti Bažnyčią, ją priimti kaip šeimą. Mes esame tos šeimos nariai, todėl prašome ištikimybės būti Bažnyčia, kurioje patiriame Dievo meilę ir gailingumą. Tą dieną jaunimui buvo skirta ypatinga programa: Vilniaus Šv. Kryžiaus Atradimo (Kalvarijų) parapijos jaunimas parodė miuziklą apie tvirto tikėjimo pavyzdį pal. Jurgį Matulaitį, Vargdienių seserys parengė katechezę, jaunimo laukė tradicinės spurgos su arbata, nuotaikingas „Saulės brolių“ koncertas *Domus Maria* salėje.

Lapkričio 17 d. šv. Mišioms Šv. Teresės bažnyčioje vadovavo Vilniaus Šv. arkangelo Rapolo bažnyčios klebonas kun. Arūnas Kesilis. Sakydamas pamokslą jis pabrėžė, kad svarbiausia žmogaus gyvenime vykdyti Tėvo valią. Dievas nėra mums tolimas, Jėzaus išmokyti, į jį kreipiamės kaip į Tėvą.

Po pietų Šv. Teresės bažnyčioje už šeimas meldėsi Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Per pamokslą ganytojas kvietė apmąstyti Elzbietos ir Marijos susitikimą. Abi motinos sveikina viena kitą, džiaugiasi gautomis Dievo dovanomis. Marija visą gyvenimą lydėjo Jėzų, didžiausiuose sunkumuose neprarado tikėjimo, kai kiti pabėgo, liko po kryžiumi. Jėzaus Motina Marija – ištikimybės ir tikėjimo ženklas. Seimoje išgirstame apie Dievą, mokomės ištikimybės, bendradarbiavimo. Nors ir daug išsiskyrusių, kenčiančių šeimų, vis dėlto visada išliks užduotis laikytis Dievo, pasitikėti Juo visą gyvenimą. Tikime kartu su kitais žmonėmis, su visa Bažnyčia, kuri kaip motina ugdo ir maitina savo vaikus. Kardinolas linkėjo, kad šiais

nus pranešimus skaitė aukštas svečias iš Vatikano – Popiežiškosios pasauliečių tarybos jaunimo skyriaus vadovas kun. Ericas Jacquinet. Forume dalyvavo daugiau kaip du šimtai jaunimo sielovados bendradarbių – visų Lietuvos vyskupijų jaunimo centrų kapelionai, vadovai ir bendradarbiai, taip pat Lietuvos kariuomenės ordinariato sielovadininkai.

Aktyvų Bažnyčios jaunimą ir veikliuosius jaunimo sielovados kuratorius sveikino LVK pirmininkas Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, pasidžiaugdamas jų troškimu kuo vaisingiau prisidėti prie Bažnyčios tarnystės skelbti Gerąją Naujieną. Forume dalyvavo LVK Jaunimo reikalų tarybos pirmininkas Vilniaus arkivyskupijos augziliaras vyskupas Arūnas Poniškaitis. Šis forumas, pasak LVK jaunimo pastoracijos tarybos, buvo ir padėka dirbantiems Bažnyčios vardu su jaunu, jų sustiprinimas tolesnei tarnystei. Forumą vedė 2013-ųjų metų Lietuvos jaunimo dienų koordinatore Kaune Vaida Spangelevičiūtė-Knežienė.

Dvi dienas vykusiam forumu svarstyta, kaip šiandien Jėzaus Kristaus pavyzdžiu skelbti Gerąją Naujieną, sykiu pasidalijant darbo su jaunu patirtimi bei žvelgiant į perspektyvas; analizuojant jaunimo sielovados tendencijas bei aktualijas; ieškant naujų veikimo būdų ir galimybių.

Pirmąją forumo dieną dalyviai renginį pradėjo Viešpaties šloviniu, jam vadovavo „Naujosios Sandoros“ bendruomenės nariai. Su jaunu nuoširdžiais asmeniškais liudijimais pasidalijo vysk. A. Poniškaitis. Vėliau konferenciją „Kaip Jėzus Kristus skelbtų Gerąją Naujieną šiandien – sėkmės, naudos, vienišumo visuomenėje?“ vedė svečias kun. Ericas Jacquinet. Po pietų forume aptarta pasirengimo 2013-ųjų metų Lietuvos jaunimo dienoms programa. Vėliau patirtimi dalytasi darbo grupėse: „Kaip auginti jaunus žmones evangelizacijai?“ (vadovas kun. Algirdas Akelaitis), „Keliaujanti Geroji Naujiena – piligrimystė“

(vadovas kun. Arūnas Simonavičius), „Evangelizacija mokyklose“ (vadovavo Vilniaus arkivyskupijos Jaunimo centro komanda), „Evangelizacija per muziką ir meną“ (vadovavo Vincentas Lizdenis ir Kretingos Pranciškoniškojo jaunimo tarnyba), „Skirtingi evangelizacijos būdai“ (vadovavo Tiberiados bendruomenė ir Šv. Damijono maldos grupės nariai), „Evangelizacija per asmeninį pokalbį“ (vadovas t. Aldonas Gudaitis SJ).

Pavakare forumo dalyviai rinkosi į netoliese esančią Švč. Trejybės (seminarijos) bažnyčią. Čia drauge šventė Eucharistiją, kuriai vadovavo arkivyskupas S. Tamkevičius, o homiliją pasakė vysk. A. Poniškaitis. Šiltai pabendraavę šventinėje vakarieneje, forumo dalyviai buvo pakviesti į VDU Katalikų teologijos fakulteto studentų bei Katalikų evangelizacijos centro bendradarbių organizuotą evangelizacinę misiją mieste „Šviesa naktyje“. Vieni ją atliko senamiesčio gatvėse, kiti už šią misiją ir jaunosius misionierius meldėsi, giedojo Šv. Pranciškaus Ksavero (jėzuitų) bažnyčioje.

Lapkričio 10 d. forumas pradėtas šlovinimu ir kun. Erico Jacquinet pranešimu „Kaip skelbti ir nepavargti?“ Popiežiškosios pasauliečių tarybos jaunimo skyriaus vadovas, pasitelkdamas vaizdinę medžiagą, pasakojo apie Pasaulio jaunimo dienų istoriją, joje išskirdamas buvusių PJD akcentus, parodydamas, kaip auga ir plečiasi šie tarptautiniai jaunimo susitikimai, kokia didžiulė evangelizacinė jų prasmė padedant jauniems žmonėms atrasti Kristų Bažnyčioje, o pačią Bažnyčią – kaip patikimos, labai reikalingos jaunam žmogui draugystės ir bendrystės vietą. Pranešime pabrėžtas pal. Jono Pauliaus II bei popiežiaus Benedikto XVI jaunimo sielovadai teikiamas ypatingas ganytojiškasis rūpestis bei prioritetas.

Lietuvos jaunimo forumas užbaigtas ypatinga – jaunimo siuntimo į misijas – liturgija. Buvo skaitomas ir apmąstomas Dievo žodis, meldžiamasi bendruomenine malda. Vėliau kiekvieną

Tikėjimo metais kiti, matydami tikinčias šeimas, sakytų, jog laimingi įtikėję, ir patys norėtų ieškoti kelio į Dievą.

Vakare meldėsi ateitininkai, tradiciškai susirinkę į kasmet vykstantį atlaidų savaitgalį. Šv. Mišioms vadovavo ateitininkų dvasinis palydėtojas vyskupas Gintaras Grušas. Jis priminė ateitininkų savaitgalio temą „Kaip gerai, kad tu esi“ ir tai, kad ant kryžiaus kenčiančiam Jėzui buvo paguoda matyti Joną ir Mariją. Kartais būti šalia kenčiančio yra daug sunkiau, nei pačiam patirti skausmą, nes negali niekuo padėti. Tada ypač svarbus tikėjimas. Jis veda į atleidimą. Dievas mums atleidžia, kad ir mes būtume pasiruošę atleisti vieni kitiems. Tikėjimo metais prisimename šventuosius ir kitus kantraus tikėjimo žmones, kurie buvo niekinti, atstumti ar net kankinami, bet patirdami išbandymus išlaikė tikėjimą ir dar stiprino kitus, tokius kaip šv. Pranciškus, šv. Pijus, Adelė Dirsytė ir daugelis kitų. Jie moko atleidimo kaip atvirumo Dievo dovanoms, kitiems žmonėms.

Lapkričio 18 d. šv. Mišias prie atviro Aušros Vartų koplyčios lango aukojo Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Kartu koncelebravo Lietuvos vyskupai. Kardinolas kvietė kartu su Marija džiugiai pasitikėti Dievu ir drąsiau nešti tikėjimo žinią. Tikėjimo metai – proga visiems atnaujinti santykį su Dievu.

Per visas atlaidų dienas Aušros Vartų koplyčioje įvairių tautų piligrimai turėjo galimybę švęsti Eucharistiją italų, vokiečių, prancūzų, ukrainiečių, rusų, lenkų, baltarusių kalbomis.

-ksb-

Kauno arkivyskupijos kunigų susirinkimas

Spalio 17 d. Kauno arkivyskupijos konferencijų salėje vyko kunigų nuolatinio ugdymo susirinkimas. Jame dvasininkai buvo plačiau supažindinti su nuolatinų diakonų tarnyste. Konferencijoje tema „Diakonato istorija ir tikrovė“ kalbėjo svečiai iš Jungtinės Karalystės – Škotijos vyskupų konferencijos Nuolatinų diakonų ugdymo programos vadovas diakonas Tony Schmitzas ir Meriveilo aukštųjų religijos studijų instituto Diakonų ugdymo kurso vadovas Bernardas Farrell-Robertsas.

Diakono T. Schmitzo teigimu, Škotijoje visos vyskupijos nuo diakonų rengimo pradžios prieš 10 metų jau turi nuolatinus diakonus, yra parengta bendra nacionalinė diakonų ugdymo programa. Jos teologine dalimi rūpinasi Meriveilo institutas Birmingeme. Svečias trumpai priminė diakonato tarnystės Bažnyčioje istoriją ir citavo tądien liturgijoje švenčiamą šv. Ignatą Antiochietį, kuris savo laiške krikščionims rašė: „Gerbkite savo vyskopus kaip Dievą Tėvą, savo kunigus – kaip apaštalus, o savo diakonus – kaip gerbiate Jėzų Kristų.“ Taip pat cituotas žymus australų teologas Johnas Collinsas, tvirtinęs, jog „būti diakonu reiškia būti kažkieno ambasadoriumi, kito asmens agentu, t. y. atstovauti Kristui klusnumo ir vienybės su savo vyskupu ir paraprijos kunigu dvasia. Diakono dvasingume ypač akcentuojama tarnystė, nes jis visuomet yra dėl kitų, jis visuomet yra nr. 2.“

Kaip pabrėžė kalbėtojai, visos trys tarnystės – vyskupo, kunigo, diakono – yra privalomos Bažnyčioje. Diakonato ištakose – Jėzaus perduota misija dvylikai apaštalų, paskui apaštalų perduota misija diakonams ir presbiteriams. Vatikano II Susirinkimas atkūrė amžių tėkmėje susilpnintą nuolatinio

diakonato tarnystę, palikdamas teisę vyskupų konferencijoms spręsti, kada jį pradėti savo šalyje. Todėl diakonatas ir kuriamas skirtingais tempais įvairiose šalyse. Diakono tarnystė svarbi, ji nepakeičia kunigystės, reikalinga ir ten, kur nėra kunigų stygiaus, ypač žinant, kokie begaliniai yra šiuolaikinio pasaulio dvasiniai poreikiai.

Kunigams buvo parodytas trumpas dokumentinis filmas apie diakoną Škotijoje, aptartos įvairiausios šios tarnystės galimybės, kurios apima tris sritis – žodžio, altoriaus ir meilės tarnystes. Konkrečiai parapijai diakoną skiria vyskupas, atsižvelgdamas į kiekvieno turimas dovanas, įgūdžius, bendruomenės pastoracinius poreikius. Svečiai pabrėžė, jog labai svarbu iš anksto aiškinti tikintiesiems apie nuolatinių diakonų tarnystės reikšmę Bažnyčioje.

Arkivyskupas Sigitas Tamkevičius pranešė kunigams, jog rengimas nuolatiniam diakonatu jau pradedamas – vasarą į jį atrinkti 6 kandidatai iš Kauno arkivyskupijos ir kitų vyskupijų, Šiluvoje jiems rengiamos pirmosios rekolekcijos.

Šiame susirinkime arkivyskupas su kunigais aptarė ir kitas sielovados, ypač Tikėjimo metų, aktualijas. Kunigai paraginti rengtis katechetiniams pamokslams ir patys dalyvauti rekolekcijose. Naujasis nuominuotasis vyskupas dr. Kęstutis Kėvalas, padėkojęs kunigams už brolišką palaikymą, pristatė naująjį Marijos radijo programų direktorių kun. Gintarą Blužą OFS, taip pat pasiūlė kunigams šio radijo parengtus bei į kompaktinius diskus įrašytus katechetinių pamokslų rinkinius. Susirinkimą dvasininkai užbaigė Viešpaties angelo malda ir bendra agape arkivyskupijos kurijoje.

-kait-

Telšių vyskupijos kunigų susirinkimas

Spalio 18 d. Telšių Vyskupo V. Borisevičiaus kunigų seminarijoje kunigų susirinkimas pradėtas bendra malda, kuriai vadovavo Telšių vyskupo augziliaras, generalvikaras vysk. L. Vodopjanovas OFM. Po maldos į susirinkusiuosius kreipėsi Telšių vyskupas J. Boruta SJ. Jis pasveikino kunigus su Šv. Luko švente ir kalbėjo apie pasirengimą Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejui bei jau prasidėjusius Tikėjimo metus ir jų uždavinių įgyvendinimą praktikuojant tikėjimą. Ganytojas apžvelgė prasidėjusias Telšių vyskupijos dekanatų vizitacijas; jų jau buvo dvi – Gargždų ir Tauragės dekanatuose. Vizitacijų metu susirinkę kunigai kartu su ganytojais svarstė Tikėjimo metų programą, analizuoja Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejaus šventimo strategiją ir pasirengimą jam. Vyskupas taip pat kalbėjo apie advento ir gavėnios rekolekcijas, kurios Tikėjimo metais ir Žemaičių krikšto 600 jubiliejaus šviesoje ypač svarbios ir reikalingos. Jas būtina paversti misijomis, kada susirinkę tikintieji, o ypač nutolusieji nuo aktyvaus tikėjimo gyvenimo, klausydami katechetinių pamokslų, atlikdami išpažintį pagilintų savo tikėjimą ir dvasinį gyvenimą. Tame kontekste apie galimybę parapijose išgyventi misijų dvasią kalbėjo br. kun. Antanas Blužas OFM, besidarbuojantis Pakutuvėnuose. Jis yra subūręs evangelizacijos žinią nešantį krikščionišką jaunimą ir vykdo parapines misijas.

Telšių vyskupas J. Boruta SJ, papildydamas kalbėjusį br. kun. Antaną, kvietė kunigus priminti tikintiesiems, jog visuotiniams atleidams laimėti per rekolekcijas viena iš esminių sąlygų – trijų pamokslų išklausa ir būtinybė iš naujo išgyventi santykį su asmeniniu Dievu. Taip pat ganytojas priminė, jog

forumo dalyvį asmeniškai palaimino LVK Jaunimo reikalų tarybos pirmininkas vysk. A. Poniškaitis.

Šiame renginyje jaunimo sielovadininkai buvo ypač aktyvūs. Forumo svečias kun. Ericas Jacquinet, remdamasis savo ilgamete sielovadine patirtimi bei kitų šalių patirtimi, atsakė į daugybę sielovadininkų dominančių klausimų apie pašaukimus, naujesnius evangelizacijos būdus, drąsą liudyti ir skelbti tikėjimą šiandienos ne visada draugiškai krikščionišką žinią priimančiame pasaulyje ir ypač tarp bendraamžių.

Prieš šį forumą lapkričio 8 d. Popiežiškios pasauliečių tarybos Jaunimo skyriaus vadovas kun. E. Jacquinet susitiko su akademinė bendruomene VDU Katalikų teologijos fakultete, Didžiojoje auloje. Svečių sveikino VDU KTF dekanas dr. Benas Ulevičius, dalyvavo nuominuotasis vyskupas dr. Kęstutis Kėvalas, fakulteto dėstytojai bei studentai. Svečias kalbėjo apie ypač šiandien pragaištingas ir skaudžiai paveikiančias priklausomybes. Pasak kun. E. Jacquinet, skyrybos, savižudybės, kontracepcija ir tam pasipriešinti būtina gyvybės kultūros sklaida yra sritys, kurioms šiandien reikia ypatingo sielovadininkų dėmesio ir išmanymo.

-kait-

Varšuvoje paminėtas „LKB kronikos“ 40-metis

Spalio 25 d. Lietuvos Respublikos ambasadoje Varšuvoje paminėtas „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos“ keturiasdešimtmetis. Pranešimus skaitė Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centre (LGGRTC) dirbantys specialistai. Centro direktorė Birutė Burauskaitė pristatė bendrąją Lietuvos Katalikų Bažnyčios padėtį pokariu ir aptarė „Kronikos“ atsiradimo kontekstą. Monika Kareniauskaitė apibūdino „Kronikos“ universalumą ir kartu unikalumą. Pasak jos, „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos“ gimimą 1972 m. kovą galime vertinti kaip itin nelauktai išaugusius nuostabius pilietiškumo daigus.

Leidinio atsiradimas buvo tarsi ženklas, kad sovietinėje sistemoje radosi žmoniu, kurių veikla nepadarytų gėdos net ir šiandieniniame europietiškaame žmogaus teisių diskurso kontekste.“

Genocido aukų muziejaus direktorius Eugenijus Paikštenis pristatė klausytojams muziejaus rinkinius, aptarė įdomiausius eksponatus, susijusius su ginkluota ir neginkluota rezistencija, taip pat kvietė dalyvius apsilankyti muziejuje pasidžiaugdamas, kad pastaraisiais metais lankytojų iš Lenkijos gerokai padaugėjo.

Diskusiją vedė dr. Katarzyna Korzeniewska iš Jogailaičių universiteto Krokovoje Lietuvos studijų centro. Ji pabrėžė, kad nors „Kronikos“ jubiliejus nepriklauso tiems, kurie galėtų būti lietuvių ir lenkų švenčiami kaip bendros istorijos palikimas, tačiau „Kronika“ įeina į bendrą Europos istorinį paveldą, ypač – pasipriešinimo totalitarizmui paveldą, todėl dera jos jubiliejų minėti ir Lenkijoje, kuri išgyveno panašią patirtį.

Po susitikimo dalyviai apžiūrėjo LG-GRTC parengtą „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikai“ skirtą parodą.

-kk-

Nuncijaus susitikimas su egzorcistais

Lapkričio 11 d. Lietuvos nacionalinė egzorcistų asociacija surengė susitikimą su apaštališkuoju nuncijumi Lietuvoje arkiv. Luigi Bonazzi. Susitikime dalyvavo šeši vyskupų paskirti kunigai egzorcistai iš keturių Lietuvos vyskupijų, grupė kunigų, dirbančių vidinio išgydymo ir užtarimo maldos tarnystėje, keturi gydytojai psichiatrai ir psichoterapeutai, keletas pasauliečių, egzorcistams talkinančių maldos komandoje.

Dalyviai trumpai pasidalijo mintimis, su kokiais sunkumais ir iššūkiais susiduria atlikdami savo tarnystę. Nuncijus dėmesingai iš klausė susitikimo dalyvius, o atsiliepdamas pabrėžė šios tarnystės svarbą Bažnyčioje, ypač šiais

Tikėjimo metais visuotinius atlaidus gali laimėti tikintieji, kurie atnaujins Krikšto pažadus tose bažnyčiose, kuriose buvo pakrikštyti, ir kvietė kunigus organizuoti tokių žmonių susitikimus jų gimtųjų parapijų bažnyčiose.

Telšių vyskupijos kurijos kancleris kan. Remigijus Saunorius supažindino su medinių Telšių vyskupijos bažnyčių priešgaisrinės apsaugos situacija ir pristatė programą, numatančią, ką klebonai turi atlikti, kad būtų pasirengta ir bažnyčios būtų apsaugotos, kad, kilus gaisrui, prie jų galėtų privažiuoti gaisrininkų transportas.

Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos rektorius kan. Viktoras Ačas kalbėjo apie tai, jog seminaristai per visus metus kas sekmadienį vyksta į parapijas atlikti katechetinės, pastoracinės, liturginės praktikos. Rektorius kvietė tų parapijų klebonus būti pagalbininkais besirengiantiems kunigystei seminaristams, kad jų padedami jauni žmonės panaudotų turimas žinias praktikoje.

Lietuvos ir Telšių vyskupijos katechetikos centro direktorius mons. Rimantas Gudlinkis pristatė Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejaus programą ir priemones. Jos numatomos tokios: patvirtintas jubiliejui skirtas logotipas, kuris bus naudojamas visuose oficialiuose, jubiliejui skirtuose leidiniuose. Rengiami *Alfa* kursai, pirmieji mokymai vyko Telšiuose ir jau dalyvavo 34 savanoriai iš 12 parapijų. Išleistas jubiliejui skirtas kalendorius. Rengiama tai progai skirtas giesmynas, filmai apie Krikštą, piligrimų vadovas „Žemaičių krikšto kelias“, mokslinių ir šviečiamųjų straipsnių rinkiniai. Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejaus iškilminga pradžia – 2013 m. sausio 6-oji. Tam įvykiui bus skirtas Telšių ganytojų laiškas, pristatyta pamaldų tvarka, kalbama nuolatinė malda už jubiliejaus sėkmę bei parengtos specialios visuotinės maldos. Pateikta dar viena idėja – žemaičių piligriminė kelionė į Romą, kur Šv. Kazimiero lietuvių kolegijoje būtų iškilmingai švenčiama Šv. Kazimiero šventė, būtų surengtas susitikimas su Šventuoju Tėvu. Šią idėją brandina Telšių vyskupo vikaras Klaipėdos kraštui kun. Vilius Viktoravičius. Svarbiausi jubiliejiniai renginiai vyks nuo liepos 29-osios iki rugpjūčio 4 dienos Žemaičių Kalvarijoje, Varniuose ir Telšiuose. Rugpjūčio 4-ąją, švenčiant pagrindinį jubiliejaus minėjimą, Telšių miesto stadione vidudienį bus aukojamos šv. Mišios, kurioms vadovaus popiežiaus Benedikto XVI legatas, ir įvyks Telšių vyskupijos eucharistinis kongresas.

Susirinkimo pabaigoje Telšių vyskupo augziliaras vysk. L. Vodopjanovas OFM kvietė kunigus aktyviai įsitraukti į *Alfa* kursų rengimą ir organizavimą parapijose, nes tai vienas iš geriausių būdų skelbti Evangeliją nuo jos nutolusiems besirengiančių pirmajai šv. Komunijai ir Sutvirtinimo sakramentams vaikų tėvams.

Baigdamas susirinkimą Telšių vyskupas J. Boruta SJ pristatė idėją rengti Pagonių kiemą Telšių vyskupijoje bei dekanatų centruose ir ragino dekanus ir kunigus šią idėją plėtoti bei artimiausiu laiku pristatyti strategiją šiuo klausimu. Taip pat Telšių ganytojas kalbėjo apie lėšas, kurių reikia jubiliejui švęsti ir jam pasirengti, ir supažindino su jau vykdomais darbais.

12 val. Telšių katedroje šv. Mišioms vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ, koncelebravo Telšių vyskupo augziliaras vysk. L. Vodopjanovas OFM ir būrys Telšių vyskupijos kunigų. Po šv. Mišių visi meldėsi prie Telšių katedros kriptoje esančio Dievo tarno kankinio vyskupo V. Borisevičiaus karsto, prašė,

kad jis būtų iškeltas į altoriaus garbę. Kunigų susirinkimas baigtas agape Telšių Vyskupo V. Borisevičiaus kunigų seminarijoje.

-kasab-

Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas

Lapkričio 7 d. Vilniaus arkivyskupijos kurijoje vyko eilinis Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas. Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis susirinkimą pradėjo malda. Ganytojas priminė evangelizavimo poreikį ir trumpai pristatė naujai pasirodžiusį Katalikų Bažnyčios katekizimą. Tikėjimo metais šis veikalas bus puiki priemonė daugeliui žmonių labiau pažinti pamatinius krikščionybės principus.

Kunigų susirinkime dalyvavo Paray le Monial (Prancūzija) Švč. Jėzaus Širdies šventovės rektorius kun. B. Peirus. Jis priminė, kad šioje Prancūzijos vietovėje kukliai vizičių vienuolei Marijai Margaritai Alakok (Alacoque) (1647–1690) buvo skirta ypatinga misija – Kristus per regėjimus jai atskleidė savo Širdies troškimus ir patikėjo atnaujinti šį pamaldumą XVII amžiaus Prancūzijoje. Švč. Jėzaus Širdies kultas paplito po visas šalis, daugeliui tikinčiųjų padėjo atnaujinti ryšį su Dievu. Šis pamaldumas glaudžiai susijęs su XX a. gyvenusios šv. Faustinos pradėta skelbti žinia apie dieviškąjį gailėstingumą. Šių pamaldumų prasmė – kviesti žmones išreikšti dėkingumą Dievui, išlikti Dievo draugais visais laikais ir per įvairiausių išbandymus išsaugoti tikėjimą. Svečias priminė, kad pamaldumas Švč. Jėzaus Širdžiai atnaujina Bažnyčią, paskatino grįžti prie krikščionybės esmės. Prelegentas kvietė rengti piligrimines keliones į šią šventovę ir taip susieti Viliaus – Gailėstingumo miesto ir Paray le Monial šventovės tradicijas ir plėsti gailėstingumo žinią pasauliui.

Vilniaus arkivyskupijos *Caritas* darbuotojai pakvietė iš anksto ruoštis per adventą rengiamai akcijai „Gerumas mus vienija“, įsigyti žvakelių su *Caritas* simbolika.

-ksb-

„Švęsti tikėjimą šeimoje“

Lapkričio 17 d. Vilniuje, ISM III rūmuose, vyko metinė šeimos centrų konferencija „Švęsti tikėjimą šeimoje“. Konferenciją organizavo Vilniaus arkivyskupijos šeimos centras kartu su Lietuvos šeimos centru. Renginio globėjas – Lietuvos Vyskupų Konferencija.

Devintą kartą surengta konferencija šiemet kvietė draugėn susiburti šeimos centrų darbuotojus ir savanorius su šeimomis. Pagrindinis tikslas – sugrįžti į Milane vykusio Pasaulio šeimų susitikimo su Šventuoju Tėvu akimirkas ir dar kartą pasisemti stiprybės iš Šventojo Tėvo katechezijų, šeimų bendrystės džiaugsmo.

Konferencijos dalyviai džiaugėsi matydami gausų ganytojų būrį. Konferencijoje dalyvavo ir su šeimomis bendravo net 6 vyskupai: Vilniaus arkivyskupas kardinolas Audrys Juozas Bačkis, Telšių ordinaras vysk. Jonas Boruta SJ ir augziliaras Linas Vodopjanovas, Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, kariuomenės ordinaras vyskupas Gintaras Grušas ir Vilniaus arkivyskupo augziliaras vysk. Arūnas Poniškaitis.

Susirinkusiuosius pasveikino kardinolas A. J. Bačkis. Jis šiltai pasidalijo asmeniniais įspūdžiais iš šeimų susitikimo Milane ir sakė, kad „Tikėjimo metai – tai

Tikėjimo metais, palietė kunigų pasirengimo tokiai tarnystei problema, pakvietė glaudžiai bendradarbiauti su Lietuvos Vyskupų Konferencija ir savo vyskupijų vyskupais. Susitikimas baigtas nuncijaus vadovaujama malda, kurios pagrindinis leitmotyvas – „Viešpatie, sustiprink mūsų tikėjimą.“

-sav-

Pašventintas paminklas

Lapkričio 4 d. Šiauliuose atidengta ir pašventinta iš granito ir bronzos sukurta popiežiaus Jono Pauliaus II skulptūra. Ji pastatyta Šv. Ignaco Lojolos bažnyčios, kur, lankydamasis Lietuvoje 1993 m. rugsėjo 7 d., meldėsi ir ilsėjosi popiežius Jonas Paulius II, kiemelyje. Paminklui suformuota kryžiaus formos aikštė, įrengtas apšvietimas. Šiauliečių Žuklių šeimos užsakytu paminklą sukūrė vilnietis skulptorius Mindaugas Junčys.

Paminklo atidengimo šv. Mišias jaukioje jėzuitų bažnyčioje aukojo Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, jo padėjėjas vyskupas augziliaras Genadijus Linas Vodopjanovas OFM, kunigai jėzuitai. Šiaulių Šv. Ignaco Lojolos bažnyčios rektorius Algis Baniulis SJ pasidžiaugė į iškilmes atvykusiais tėvais jėzuitais Stasiu Kazėnu ir Aldonu Gudaičiu. Į pamaldas susirinkę žmonės netilpo bažnyčioje. Dalis jų liko prieangyje.

Pamokslą Aldonas Gudaitis SJ pradėjo klausimu: kodėl šiandien čia susirinkome? Atsakymas, jog prisiminti Joną Paulių II, vargu ar būtų mielas pačiam popiežiui. Popiežius mums brangus, nes lankėsi Šiauliuose, šioje bažnyčioje atsiklaupęs meldėsi. Tačiau kokį atsakymą į šį klausimą norėtų išgirsti pats Jonas Paulius II? Tikrasis atsakymas turėtų būti: „leškom Dievo.“ Tėvas Aldonas aiškino, jog tuo pasireiškė ir minimo popiežiaus šventumas, nes šventasis yra tas, kuris sutinka Dievą, gyvena Jo šviesoje, kuris panašus į Dievą. Jonas Paulius II panašus į Dievą tuo, kad rasdavo kiekvienam tinkamą žodį, mylėjo Dievą ir žmones, visame kame Dievui teikė

pirmenybę ir juo pasitikėjo. „Labiausiai pagerbsime mylimo popiežiaus atminimą mąstydami apie Dievą“, – sakė kun. Aldonas Gudaitis SJ.

Po šv. Mišių vyko skulptūros atidengimo ceremonija. Skulptūrą pašventino Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis. Šiaulių ganytojas, prisimindamas, kaip popiežius mėgo būti su jaunimu, pasiūlė visiems pagiedoti Šventojo Tėvo mėgstamą giesmę „Viešpats pakrantėj stovėjo“. Šiaulių jėzuitų bažnyčios rektorius kun. Algis Baniulis SJ pasidžiaugė atlikto darbo kruopštumu. Skulptorius Mindaugas Junčys, anot rektoriaus, perversė visus susitikimo su popiežiumi akimirkas saugančius albumus, stengdamasis įamžinti tipišką Jono Pauliaus II žvilgsnį, šypseną. „Skulptūra turėtų padėti pajusti laiminančią ranką, kuria popiežius iš dangaus laimina kiekvieną“, – sakė tėvas Algis.

Prie bažnyčios taip pat pritvirtinta lenta, kurioje įrašyta, jog 1993 m. rugsėjo 7 d. šioje Šv. Ignaco Lojolos bažnyčioje lankėsi ir meldėsi Šventasis Tėvas.

-irat-

Apginta daktaro disertacija

Spalio 19 d. Vytauto Didžiojo universitete, Katalikų teologijos fakultete, Didžiojoje auloje, daktaro disertaciją tema „*Musica sacra* Katalikų Bažnyčioje ir jos vertinimas Lietuvoje liturginiu požiūriu“ apgynė Vilkaviškio vyskupijos kunigas teol. mgr. ir grig. gied. lic. Vilius Sikorskas.

Gynimosi komisijoje dalyvavo: kan. prof. dr. Kęstutis Žemaitis (Vytauto Didžiojo universitetas), mons. prof. dr. Arvydas Ramonas (Klaipėdos universitetas), kun. prof. dr. Andrius Narbekovas (Vytauto Didžiojo universitetas), prel. prof. dr. Vytautas Steponas Vaičiūnas (Vytauto Didžiojo universitetas), kan. prof. habil. dr. Marek Chmielewski (Liublino katalikiškasis Jono Pauliaus II universitetas) ir du oficialieji oponentai – kun. prof. habil. dr. Jerzy Palucki (Liublino katalikiškasis Jono Pauliaus II

proga iš naujo atrasti tikėjimo kelią. Taip trokštu, kad kiekviena šeima rastų būdą, kaip susitikti su Kristumi. Tai dovana ir užduotis. Reikia, jog tėvai į vaikų klausimus apie tikėjimą atsakytų tikėjimo tiesomis, o ne savo išsigalvojimais. Pirmoji bendruomenė, kur galime kartu melstis, yra šeima. Mane patį mama, pasisodinus ant kelių, mokė maldų. Dalijuosi su jumis ir didžiausiu savo troškimu, jog kunigas bendrautų su šeimomis ir palaikytų jas gyvenimo kelyje. Šeimoms reikia, kad kunigas pas jas ateitų.“

Aptardamas dešimt Šventojo Tėvo katechezijų šeimoms, giliomis išvalgomis dalijosi kunigas Ričardas Doveika. Išsamiam pranešime jis akcentavo pagrindines katechezijų mintis, įterpdamas asmeninių pavyzdžių. „Kas yra krikščionis šiandien? Tas, kuris žino, kad Jėzus Kristus yra teisus. Dešimt Šventojo Tėvo katechezijų – tai puiki proga praktiškai išgyventi tikėjimą. Dievas yra kiekvienos šeimos dalis. Įsileiskime jį“, – sakė kun. Ričardas. Kalbėdamas apie šeimos, darbo ir šventimo suderinimo galimybes, kunigas įspėjo, jog „darbas negali vesti į namų apleidimą“, o „sekmadienis turi būti diena, pajvairinanti visos šeimos kasdienybę“. Jis pabrėžė Šventojo Tėvo džiaugsmą ir viltį dėl šeimų.

Toliau konferencijoje savo patirtimi dalijosi Aušra Mizgiriene iš Kretingos dekanato šeimos centro. Į šeimų susitikimą su Šventuoju Tėvu Milane iš Kretingos išsiruosė 50 žmonių, iš jų net 30 vaikų. Pasak Aušros, „išsiruoti į minėtą kelionę buvo nelengva, bet suvokę, kad tikėjimas visada yra rizika, įgavome jėgų ir stebėjomės Dievo daromais stebuklais ruošimosi į kelionę ir kelionės metu“. Pristatydama Šventojo Tėvo homiliją, Aušra kalbėjo: „Šeimos pašaukimas sunkus, bet meilė nugalė pasaulį. Vaikai šiame technikos užvaldytame pasaulyje turi būti mokomi tikėjimo jėgos. Tikėjimas auga tuomet, kai patiriame jį kaip gautą meilės dovaną. Ginti sekmadienį – tai gintis nuo vartojimo pančių.“

Vilniaus arkivyskupijos šeimos centro vadovas Algis Petronis dalijosi išvalgomis iš Europos katalikiškųjų šeimų organizacijų susitikimo. Pasak prelegento, „visuomenėje paplitęs konstruktyvizmas yra labai žalingas. Naujai persvarstomos tėvo, motinos, vyro, moters sąvokos, naujos formuluotės neretai išsėina iš sveiku protu suvokiamos realybės ribų. Oponentai varijuoja esminėmis sąvokomis iškreipdami esmę. Maišoma, kas yra prigimtis, kas ugdymas. Todėl visoms katalikiškosioms institucijoms svarbu vienytis. Pirmiausia turime laikytis argumentų ir žodyno vienybės. Taip pat visomis galimybėmis ieškoti resursų lobistinėms organizacijoms remti.“ A. Petronis akcentavo, jog labai svarbu ugdyti savo argumentavimo, diskutavimo, gebėjimo bendrauti su žiniasklaida įgūdžius.

Antroje dalyje veikė penkios darbo grupės, kuriose dalytasi gautomis išvalgomis iš pranešimų, svarstyta, kaip tai galima pritaikyti kasdieniame darbe su sužadėtiniais ir šeimomis.

Šiais metais konferencijos dalyviai Aušros Vartų Gailestingumo Motinos Globos atlaiduose kartu su tikinčiais šventė Eucharistiją Šv. Teresės bažnyčioje. Šv. Mišių koncelebracijai vadovavo kardinolas A. J. Bačkis, drauge celebravo Telšių ordinaras vysk. Jonas Boruta SJ ir jo padėjėjas vysk. Linas Vodopjanovas, Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis. Po šv. Mišių dalyviai susirinko į šeimyniškai jaukų liudijimų iš Pasaulio šeimų susitikimo Milane vakarą.

Konferencijoje dalyvavo 146 suaugusieji ir 48 vaikai. Kol tėvai klausėsi pranešimų, vaikai, suskirstyti pagal amžių, žaidė jiems įdomius žaidimus,

dalyvavo ekskursijoje po Šv. Kazimiero bažnyčią. Konferenciją parėmė Vokietijos katalikų akcija Rytų šalims remti *Renovabis* ir LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

-jš-

Kunigų konferencijoje aptartos jaunimo sielovados aktualijos

Lapkričio 7 d. Kauno arkivyskupijos konferencijų salėje vyko nuolatinio kunigų ugdymo susirinkimas. Į jį šįkart buvo pakviesti ne tik Kauno arkivyskupijos, bet ir kitų vyskupijų dvasininkai. Mat šis susitikimas buvo skirtas jaunimo sielovados aktualijoms aptarti, ypač rengiantis artėjančioms 2013 Lietuvos jaunimo dienoms Kaune ateinančią vasarą. Pranešimą dvasininkams skaitė, o vėliau į jų klausimus atsakė Lietuvoje viešėjęs Popiežiškosios pasauliečių tarybos Jaunimo skyriaus vadovas kun. Ericas Jacquinet. Be gausaus būrio kunigų iš įvairių vyskupijų, konferencijoje taip pat dalyvavo Kauno arkivyskupas Sigitas Tamkevičius, Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, Kaišiadorių vyskupas Jonas Ivanauskas, Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, Telšių vyskupijos augziliaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM bei Kauno arkivyskupijos augziliaras nominuotasis vyskupas Kęstutis Kėvalas.

Pasak svečio kun. Jacquinet, Vakarų Europos šalyse jaunimo sielovada išgyvena nemažai sunkumų, tačiau jie turėtų skatinti ne nusivylimą, bet ištvermę ir sielovadinį atsivertimą, naują susitelkimą į tai, kas svarbiausia Bažnyčios tarnystėje.

Jaunimo sielovadą kuruojančios popiežiškosios institucijos vadovas priminė, jog apie 1980–1985 metus Vakarų Bažnyčia išgyveno gilią jaunimo sielovados krizę. Tačiau būtent šiame tragiškame kontekste gimė Pasaulio jaunimo susitikimų idėja. Pal. popiežius Jonas Paulius II, nuo pat savo pontifikato pradžios jaunimą vadinęs Bažnyčios ateitimi ir viltimi, 1984 m. pakvietė jaunimą į Romą švęsti Verbų sekmadienio. Tąsyk dalyvavo 250 tūkst. jaunų žmonių, o po savaitės Velykų sekmadienį popiežius jaunimui įteikė Atpirkimo jubiliejinių metų kryžių, ragindamas nešti jį kaip Viešpaties meilės ženklą. Pirmosios Pasaulio jaunimo dienos (PJD), net ir prieštaraujant daugeliui popiežiaus patarėjų, surengtos 1986 m. ir jose jau dalyvavo per 300 tūkst. jaunuolių. Dabar jos vyksta kas dvejus, trejus metus, o tarp jų Jaunimo dienos rengiamos vietinėse Bažnyčiose – nacionaliniu mastu bei vyskupijose. Svečias trumpai apžvelgė jau trijų dešimtmečių istoriją skaičiuojančias PJD ir pabrėžė, jog kiekvienos jų turi savo ypatingą temą, aspektą, išreiškiantį jaunimo sielovados svarbiausias gaires.

PJD jaunieji dalyviai, pasak svečio, jaučiasi laimingi, susitikdami su popiežiumi, vyskupais, o ganytojai džiaugiasi šiuo tiesioginiu ryšiu su jaunais žmonėmis. PJD šiuo metu yra jaudinantys, milijoniniai pasaulio jaunimo susitikimai. PJD leidžia jaunimui pasijusti visuotinės Bažnyčios dalimi, pajusti jos grožį, patirti ją kaip draugystės vietą. Jaunimas yra labai atviras, laukia skelbiamo Dievo žodžio, katechezijų. 2011 m. Madride kilus audrai, popiežius Benediktas XVI negalėjo pasakyti homilijos, bet jaunimas jį puikiai suprato: Šventasis Tėvas yra su jais ir audroje. Tai, pasak kun. E. Jacquinet, pranašiškas ženklas Bažnyčiai, jos sielovadai tarp jaunimo. „Pasaulio jaunimo dienos yra daugiau nei didelis renginys, tai kelias jaunimui susidraugauti, atsiversti, keisti gyvenimą“, – sakė jis, primindamas, jog apaštalai irgi atsivertė keliaudami kartu ir asmeniškai bendraudami su Jėzumi, dėl to ir patys paskui tapo misionieriais.

universitetas) ir prof. habil. dr. Romualdas Apanavičius (Vytauto Didžiojo universitetas).

Po pradžios maldos, kuriai vadovavo Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, žodį tarė darbo vadovas – KTF dekanas dr. Benas Ulevičius. Jis pasidžiaugė praktinės reikšmės daktaro disertacija ir paminėjo, jog ši disertacija Teologijos fakultete – dešimtoji.

Kunigas Vilius Sikorskas, pristatydamas daktaro disertaciją, sakė, kad sakralinė muzika turi savo ilgą amžių istoriją, kurie vienas nuo kito skiriasi ne tik liturginės muzikos raidos intensyvumu, vyraujančių stilių, žanrų, repertuaro ir jo atlikėjų įvairove, bet ir labiau ar menčiau pavykusiomis reformomis. Dažnai liturginė muzika traktuojama tik kaip puošmena, neįsąmoninus tikrosios jos paskirties ir funkcijos. Disertacijoje išsamiai atskleistas Vakarų Bažnyčios liturgijos *musica sacra* susiformavimas ir raida tautinių kultūrų pagrindu. Remiantis Tradicija ir Bažnyčios Magisteriumu disertacijoje apibrėžiama *musica sacra* paskirtis, jos atlikėjai ir jų funkcijos, liturginio repertuaro pasirinkimo kriterijai. Disertacijoje atkreiptas dėmesys, kad Lietuvoje iki XXI a. antrojo dešimtmečio įvyko tik dalinis *musica sacra* įkultūrinimas. Šia disertacija siekiama teoriškai pagrįsti *musica sacra* vertinimo kriterijus Katalikų Bažnyčioje ir nustatyti jos atlikimo situaciją Lietuvoje liturginiu požiūriu. To siekdamas doktorantas turėjo atskleisti krikščioniškosios muzikos ištakas ir raidą, nustatyti *musica sacra* vaidmenį ir taikymą liturgijoje pagal Katalikų Bažnyčios dokumentus po Vatikano II Susirinkimo, apibrėžti giedotojų funkcijas liturgijoje, apibūdinti giesmių repertuarą ir jo parinkimą pagal tinkamumo liturgijai formalius kriterijus, liturginiu požiūriu nustatyti *musica sacra* dabartinę situaciją Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje.

-krb-

Maironio minėjimo vakaras

Spalio 19 d. Šiauliuose organizuotas Maironio gimimo 150-osioms meti-

nėms skirtas vakaras. Renginio globėjai – Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis ir Šiaulių miesto meras Justinas Sartauskas. Iškilmingas minėjimas „...jei žemė širdį viliojo...“ vyko miesto centre esančioje koncertų salėje „Saulė“. Renginį sveikinimo kalba pradėjo Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis. Jis prisiminė, kaip septynerius metus dirbdamas Kauno arkikatedroje bazilikoje praeidavo pro Maironio poilsio vietą, gerai žinomus marmuro plokštėje įrašytus žodžius. „Šį vakarą poetas tarsi prisikelia ir trokšta prabilti į mus savo poezijos ir gražiųjų dainų ir giesmių posmais“, – sakė Šiaulių vyskupas. Minėjimo vakarą vedė, Maironio eiles skaitė aktorai: Olita Dautartaitė, Mindaugas Ancevičius ir Jūratė Budriūnaitė. Dainas bei giesmes atliko folkloro ansamblis „Vaiguva“, berniukų ir jaunuolių choras „Dagilėlis“, akompanavo Šiaulių kamerinis orkestras.

Prof. hab. dr. Viktorija Daujotytė Maironį pristatė kaip priklausantį „svarbiesiems naujojo laiko lietuvių kultūros vadams, tautos vedliu, mokytoju, globėju kasti“. Profesorė priminė, kad Maironis formavo visuminę lietuvių ir Lietuvos programą, sukūrė poetinį Lietuvos kūną. „Pradėjęs nuo istorijos, apėmė visuomenę, kultūrą, literatūrą, religiją. Visą savo apsibrėžtą prasmų lauką persmelkė ir apvainikavo poezija“. Pasak profesorės, Maironio – kunigo ir poeto – dvasia globia mus, stiprina, kelia pasididžiavimą savo tautos kūrybinio genijaus galia, moko, padeda susitelkti sunkiuose išbandymuose. Maironis mums tarsi sako: gyvenimas nėra tik socialinės ir ekonominės problemos, gyvenimas nėra tik kova, kad ir už gryniausius idealus, gyvenimas yra gyvenimas dėl jo paties giliųjų pamatų, dėl dvasios arba sielos rūpesčių, dėl ko neramu žmogui, ko jis ieško, ką stengiasi suprasti, į ką geba atsiliepti. Žmogus gali justis daugiau nei pajėgia suprasti, ir sielos gilinimasis yra esminis. Maironis tas, kuris kalba ir šių dienų žmogui, skatina, anot profesorės, į šiandienos apokalipses žvelgti iš amžinybės ir tikrosios tiesos pozicijų.

-irat-

Kaip pabrėžė Popiežiškosios pasauliečių tarybos Jaunimo skyriaus vadovas, jaunimui, kuris yra atviras ir imlus, reikia padėti. Jaunuoliai nori matyti aiškiai savo kunigišką tapatybę išgyvenančius kunigus, jiems reikia palydėjimo ir pasitikėjimo. Kunigai šiandien turi būti kompetentingi įvairiais jaunimui svarbiais gyvenimo klausimais.

-kait-

Kanadoje mirė t. Juozas Aranauskas SJ

Spalio 21 d. Notre-Dame de Richelieu jėzuitų globos namuose Kvebeko provincijoje Kanadoje mirė t. Juozas Aranauskas, iš pragyventų 96 metų 78-erius buvęs Jėzaus Draugijos nariu.

Juozas Aranauskas gimė Kardokų kaime netoli Kazlų Rūdos. Į Jėzaus Draugiją įstojo 1934 m. Naujokyną ir junioratą baigė Pagryžuvyje. Filosofiją ir teologiją studijavo Prahėje. 1945 m. išventintas kunigu. Terciatą atliko Paray-le-Monialyje, Prancūzijoje. 1947–1952 m. – lietuvių karo pabėgėlių kapelionas Belgijoje, redagavo laikraštėlį „Gimtoji šalis“, 1951–1952 m. pirmininkavo Belgijos lietuvių bendruomenei.

1952 m. atvyko į Kanadą. 1952–1961 m. ir 1972–1985 m. tarnavo Aušros Vartų parapijos vikaru, 1985–1998 m. klebonu. 1961–1972 m. – Čikagos lietuvių jėzuitų namų ekonomas, drauge su kitais lietuviais jėzuitais patarnavo lietuvių sielovadoje. Santūrus, kuklus t. Juozas Aranauskas buvo labai gerbiamas Kanados prancūzų jėzuitų provincijoje – visada dalyvaudavo vietinių jėzuitų šventėse, dažnai drauge atostogaudavo. 1998 m. apsigyveno jėzuitų globos namuose Saint-Jerome, o 2009 m. balandžio pabaigoje drauge su kitais jų gyventojais persikėlė į Richelieu globos namus, esančius į rytus nuo Monrealio, kur jį nuolat lankydavo Aušros Vartų parapijiečiai.

Tėvas Aranauskas niekada nepaliovė domėjęsis Lietuvos jėzuitų provincijos reikalais, visada laukdavo žinių, kurios jį pasiekdavo su „Provincijos naujienomis“. Savo nuolatine malda ir toliau dalyvaudavo Lietuvos jėzuitų gyvenime, taip dar kartą patvirtindamas seną posakį, kad jėzuitai niekada neišeina į pensiją. Tėvas Juozas Aranauskas buvo geras ir ištikimas Evangelijos tarnas.

Šv. Mišios už velionį globos namų koplyčioje aukotos spalio 27 d. Po pamaldų palaikai išvežti į Čikagą. Laidotuvių Mišios, kurioms vadovavo Lietuvos ir Latvijos jėzuitų provincijolas t. Gintaras Vitkus, švęstos lapkričio 5 d. Čikagoje, lietuvių jėzuitų koplyčioje. Po Mišių velionis palaidotas Šv. Kazimiero kapinėse šalia kitų jėzuitų.

-kgk-

Seminarijų atskaitomybės pertvarka

(KAP) Spalio 27 d. apibendrinamas naujai evangelizacijai skirtą Vyskupų sinodo susirinkimą popiežius Benediktas XVI paskelbė apie kunigų seminarijų atskaitomybės pertvarką. Bažnytinis ugdymas kunigų seminarijose nuo šiol priklausys nebe Katalikiškojo auklėjimo kongregacijos, bet Kunigų kongregacijos kompetencijai. Katalikiškojo auklėjimo kongregacija ir toliau lieka atsakinga už mokslinio ir teologinio ugdymo sferą fakultetuose bei universitetuose. Taip pat Benedikto XVI sprendimu katechezės klausimai pavedami Naujosios evangelizacijos tarybai (iki šiol tai priklausė Kunigų kongregacijos kompetencijai).

Ekumenizmas ir naujoji evangelizacija

(KAP) Lapkričio 12–16 d. Vatikane vyko Popiežiškosios krikščionių vienybės tarybos plenarinis susirinkimas tema „Ekumenizmo reikšmė naujai evangelizacijai“. Susirinkime kalbėta apie santykių tarp konfesijų pagrindus apibrėžiantį dokumentą – ekumenizmo vadovą, taip pat apie 2017 m. minėsimą Reformacijos jubiliejų.

Audiencijoje Krikščionių vienybės tarybos nariams Benediktas XVI ragino visų konfesijų krikščionis drauge įveikti didelę pasaulio dalį apėmusią tikėjimo krizę. Pasak jo, augant religiniam abejingumui, neatidėliotina pareiga yra sutelkti dėmesį į tikėjimo esmę ir liudyti gyvąjį Dievą. Tai saisto visus krikščionis, nepaisant bažnytinės bendruomenės netobulumo.

Benediktas XVI ragino nepasitenkinti dabartine padėtimi ir kritika vo tendencijas, kai konfesijų priešybės suvokiamos kaip „normalus“ dalykas. Pasak popiežiaus, teologiniai pokalbiai tarp Bažnyčių ir bažnytinių bendruomenių puose-

lėja bendrą liudijimą, nors visiškos vienybės atkūrimas artimiausioje ateityje dar nematomas. Drauge popiežius patvirtino, kad ekumenizmo tikslas yra regima suskilusių krikščionių vienybė. Tai galiausiai yra Dievo dovana, ji nepasiekama vien pačių krikščionių pastangomis. Daugelio žmonių, kurie Dievo nebuvimo savo gyvenime nelaiko netektimi, dvasinis skurdas yra iššūkis visiems krikščionims.

Popiežiškosios krikščionių vienybės tarybos pirmininkas kardinolas Kurtas Kochas plenariniame susirinkime skaitytame pranešime minėjo protestantų teologo Wolfhardo Pannenbergro kritišką požiūrį į Reformaciją. 1517 m. paskelbtos Lutherio tezės sukėlė skilimą, kuris sudavė lemiamą smūgį krikščioniškojo skelbimo tikėtinumui. Tai buvo priešingas dalykas Reformacijos siekiui. Lutheriui ir jo sekėjams pirmiausia rūpėjo reformuoti Bažnyčią, tačiau įvyko skilimas ir pagrindinis tikslas nebuvo pasiektas. Protestantiškųjų Bažnyčių atsiradimas laikytinas Reformacijos nesėkme. Kardinolas išreiškė viltį, kad šie padariniai vis aiškiau suvokiami ir pačių protestantų.

Kardinolo K. Kocho nuomone, taip pat naujųjų laikų sekuliarizacija yra nenorėtas, tragiškas XVI a. įvykusio Vakarų Bažnyčios skilimo padarinys. Krikščionijos suskilimas vedė į moderniosios kultūros emancipaciją krikščionybės atžvilgiu. Norėdami iš naujo evangelizuoti, krikščionys turi sutelkti ekumenines pastangas. Kardinolas patarė šiandienos visuomenėje akcentuoti žmogaus orumo sąsają su Dievo slėpiniu; todėl būtinas krikščionių angažavimasis saugant gyvybę. Pasak kardinolo, mūsų visuomenėje medžiaginių daiktų apsauga kur kas aiškesnė ir labiau sutvarkyta, negu žmogaus gyvybės apsauga visomis jos gyvenimo fazėmis.

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

vysk. Gintaras Grušas
kun. Darius Trijonis

Vyskupijų atstovai:

Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / kun. Žydrūnas Kulpys
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužauskas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 730 egz.

ISSN 1392-6098

© 2012, „Bažnyčios žinios“